

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

С. О. Скворцова
О. В. Онопрієнко

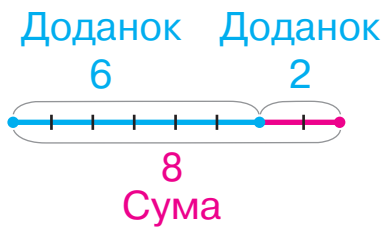
1 КЛАС

МАТЕМАТИКА

НАЗВИ ЧИСЕЛ ПРИ ДОДАВАННІ І ВІДНІМАННІ

Вираз — **сума**

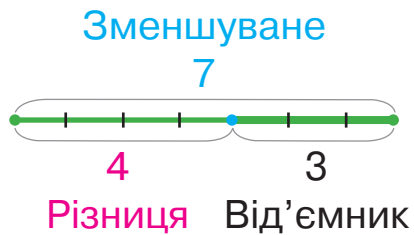
$$6 + 2$$

Доданок   Доданок

Значення виразу

$$= 8$$

Сума

Вираз — **різниця**

$$7 - 3$$

Зменшуване

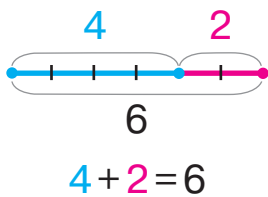
Від'ємник

Значення виразу

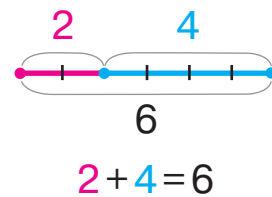
$$= 4$$

Різниця

ПЕРЕСТАВНИЙ ЗАКОН ДОДАВАННЯ

$$4 + 2 = 2 + 4$$

Від переставлення доданків значення суми не змінюється.

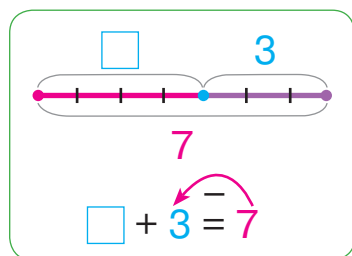
РІЗНИЦЕВЕ ПОРІВНЯННЯ

Щоб дізнатися, **на скільки** одне число **більше** або **менше**, ніж друге, слід **від більшого числа відняти менше**.

«Більше на...» → +

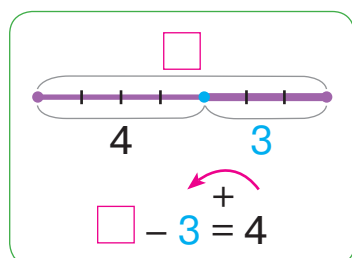
«Менше на...» → -

ПРАВИЛА ЗНАХОДЖЕННЯ НЕВІДОМОГО КОМПОНЕНТА АРИФМЕТИЧНИХ ДІЙ

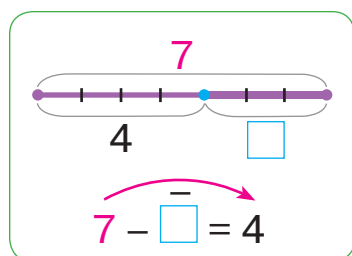
$$\begin{array}{rcccc} 7 & - & 3 & = & 4 \\ \text{Сума} & & \text{Відомий} & & \text{Невідомий} \\ & & \text{доданок} & & \text{доданок} \end{array}$$

Щоб знайти невідомий **доданок**, слід від суми **відняти** відомий доданок.

$$\begin{array}{rcccc} 4 & + & 3 & = & 7 \\ \text{Різниця} & & \text{Від'ємник} & & \text{Зменшуване} \end{array}$$

Щоб знайти невідоме **зменшуване**, слід до різниці **додати** від'ємник.

$$\begin{array}{rcccc} 7 & - & 4 & = & 3 \\ \text{Зменшуване} & & \text{Різниця} & & \text{Від'ємник} \end{array}$$

Щоб знайти невідомий **від'ємник**, слід від зменшуваного **відняти** різницю.

ТАБЛИЦЯ ЧИСЕЛ «СОТНЯ»

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

С. О. Скворцова
О. В. Онопрієнко

МАТЕМАТИКА

Підручник для 1 класу
закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Харків
Видавництво «Ранок»
2018

УДК [51:37.016](075.2)
С42

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 06.07.2018 № 734)

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Ілюстрації *Дениса Ширяєва*

Обкладинка і макет *Анни Макарової, Поліни Макарової*

Скворцова С. О.

С42 Математика : підруч. для 1 кл. закл. загал. серед. освіти / С. О. Скворцова, О. В. Онопрієнко. — Харків : Вид-во «Ранок», 2018. — 144 с. : іл.

ISBN 917-617-09-4425-2

УДК [51:37.016](075.2)

Інтернет-підтримка
Електронні матеріали
до підручника розміщено на сайті
interactive.ranok.com.ua

ISBN 917-617-09-4425-2

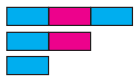
© Скворцова С. О., Онопрієнко О. В., 2018
© Ширяєв Д. В., ілюстрації, 2018
© Макарова А. Л., Макарова П. І.,
обкладинка, макет, 2018
© ТОВ Видавництво «Ранок», 2018

Дорогі друзі!

Сьогодні ви розпочинаєте цікаву подорож світом Математики. Попереду на вас чекають нові та радісні відкриття. А вашим путівником у подорожі стане цей підручник. Отже, вирушаймо!

У підручнику використані такі позначки:

— попрацюй з арифметичними штангами

— попрацюй із числами та кружками (намистинками)

— попрацюй із геометричними фігурами

— попрацюй із картками з числами

— попрацюй із кісточками доміно

— проведи дослідження

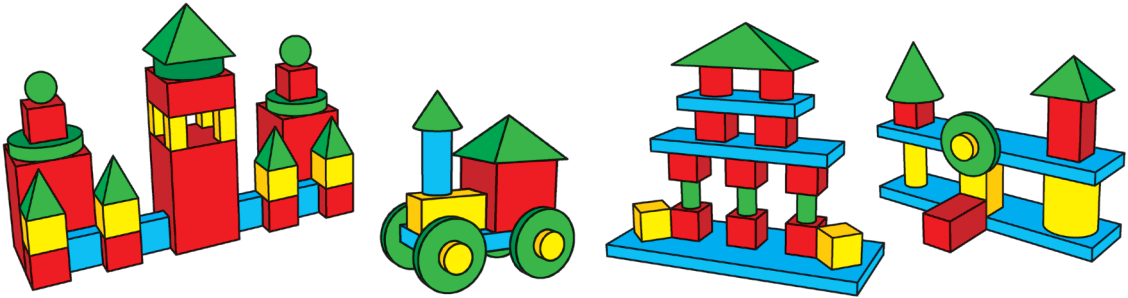

Розділ 1. ЧИСЛА ПЕРШОГО ДЕСЯТКА

ДОСЛІДЖУЄМО ФОРМИ ОБ'ЄКТІВ

- многокутники
- ліворуч, праворуч, над, під, між, на
- круг
- вгорі, внизу, по центру
- конус, піраміда, циліндр, куб, куля
- попереду, позаду, поряд

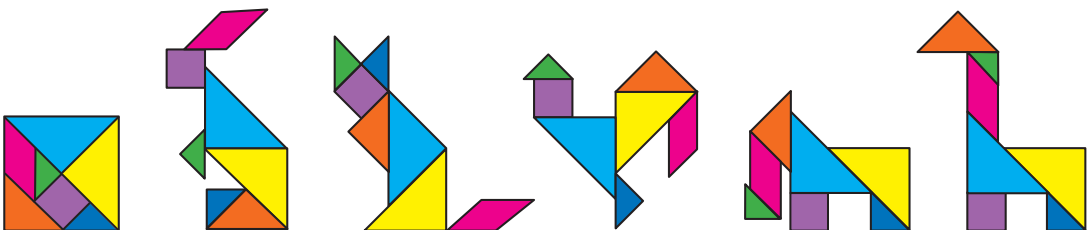
1 Назви геометричні фігури конструктора.

2 Розкажи, що ти бачиш на малюнку, використовуючи слова: над, під, між, угорі, внизу, по центру, попереду, позаду, ліворуч, праворуч.

3 З яких фігур складено чотирикутник? Це іграшка — танграм. Вибери малюнок і назви фігури, з яких складено тварину. Спробуй скласти фігуру за зразком.

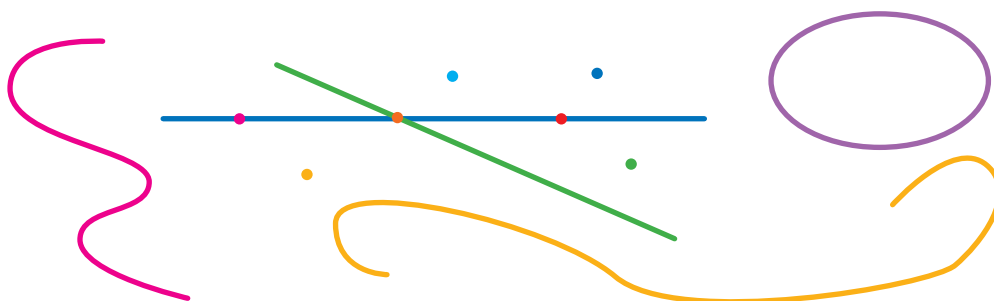
ВИВЧАЄМО ГЕОМЕТРИЧНІ ФІГУРИ. ВСТАНОВЛЮЄМО ПРОСТОРОВІ ВІДНОШЕННЯ

- точка
- пряма
- крива

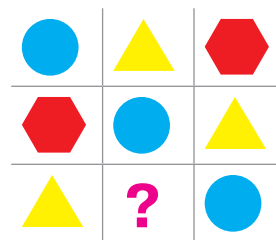
1 Софійка згадала свій літній відпочинок і намалювала картину. Розглянь, як зображують точку, пряму, криву. Знайди на малюнку дівчинки схожі об'єкти.

2 Знайди на малюнку точки; прямі; криві.

3 Розглянь малюнок. Назви кожну фігуру в кожному рядку; у кожному стовпчику. Розгадай «секрет» розташування фігур і визнач, якої фігури не вистачає.

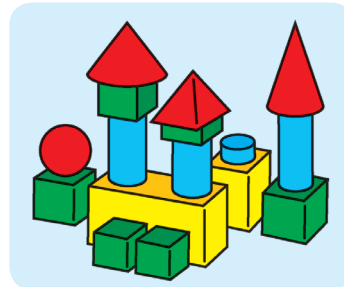
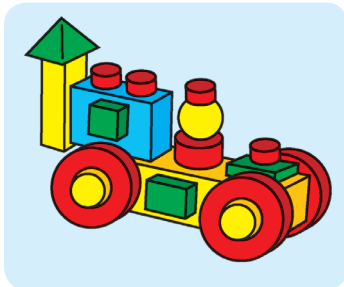
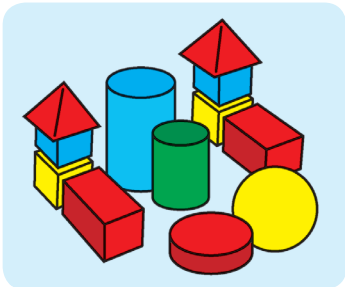

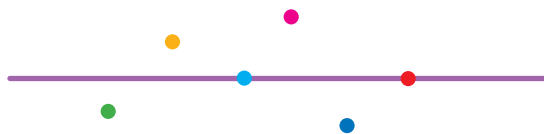
ВИВЧАЄМО ГЕОМЕТРИЧНІ ФІГУРИ

- промінь
- відрізок
- ламана

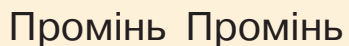
1 Назви форму деталей конструктора.

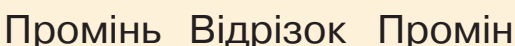
2 Назви кольори точок на прямій, над нею, під нею.

3 Точка розбиває пряму на кілька частин. Розглянь, як утворюються промінь і відрізок.

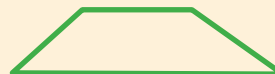

Промінь Промінь

Промінь Відрізок Промінь

Здогадайся, як утворено ламані.

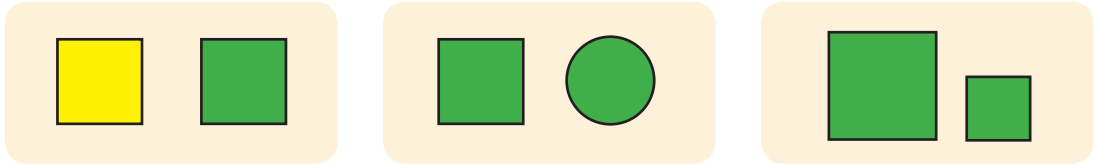
4 Знайди на малюнку промені; відрізки; ламані.

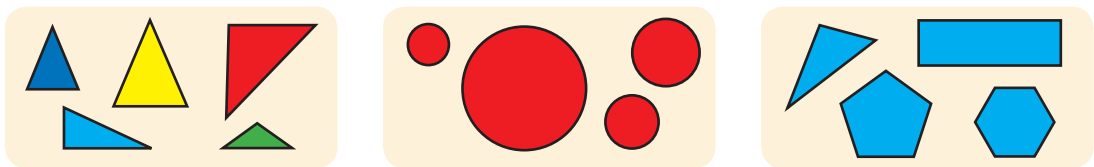
ДОСЛІДЖУЄМО ОЗНАКИ ОБ'ЄКТІВ

- форма
- колір
- розмір

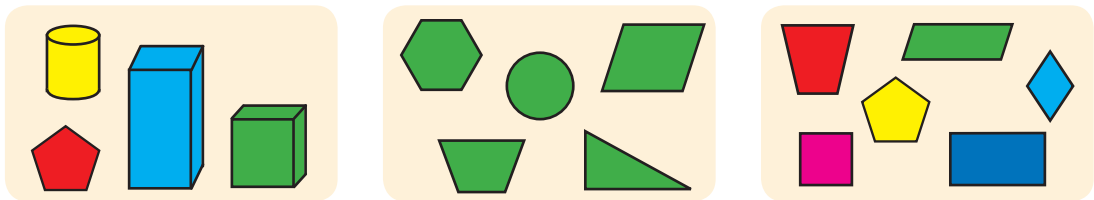
1 Чим схожі фігури в кожній парі? Чим відрізняються?

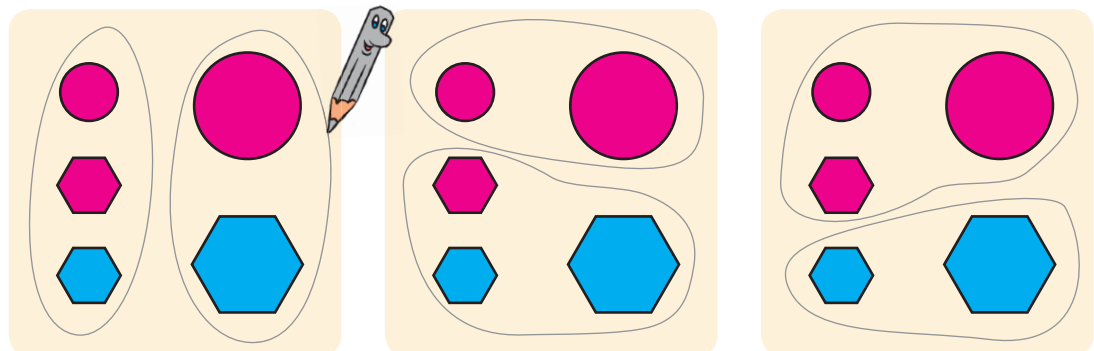
2 Назви кожен фігуру. Назви кожен групу фігур.

3 Розглянь кожний малюнок. Назви кожен фігуру. Назви групу фігур. Яка фігура «зайва»?

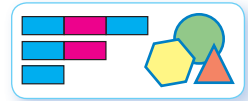
4 Визнач, за якою ознакою розбито фігури на групи.

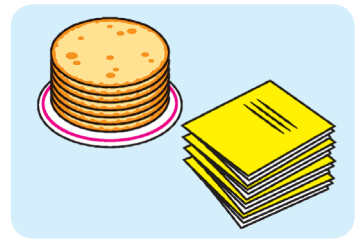
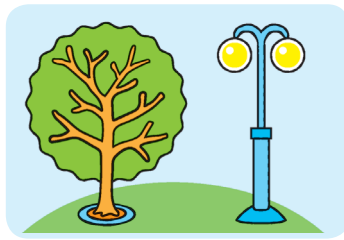
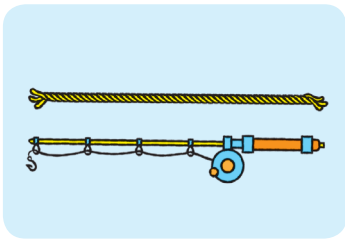
ДОСЛІДЖУЄМО ОЗНАКИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВЕЛИЧИНОЮ

- довший — коротший
- вищий — нижчий
- ширший — вузьчий

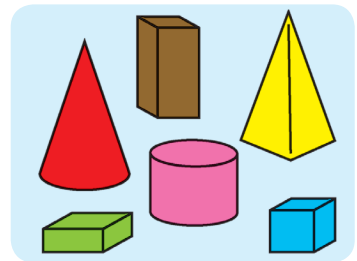
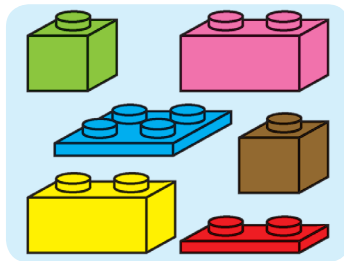
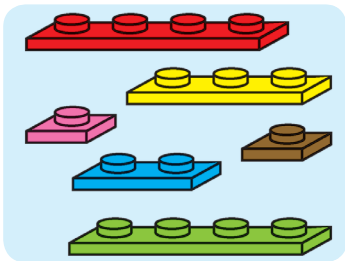
1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 Розглянь пари об'єктів. Що в них спільне?

3 На кожному малюнку порівняй зображені предмети за довжиною; шириною; висотою. Назви предмети, однакові за довжиною; шириною; висотою.

4 Визнач, який ховрах найвищий; найнижчий. Які ховрахи однакового зросту? Визнач, який ховрах найтонший; найтовщий. Які ховрахи однакової товщини?

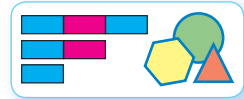

ЛІЧИМО ВІД 1 ДО 10

цифри:
0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

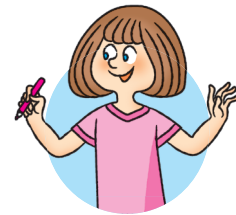
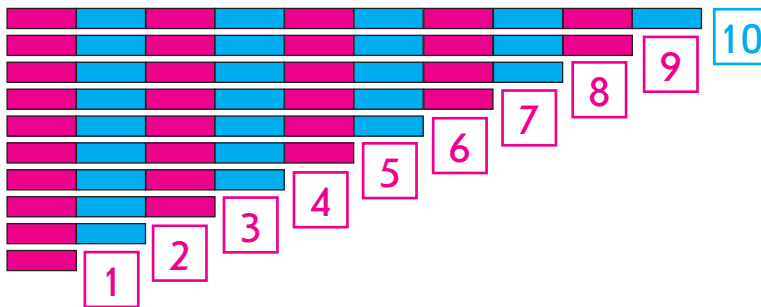
1

Попрацюй із математичними матеріалами.

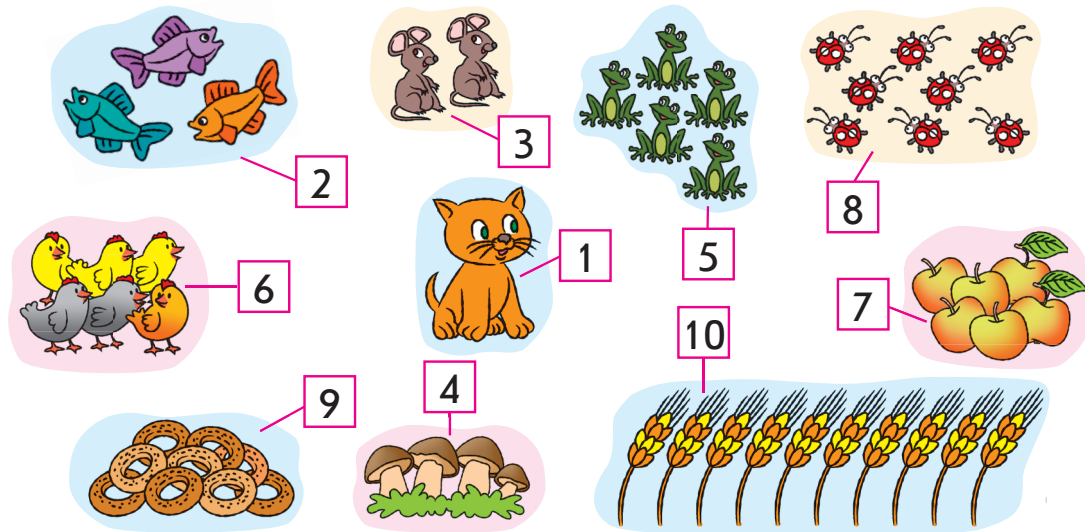
2

Розклади арифметичні штанги. Полічи смужки на кожній штанзі. Розглянь малюнок і перевір, чи правильно покладено картки з числами.

3

Чи відповідає кількість зображених об'єктів числам?

4

Який відрізок найдовший? Який відрізок найкоротший? Які відрізки мають однакові довжини?

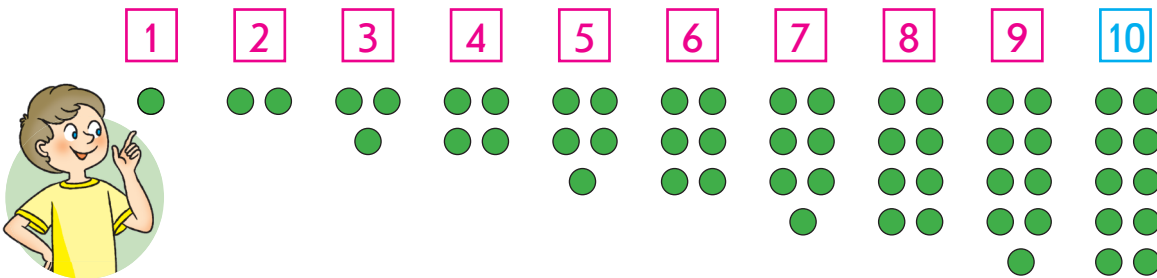
ВИЗНАЧАЄМО КІЛЬКІСТЬ ОБ'ЄКТІВ

- лічба
- не називаю предмети двічі
- не пропускаю предмети

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

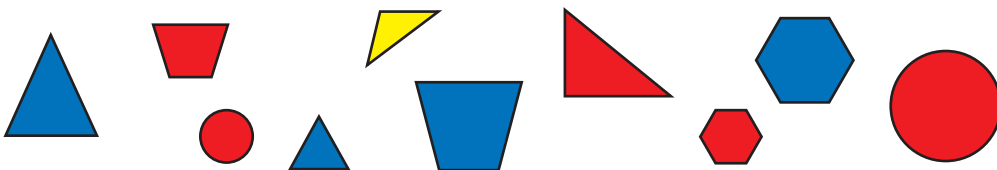

2 Розглянь малюнок. Перевір, чи відповідає кількість кружків картці з числом.

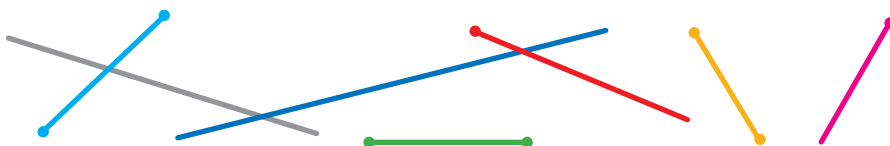

Поклади в рядок 10 кружків. Виклади ще 4 таких рядки. Полічи решту кружків. Виклади їх у нижньому рядку. Виклади картки з числами. Під кожну картку поклади відповідну кількість кружків.

3 Полічи всі фігури. Скільки фігур? Скільки великих фігур? малих? Скільки синіх фігур? червоних фігур? Скільки трикутників? Чого більше: усіх фігур чи червоних фігур?

4 Які геометричні фігури зображено на малюнку? Визнач, скільки на малюнку відрізків; прямих; променів.

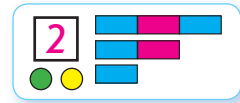

ВИЗНАЧАЄМО ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР ОБ'ЄКТА

- скільки?
- який за порядком?
- тиждень — сім днів

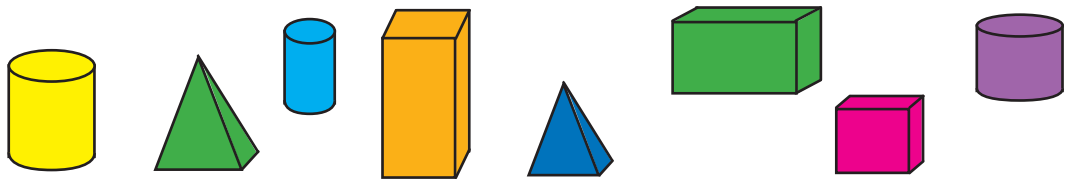
1

Попрацюй із математичними матеріалами.

2

Скільки геометричних фігур? Полічи фігури зліва направо, справа наліво, хаотично. Що цікаве можна помітити?

3

Скільки осіб на малюнку? Опиши кожну. Хто йде першим? другим? Який за порядком хлопець у капелюсі?

4

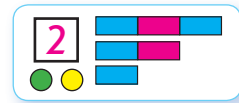
Скільки днів у тижні? Які їх назви? З якого дня розпочинається тиждень? Яка за порядком середа? субота?

Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця	Субота	Неділя
 1	 2	 3	 4	 5	 6	 7

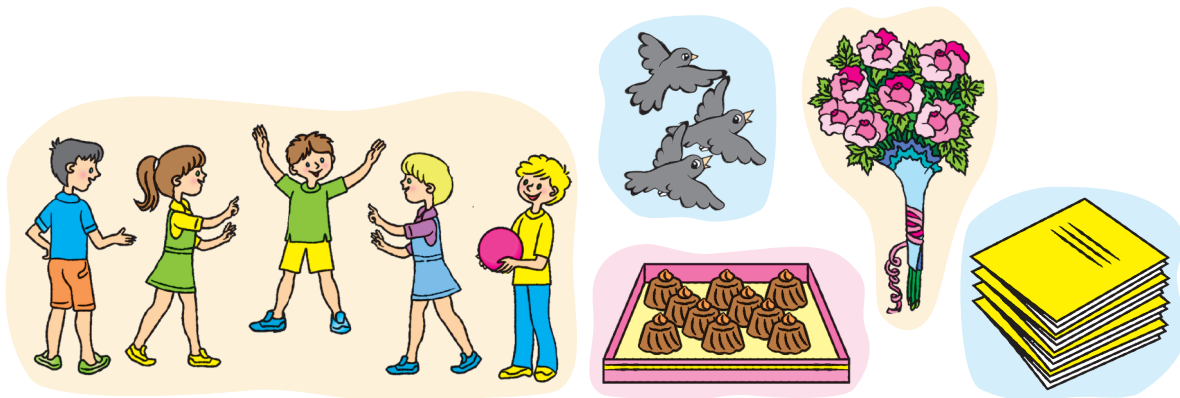
ДОСЛІДЖУЄМО ГРУПИ ОБ'ЄКТІВ ЗА СПІЛЬНОЮ ОЗНАКОЮ

● МНОЖИНА

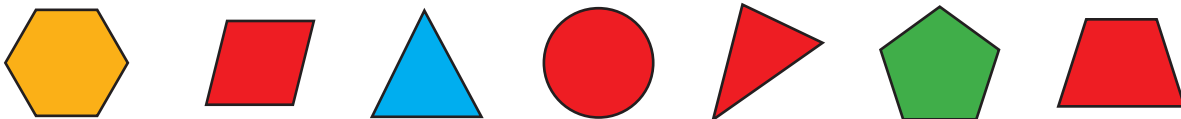
1 Попрацюй із математичними матеріалами.

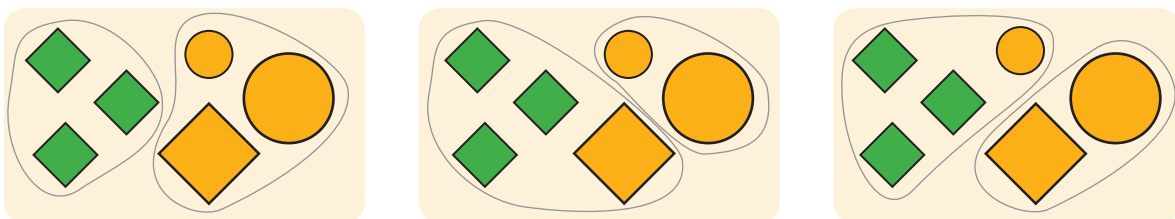
2 Назви кожну групу об'єктів (множину). Скільки елементів містить кожна група (множина)?

3 Як назвати групу (множину) об'єктів, поданих на малюнку? Назви кожну фігуру. Чого більше: усіх фігур чи многокутників? усіх фігур чи червоних фігур?

4 Визнач, за якою ознакою фігури розбито на групи (множини).

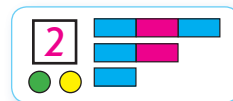

РОЗБИВАЄМО ОБ'ЄКТИ НА ГРУПИ ЗА СПІЛЬНОЮ ОЗНАКОЮ

- наступне, попереднє числа

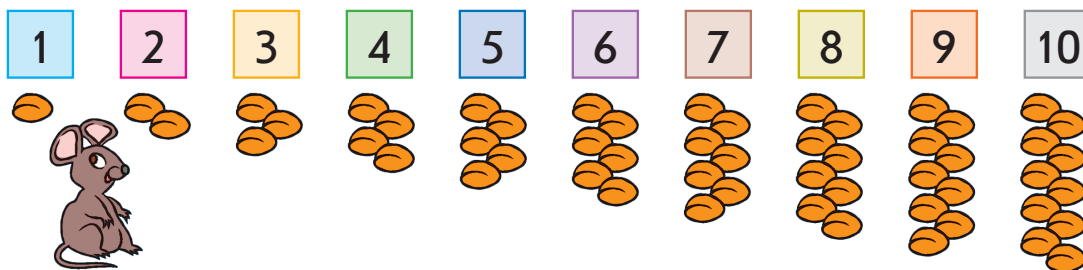
1 Попрацюй із математичними матеріалами.

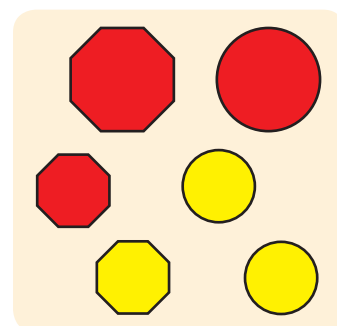
2 Назви групу (множину). Назви її елементи зліва на право. Який за порядком огірок? Поміркуй, що треба знати, щоб відповісти на це питання.

3 Перевір, чи правильно полічили зернини. Назви числа. Яке число стоїть за числом 7? Яке число стоїть перед числом 5? Яке наступне число за числом 4? Яке попереднє число до числа 9? Між якими числами стоїть число 5?

4 Назви групу (множину). Розбий групу (множину) на частини (підмножини) за певною ознакою. Скільки елементів містить кожна частина (підмножина)?

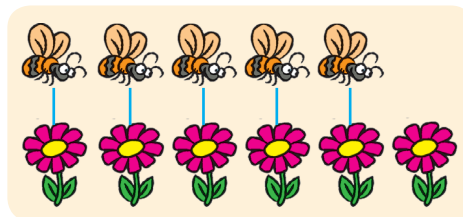
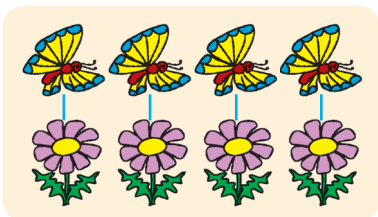
ВИВЧАЄМО ЧИСЛО І ЦИФРУ 1

- стільки ж
- дорівнює =

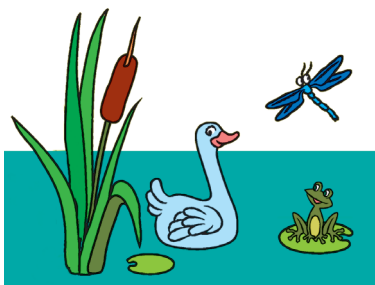
1 Попрацюй із математичними матеріалами.

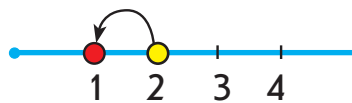
2 Що можна сказати про кількість об'єктів зверху та знизу на кожному малюнку?

3 Що ти бачиш на малюнку? Скільки істот кожного виду?

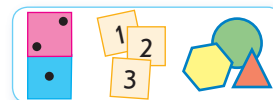

1

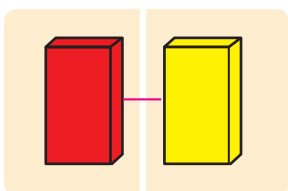

1 — це 2 без 1

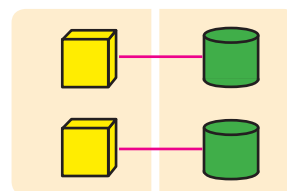
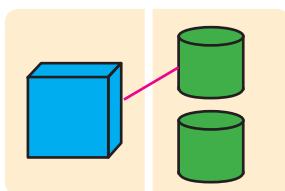
4 Попрацюй із математичними матеріалами.

5 З'ясуй, скільки на кожному малюнку фігур зліва; справа. Де порівну? Де більше? Де менше?

Дорівнює =

Дорівнює =

ВИВЧАЄМО ЧИСЛО І ЦИФРУ 2

- дорівнює =
- не дорівнює ≠

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

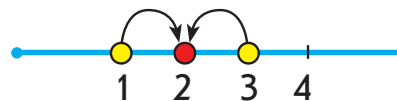
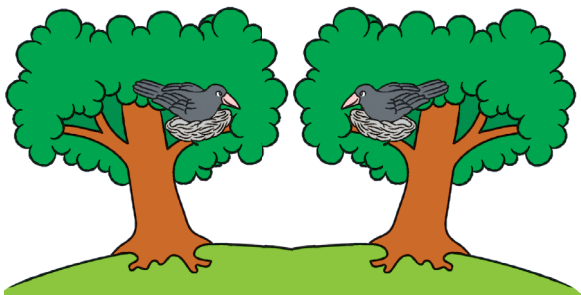
2 Скільки грибів «сховалося» за листям?

Стільки ж

3

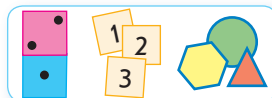
Що ти бачиш на малюнку? Скільки об'єктів кожного виду?

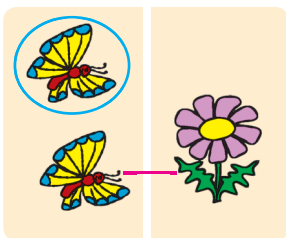
2 — це 1 і ще 1

2 — це 3 без 1

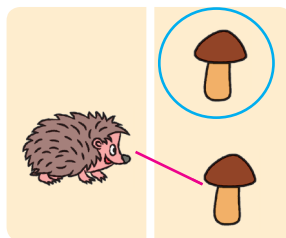
4 Попрацюй із математичними матеріалами.

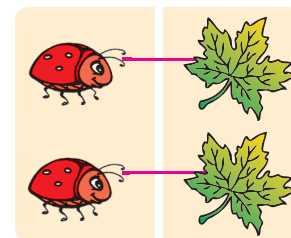
5 З'ясуй, скільки на кожному малюнку об'єктів зліва; справа. Де порівну? Де більше? Де менше?

Не дорівнює ≠

Не дорівнює ≠

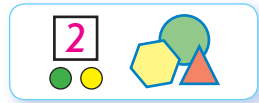

Дорівнює =

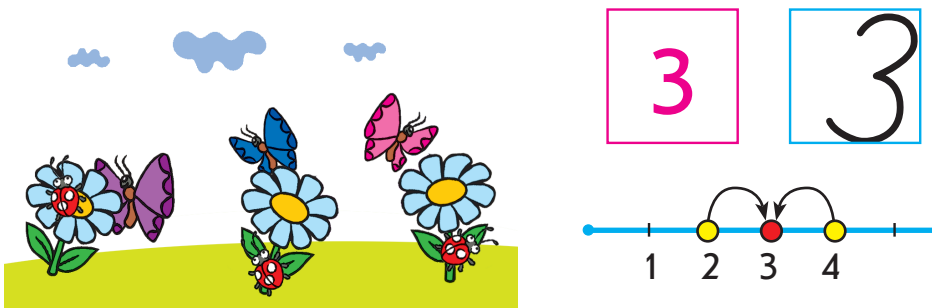
ВИВЧАЄМО ЧИСЛО І ЦИФРУ 3

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

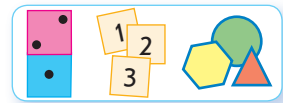
2 Що ти бачиш на малюнку? Скільки об'єктів кожного виду?

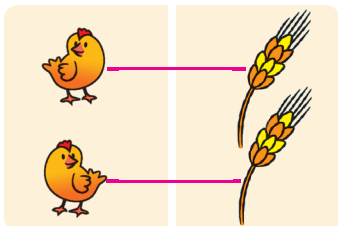
3 — це 2 і ще 1

3 — це 4 без 1

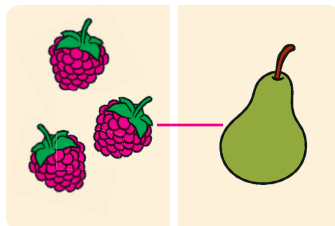
3 Попрацюй із математичними матеріалами.

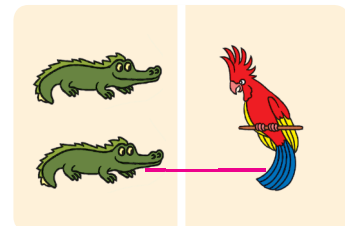
4 Яких об'єктів на кожному малюнку порівну? не порівну?

$$2 = 2$$

$$3 \neq 1$$

$$2 \neq 1$$

5 Виклади 3 кружки. Переміщуючи їх зліва направо, досліди склад числа 3.

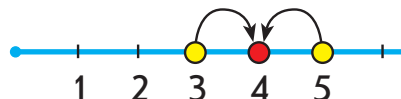
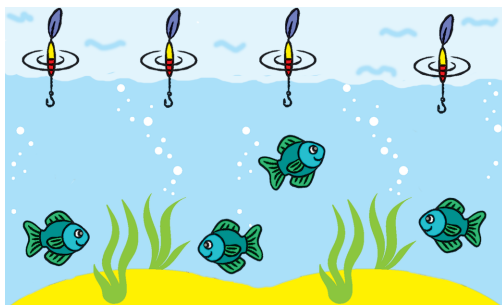
ВИВЧАЄМО ЧИСЛО І ЦИФРУ 4

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

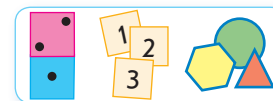
2 Що ти бачиш на малюнку? Скільки об'єктів кожного виду?

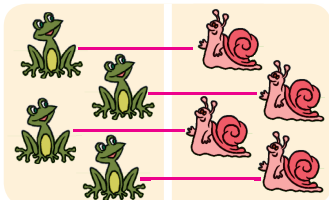
4 — це 3 і ще 1

4 — це 5 без 1

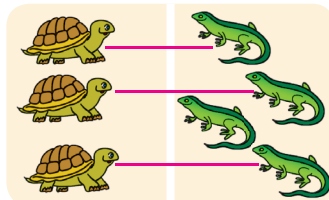
3 Попрацюй із математичними матеріалами.

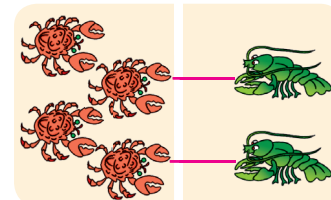
4 Яких об'єктів на кожному малюнку порівню? не порівню?

$4 = 4$

$3 \neq 4$

$4 \neq 2$

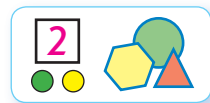
5 Виклади 4 кружки. Переміщуючи їх зліва направо, досліди склад числа 4.

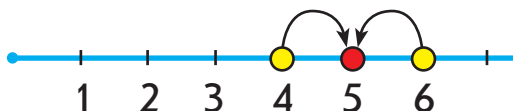
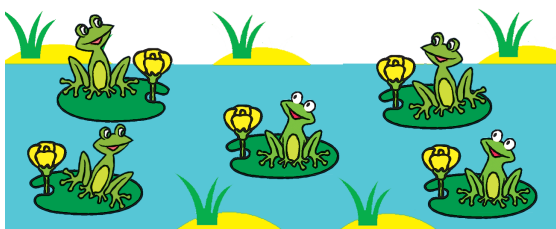
ВИВЧАЄМО ЧИСЛО І ЦИФРУ 5

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

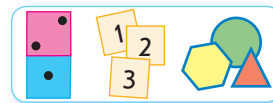
2 Що ти бачиш на малюнку? Скільки об'єктів кожного виду?

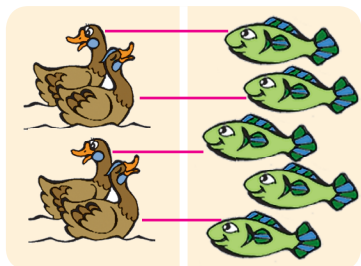
5 — це 4 і ще 1

5 — це 6 без 1

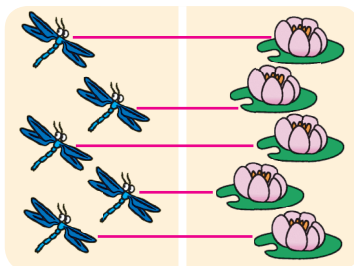
3 Попрацюй із математичними матеріалами.

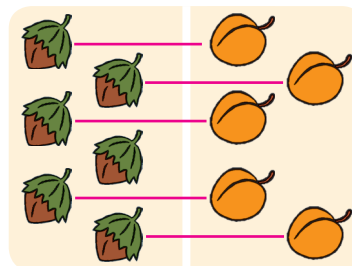
4 Яких об'єктів на кожному малюнку порівню? не порівню?

$4 \neq 5$

$5 = 5$

$6 \neq 5$

5 Виклади 5 кружків. Переміщуючи їх зліва направо, досліди склад числа 5.

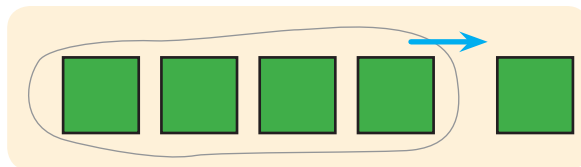
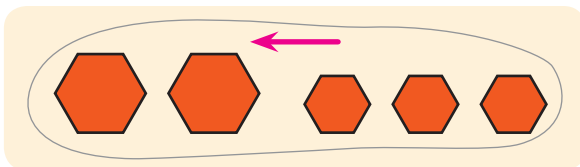

ПРАЦЮЄМО З ГРУПОЮ ОБ'ЄКТІВ: ОБ'ЄДНУЄМО, ВИЛУЧАЄМО

- об'єднати
- вилучити

1 Попрацюй із геометричними фігурами.

2 і 3 всього 5

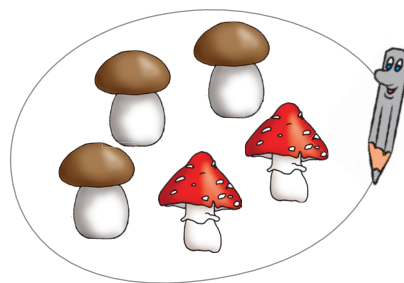
об'єднати

5 без 1 залишиться 4

вилучити

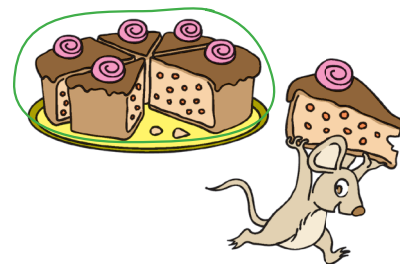
2 Розглянь, як об'єднали гриби. Що треба зробити, щоб об'єднати об'єкти?

Об'єднати — це означає при-
сунути, змішати, зсипати тощо.

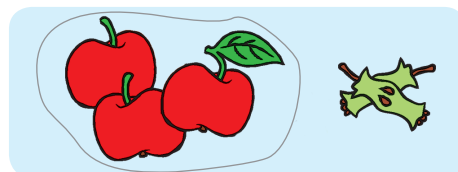
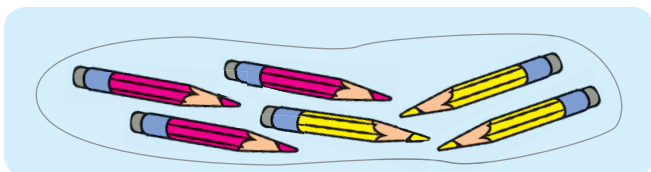

3 Розглянь, як вилучили шматок торта. Що треба зробити, щоб вилучити будь-які обрані об'єкти?

Вилучити — це означає
відсунути, відрізати, забрати,
відсипати тощо.

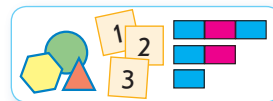
4 Поміркуй, які предмети об'єднували, а які — вилучали. Коли предметів стає більше? менше?

ПОРІВНЮЄМО ГРУПИ ОБ'ЄКТІВ ЗА КІЛЬКІСТЮ

- більше >
- менше <
- рівність, нерівність

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

$6 \neq 5$

не порівну

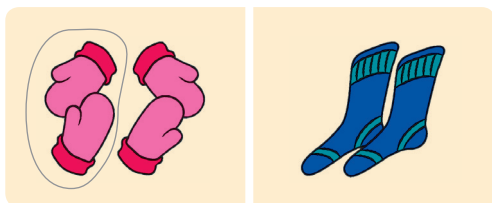
більше

менше

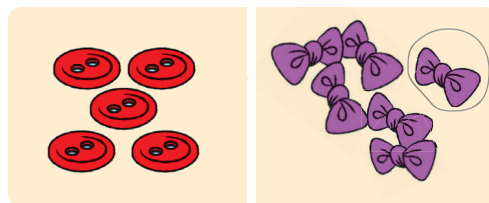
$6 > 3$

нерівність

2 Розглянь кожний малюнок. Утвори пари з елементів множин. Яке число більше? яке менше?

$4 > 2$
4 **більше**, ніж 2

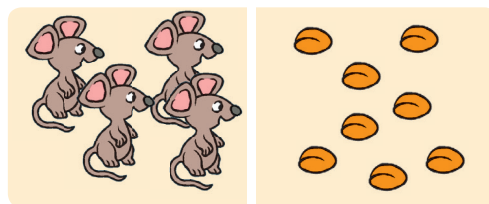

$5 < 6$
5 **менше**, ніж 6

3 З'ясуй, чи правильно складено нерівності. Прочитай їх зліва направо та справа наліво.

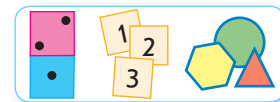
$6 > 5$

$4 < 8$

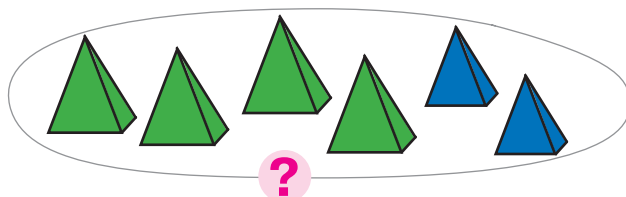
ВИВЧАЄМО АРИФМЕТИЧНІ ДІЇ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 і 3 всього 5	5 без 1 залишиться 4
1 і 4 всього 5	5 без 4 залишиться 1

2 Як показати, скільки всього фігур: треба об'єднати фігури чи вилучити їх частину? Скільки всього фігур на малюнку?

4 і 2 буде 6. **Усього** 6 пірамід.
До 4 **додати** 2 буде 6.

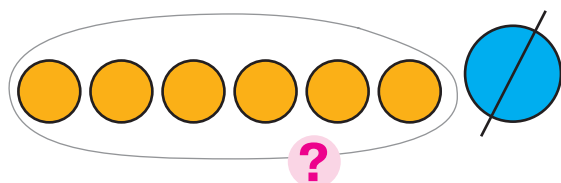
Рівність

$$\boxed{4 + 2 = 6}$$

Вираз

Об'єднати → додати

3 Як показати, скільки фігур залишилося: треба об'єднати фігури чи вилучити їх частину? Скільки фігур залишилося?

7 **без** 1 буде 6.
Залишилося 6 кружків.
Від 7 **відняти** 1 буде 6.

Рівність

$$\boxed{7 - 1 = 6}$$

Вираз

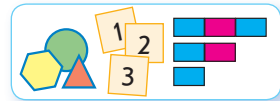
Вилучити → відняти

ЗОБРАЖУЄМО ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ СХЕМАТИЧНО

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

$4 + 3$

$7 - 2$

$4 + 3$

$7 - 2$

2 Поясни схему з кружками та схему з відрізками. Перевір, чи правильно складено рівність.

?

?

$5 + 3 = 8$

3 Поясни схему з кружками та схему з відрізками. Перевір, чи правильно складено рівність.

?

?

$7 - 3 = 4$

4 Прокоментуй схеми та проілюструй їх за допомогою кружків.

?

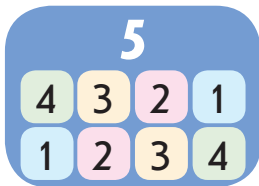
?

ВИВЧАЄМО ЧИСЛО І ЦИФРУ 6

- наступне число
- попереднє число

1 Перевір, чи правильно записано склад чисел. З'ясуй, за яким правилом розташовані числа у стовпчиках таблиць. Знайди значення виразів.

$$\begin{array}{l} 1+4 \\ 2+3 \\ 3+2 \\ 4+1 \end{array}$$

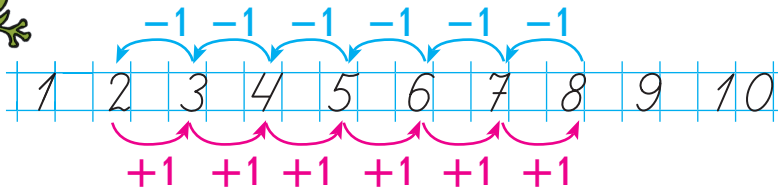
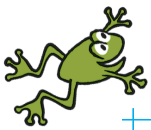
$$\begin{array}{l} 2+1 \\ 1+2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 1+3 \\ 2+2 \\ 3+1 \end{array}$$

2

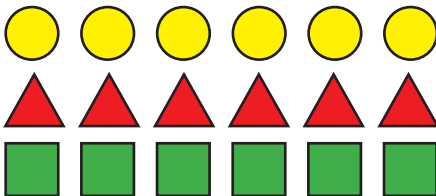
Поміркуй, як одержати наступне число; попереднє число. Перевір, чи є істинними рівності в першому стовпчику. Знайди значення виразів у другому стовпчику.

$$\begin{array}{ll} 5+1=6 & 2+1 \\ 6-1=5 & 3-1 \\ 7+1=8 & 4+1 \\ 8-1=7 & 5-1 \end{array}$$

3

Скільки кругів? трикутників? чотирикутників?

6 — це 5 і ще 1

$$6 = 5 + 1$$

6 — це 7 без 1

$$6 = 7 - 1$$

4

Попрацюй із математичними матеріалами.

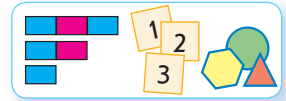

ПОРІВНЮЄМО ЧИСЛА

- числовий промінь
- наступні числа більші
- попередні числа менші

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

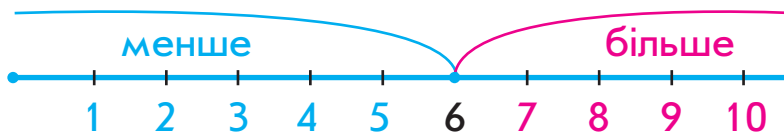
2 Які числа пропущено? Що тобі відомо про ці числа?

3 Порівняй пари множин за кількістю елементів. До кожної пари добери нерівність.

						$6 > 3$
						$1 < 5$
						$4 > 3$

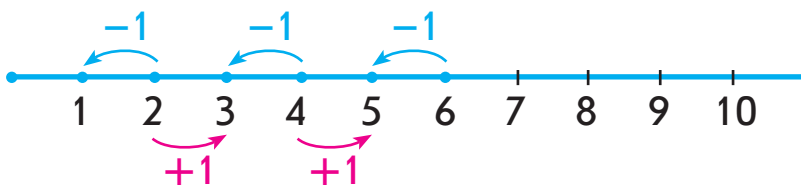
4 Назви числа, які менші від 6; числа, які більші за 6.

5 Порівняй числа.

2 і 6	6 і 5	5 і 4	6 і 4	3 і 6
3 і 1	2 і 4	1 і 5	3 і 5	6 і 2

6 Розглянь числовий промінь. Склади рівності.

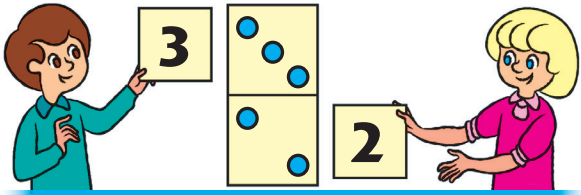
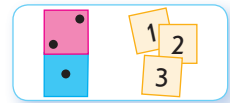

ДОСЛІДЖУЄМО СКЛАД ЧИСЛА 6

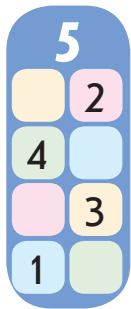
1 Попрацюй із математичними матеріалами.

$$3 + 2 = 5$$

$$2 + 3 = 5$$

2 Згадай склад чисел 5, 4, 3. Визнач, які числа пропущено.

$2 + 2$

$4 + 1$

$3 + 2$

$1 + 4$

$1 + 3$

$2 + 2$

$3 + 1$

$1 + 2$

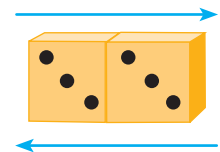
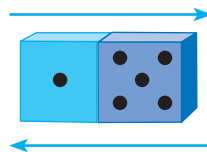
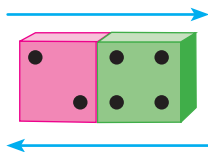
$2 + 1$

3

Виклади 6 кружків. Переміщуючи їх зліва направо, досліди склад числа 6. Склади рівності на додавання.

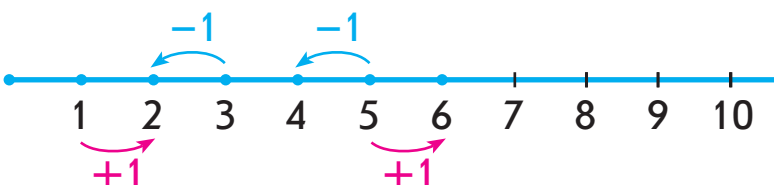

4 До кожної кісточки доміно склади рівності на додавання.

5

Знайди значення виразів. Склади інші рівності.

$$\begin{array}{ll} 1+1 & 5+1 \\ 3-1 & 5-1 \end{array}$$

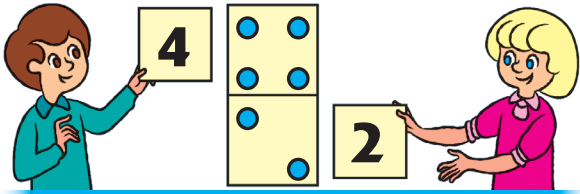
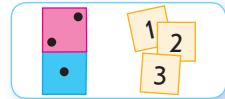

ПОВТОРЮЄМО ЧИСЛА 1-6

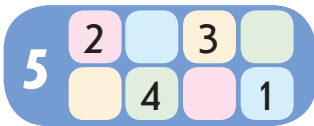

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

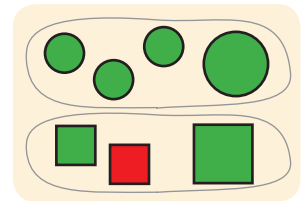
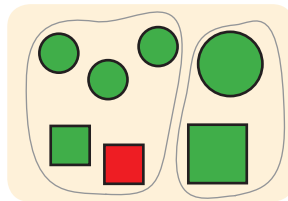
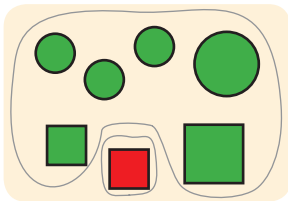

4	+	2	=	6
2	+	4	=	6
6	-	2	=	4
6	-	4	=	2

2 Віднови таблиці. Склади рівності на додавання.

3 З'ясуй, за якою ознакою множини розбито на підмножини в кожному випадку. Поясни, як склали рівності.

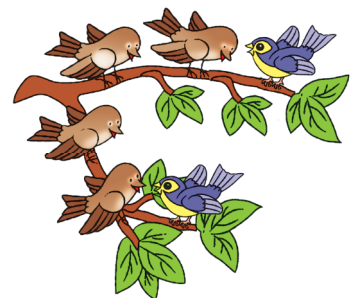
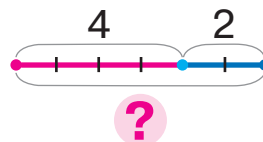
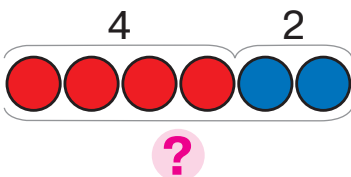

$$\begin{aligned} 6 + 1 &= 7 \\ 1 + 6 &= 7 \\ 7 - 6 &= 1 \\ 7 - 1 &= 6 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 5 + 2 &= 7 \\ 2 + 5 &= 7 \\ 7 - 5 &= 2 \\ 7 - 2 &= 5 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 4 + 3 &= 7 \\ 3 + 4 &= 7 \\ 7 - 4 &= 3 \\ 7 - 3 &= 4 \end{aligned}$$

4 На дереві 4 горобці і 2 синиці.
Поясни схеми. Склади вираз.

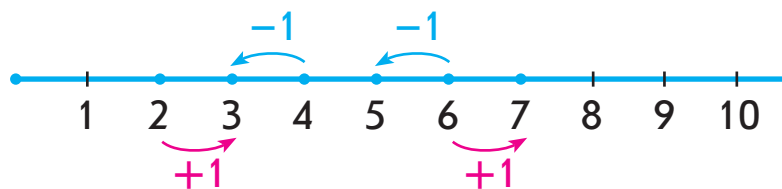

ДОДАЄМО І ВІДНИМАЄМО ЗА ЧИСЛОВИМ ПРОМЕНЕМ

1

Розглянь числовий промінь. Досліди, як одержати наступне число; попереднє число. Склади відповідні вирази, знайди їх значення.

2

З яких чисел складається число 2? Розглянь, як можна додати 2. Знайди значення виразів.

$$4 + 1 + 1$$

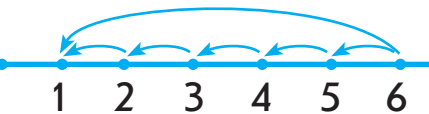
$$4 + 2$$

3

Знайди значення виразів, користуючись числовим променем.

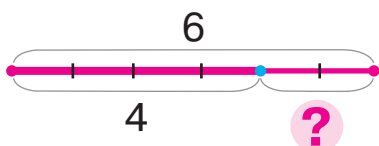
$$3 + 3$$

$$6 - 5$$

4

До кожної схеми добери вираз, усно знайди його значення.

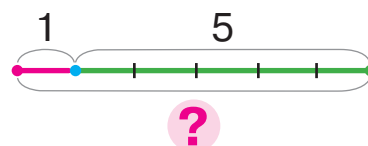

$$4 + 2$$

$$1 + 5$$

$$6 - 4$$

$$6 - 1$$

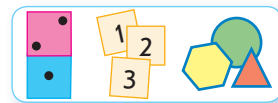

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО В МЕЖАХ 6

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 Прочитай рівності в першому стовпчику. Поясни, як їх склали. Віднови рівності до решти кісточок доміно.

$$2 + 3 = 5$$

$$3 + 2 = 5$$

$$5 - 2 = 3$$

$$5 - 3 = 2$$

$$2 + 4 = \square$$

$$\square + \square = \square$$

$$6 - 2 = \square$$

$$\square - \square = \square$$

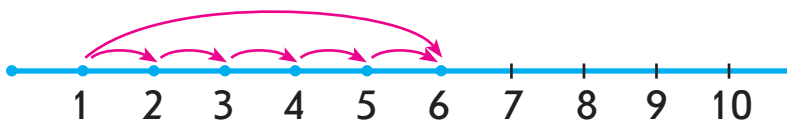
$$1 + 5 = \square$$

$$\square + \square = \square$$

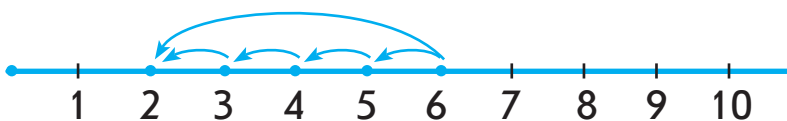
$$6 - 1 = \square$$

$$\square - \square = \square$$

3 Знайди значення виразів, користуючись числовим променем.

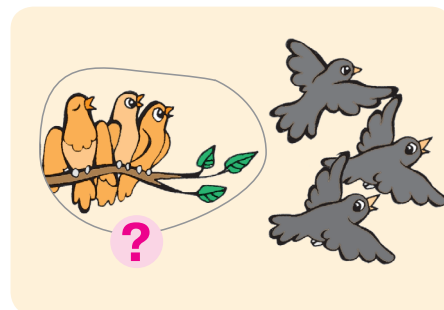
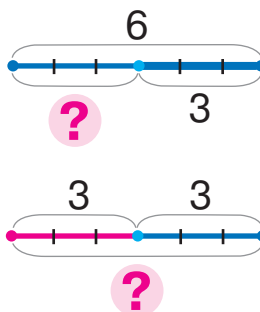
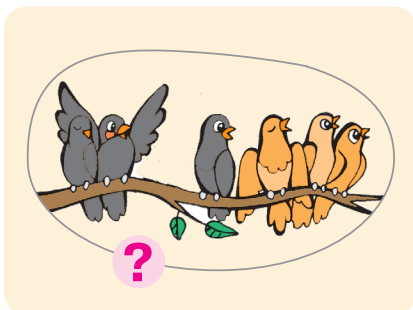

$$1 + 5$$

$$6 - 4$$

4 Добери схему до кожного малюнка. Поясни свій вибір.

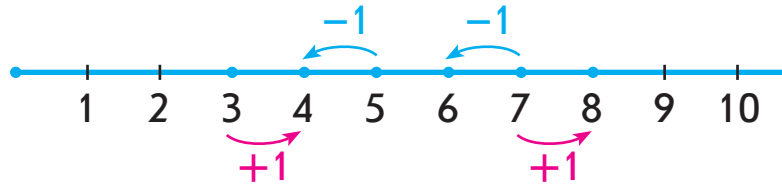
ВИВЧАЄМО ЧИСЛО І ЦИФРУ 7

- **+1** → наступне число
- **-1** → попереднє число

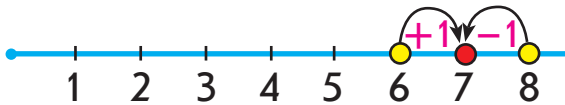
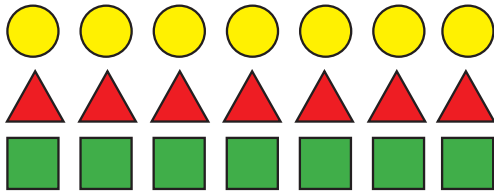
1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 Як одержати наступне число? попереднє число? Усно склади рівності за числовим променем.

3 Скільки кругів? трикутників? чотирикутників?

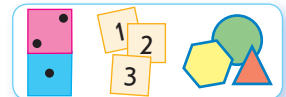
7 — це 6 і ще 1

$$7 = 6 + 1$$

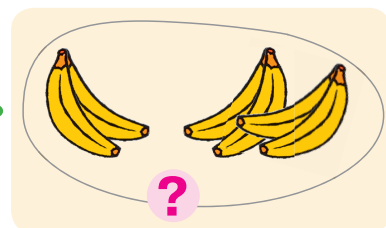
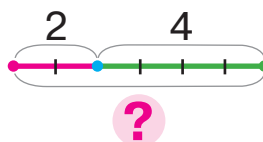
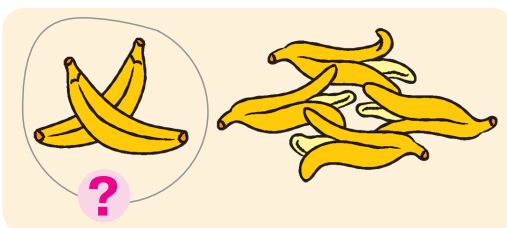
7 — це 8 без 1

$$7 = 8 - 1$$

4 Попрацюй із математичними матеріалами.

5 Добери малюнок до схеми.

ПОРІВНЮЄМО ЧИСЛА

• неправильні (хибні) нерівності

1

Знайди неправильні (хибні) нерівності. У чому помилка?

$6 > 4$	$3 < 7$	$2 > 6$	$10 > 7$	$4 > 8$
$4 < 3$	$7 > 2$	$7 > 3$	$6 < 3$	$3 < 5$
$5 > 2$	$4 > 7$	$2 < 4$	$5 < 4$	$1 < 6$

2

З'ясуй, за якими ознаками фігури розбито на групи. Порівняй групи фігур за кількістю елементів. Яке ще завдання можна виконати за малюнками?

$5 > \square$ $2 < \square$ $\square > \square$

3

До кожного малюнка добери схему та вираз.

$4 + 2$
 $6 - 2$

4

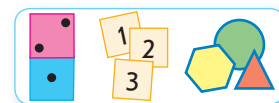
Виконай дії за числовим променем.

$5 + 2$ $7 - 3$

ДОСЛІДЖУЄМО СКЛАД ЧИСЛА 7

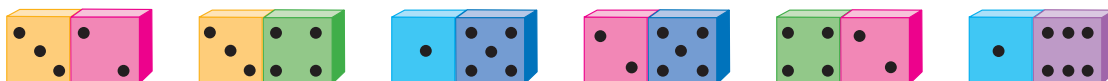

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

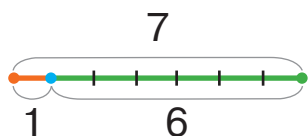

2 Виклади 7 кружків. Переміщуючи кружки зліва направо, досліди склад числа 7. Склади рівності на додавання.

3 З'ясуй, які кісточки доміно показують склад числа 7. Склади відповідні вирази.

4 Поясни, як склали вирази за схемами. Склади інші вирази. Знайди значення всіх виразів.

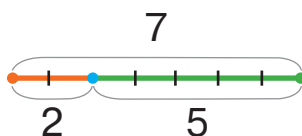

$1 + 6 = \square$

$6 + 1 = \square$

$7 - 1 = \square$

$7 - 6 = \square$

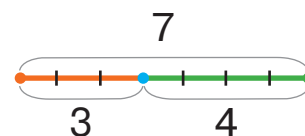

$2 + 5 = \square$

$\square + \square = \square$

$7 - 2 = \square$

$\square - \square = \square$

$3 + 4 = \square$

$\square + \square = \square$

$7 - 3 = \square$

$\square - \square = \square$

5 Згадай, що означає «додати 1»; «відняти 1». Знайди значення виразів, користуючись числовим променем.

$6 + 1$

$8 - 1$

$3 + 1$

$4 - 1$

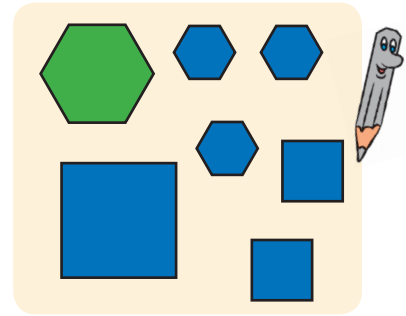

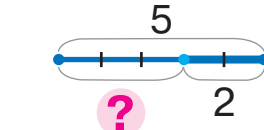
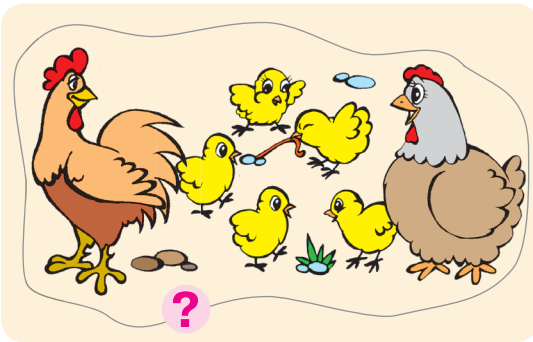
ПОВТОРЮЄМО ЧИСЛА 1-7

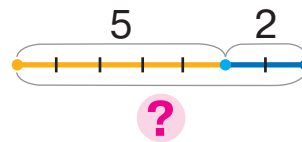
1 Розбий фігури на дві групи за трьома ознаками. Склади можливі рівності та нерівності.

2 Добери до малюнка схему та вираз.

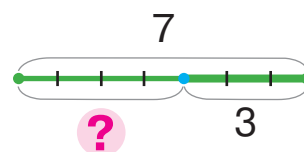
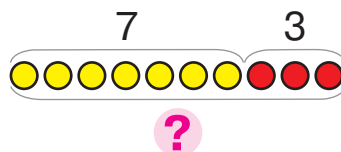

$$5 + 2$$

$$5 - 2$$

3 У Сашка 7 цукерок. Він дав товаришеві 3 цукерки. Скільки цукерок залишилось у Сашка? Перевір, хто з дітей правильно склав схему для відповіді на запитання.

4 Знайди хибні рівності. Як виправити помилки?

$5 - 1 = 4$	$6 + 1 = 5$	$7 - 1 = 6$	$5 + 1 = 4$
$8 + 1 = 9$	$4 - 1 = 2$	$2 + 1 = 1$	$9 - 1 = 8$

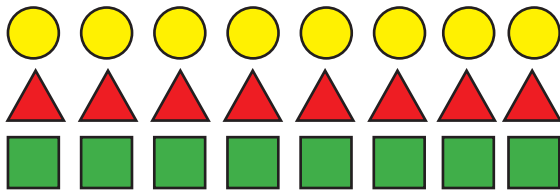
ВИВЧАЄМО ЧИСЛО І ЦИФРУ 8

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 Що можна сказати про кількість кругів, трикутників і чотирикутників на малюнку?

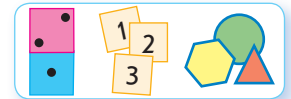
8 — це 7 і ще 1

$$8 = 7 + 1$$

8 — це 9 без 1

$$8 = 9 - 1$$

3 Попрацюй із математичними матеріалами.

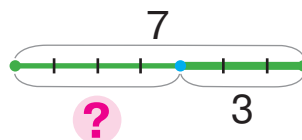
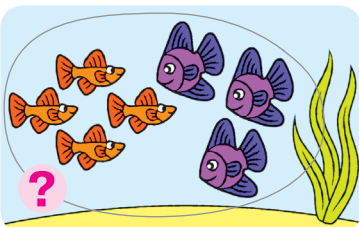

4 Знайди хибні нерівності. У чому помилка?

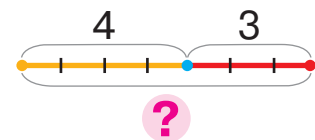

$7 > 4$	$2 < 7$	$5 > 8$	$10 > 6$
$8 < 6$	$6 > 7$	$1 < 7$	$5 < 7$
$7 > 9$	$9 > 2$	$7 > 8$	$3 > 5$

5 Добери до малюнка схему та вираз.

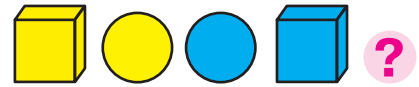
$$4 + 3$$

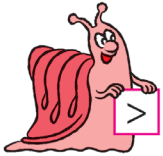
$$7 - 3$$

ПОРІВНЮЄМО ЧИСЛА

1 У першому рядку мали підкреслити числа, менші від 7; у другому рядку — більші за 4, але менші від 8. Чи правильно це зроблено? Усно виправ помилки.

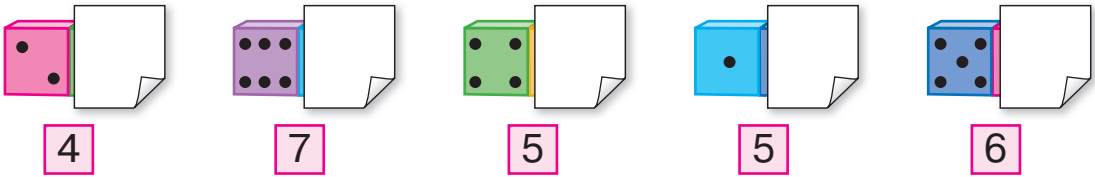

<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	<u>6</u>	<u>7</u>	8	9	10
1	2	3	4	<u>5</u>	<u>6</u>	<u>7</u>	<u>8</u>	9	10

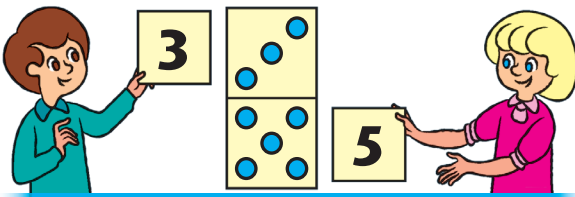
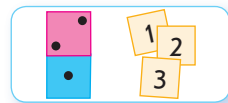
2 Порівняй числа.

7 і 5	6 і 8	9 і 7	8 і 5	3 і 6
4 і 8	5 і 3	10 і 8	9 і 4	8 і 2

3 Скільки точок «сховалося» за кожним аркушем?

4 Попрацюй із математичними матеріалами.

5	+	3	=	8
3	+	5	=	8
8	-	3	=	5
8	-	5	=	3

5 Згадай склад чисел. Склади рівності на додавання; віднімання.

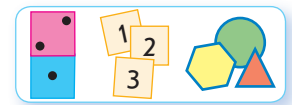

ДОСЛІДЖУЄМО СКЛАД ЧИСЛА 8

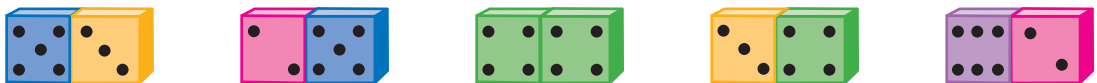

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

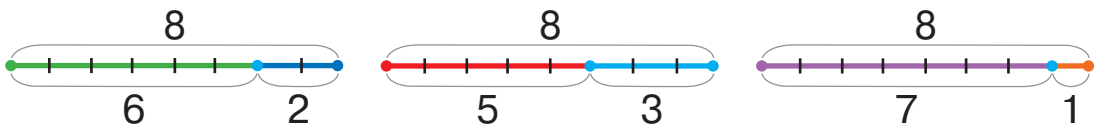

2 Виклади 8 кружків. Переміщуючи кружки зліва направо, досліди склад числа 8. Склади відповідні рівності на додавання і віднімання.

3 З'ясуй, які кісточки доміно показують склад числа 8. Усно склади відповідні рівності.

4 Що спільне в схемах? До кожної схеми склади дві рівності на додавання та дві — на віднімання.

5 Знайди значення виразів, користуючись числовим променем.

6 Виклади картки з числами від 1 до 8 у порядку збільшення чисел. Знайди значення виразів.

$5+1$	$8-1$	$4+1$	$2+1$
$7-1$	$7+1$	$5-1$	$2-1$
$3+1$	$6-1$	$9-1$	$6+1$

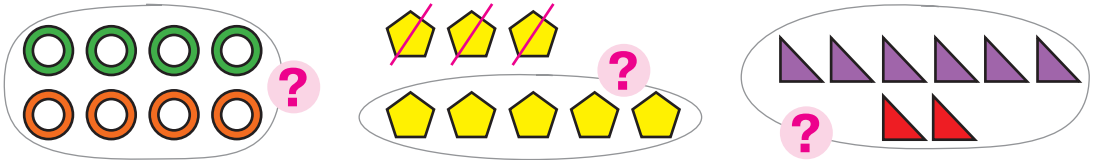
ПОВТОРЮЄМО ЧИСЛА 1–8

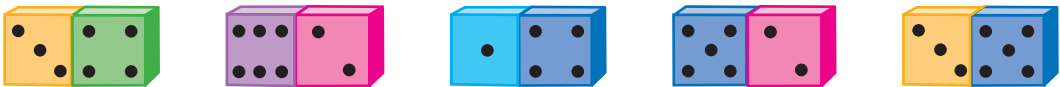
1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 Усно склади вирази за схемами.

3 До кісточок доміно склади можливі рівності.

4 Згадай склад числа 8. Визнач, які числа пропущено в таблиці та рівностях.

$3 + \square = 8$

$4 + \square = 8$

$8 - 3 = \square$

$8 - 4 = \square$

$\square + 1 = 8$

$2 + \square = 8$

$8 - 1 = \square$

$8 - 2 = \square$

$5 + \square = 8$

$\square + 7 = 8$

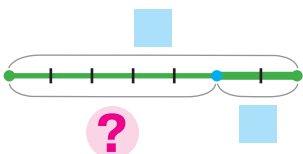
$8 - 5 = \square$

$8 - 7 = \square$

$\square + 6 = 8$

$8 - 6 = \square$

5 До кожної схеми добери вираз.

$3 + 2$

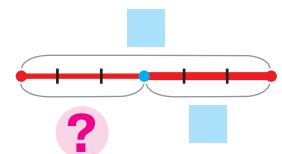
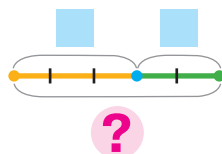
$3 - 2$

$7 + 2$

$6 - 3$

$7 - 2$

$6 + 3$

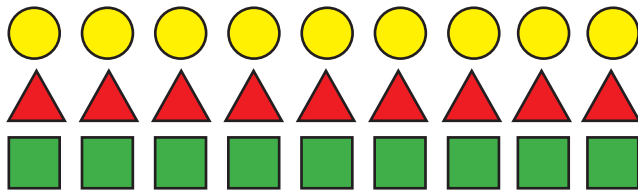
ВИВЧАЄМО ЧИСЛО І ЦИФРУ 9

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 Що можна сказати про кількість кругів, трикутників і чотирикутників на малюнку?

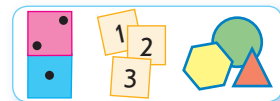
9 — це 8 і ще 1

$$9 = 8 + 1$$

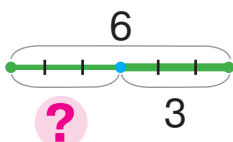
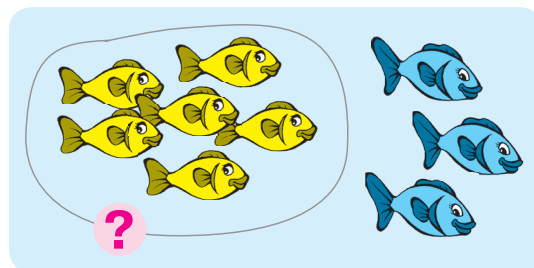
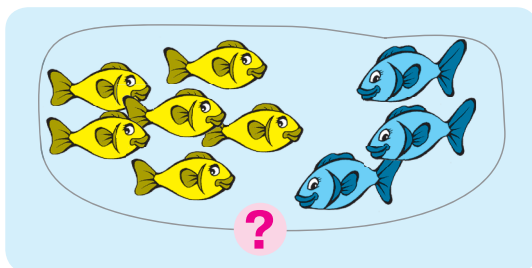
9 — це 10 без 1

$$9 = 10 - 1$$

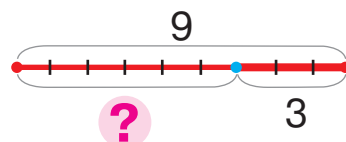
3 Попрацюй із математичними матеріалами.

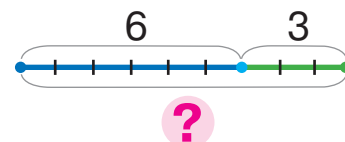
4 Добери схему та вираз до кожного малюнка.

$$6 + 3$$

$$6 - 3$$

$$9 - 3$$

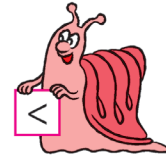

ПОРІВНЮЄМО ЧИСЛА

• порівняння на основі складу числа

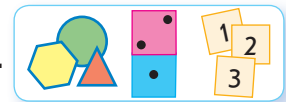
1 Порівняй числа.

3 і 5	9 і 7	8 і 9	7 і 5
8 і 6	2 і 5	7 і 4	6 і 9

2 Запиши в порядку збільшення числа: 9, 4, 1, 8, 6.

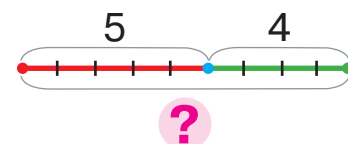
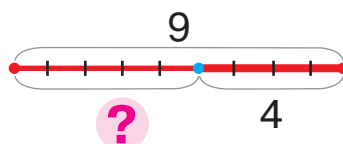
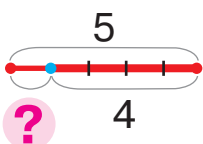
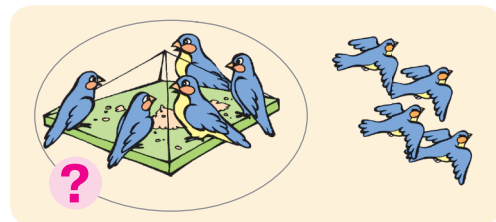
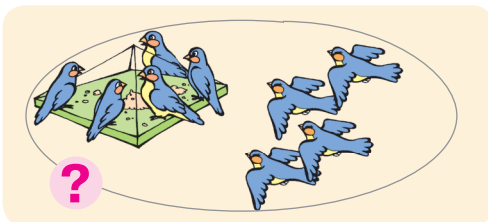
3 Попрацюй із математичними матеріалами.

4 Прокоментуй записи. Спробуй закінчити міркування.

$\begin{array}{c} 4 \text{ } \bullet \text{ } 2 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 2 \text{ і } 2 \end{array}$ <p>більше 2</p>	$\begin{array}{c} 7 \text{ } \bullet \text{ } 3 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 4 \text{ і } 3 \end{array}$ <p>більше 3</p>	$\begin{array}{c} 6 \text{ } \bullet \text{ } 5 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 1 \text{ і } 5 \end{array}$ <p>більше 5</p>
$\begin{array}{c} 7 \text{ } \bullet \text{ } 6 \\ \swarrow \quad \searrow \\ \square \text{ і } \square \end{array}$ <p>... $\square$</p>	$\begin{array}{c} 5 \text{ } \bullet \text{ } 4 \\ \swarrow \quad \searrow \\ \square \text{ і } \square \end{array}$ <p>... $\square$</p>	$\begin{array}{c} 7 \text{ } \bullet \text{ } 2 \\ \swarrow \quad \searrow \\ \square \text{ і } \square \end{array}$ <p>... $\square$</p>

5 До кожного малюнка добери схему та вираз.

9 - 4

5 + 4

5 - 4

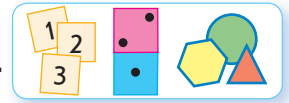

ДОСЛІДЖУЄМО СКЛАД ЧИСЛА 9

9

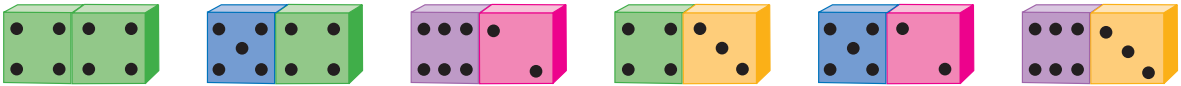

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

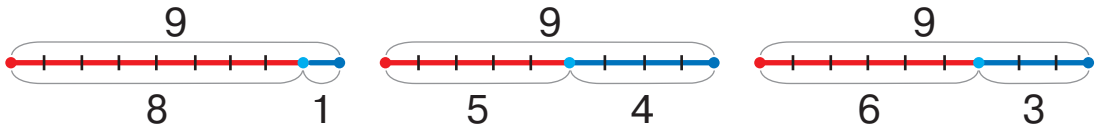

2 Виклади 9 кружків. Переміщуючи кружки зліва направо, досліди склад числа 9. Склади відповідні рівності на додавання і віднімання.

3 З'ясуй, які кісточки доміно ілюструють склад числа 9.

4 За кожною схемою склади рівності на додавання і віднімання.

5 Порівняй числа.

5 і 9

9 і 7

6 і 8

8 і 10

2 і 6

10 і 9

7 і 3

6 і 4

6 Порівняй числа за їх складом, користуючись схемами.

9 $\begin{matrix} \bullet \\ \swarrow \searrow \\ 5 \quad 4 \end{matrix}$ 4
5 і 4 більше 4

6 $\begin{matrix} \bullet \\ \swarrow \searrow \\ 1 \quad 5 \end{matrix}$ 5
1 і 5 більше 5

8 $\begin{matrix} \bullet \\ \swarrow \searrow \\ 2 \quad 6 \end{matrix}$ 6
2 і 6 більше 6

4 $\begin{matrix} \bullet \\ \swarrow \searrow \\ 6 \quad 2 \end{matrix}$ 6
6 без 2 менше 6

5 $\begin{matrix} \bullet \\ \swarrow \searrow \\ 9 \quad 4 \end{matrix}$ 9
9 без 4 менше 9

7 $\begin{matrix} \bullet \\ \swarrow \searrow \\ 9 \quad 2 \end{matrix}$ 9
9 без 2 менше 9

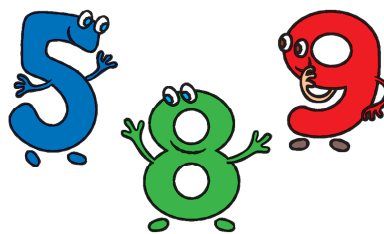
ПОВТОРЮЄМО ЧИСЛА 1-9

1

Назви числа:

- 1) більші за 4, але менші від 9;
- 2) менші від 9, але більші за 7;
- 3) більші за 5, але менші від 8.

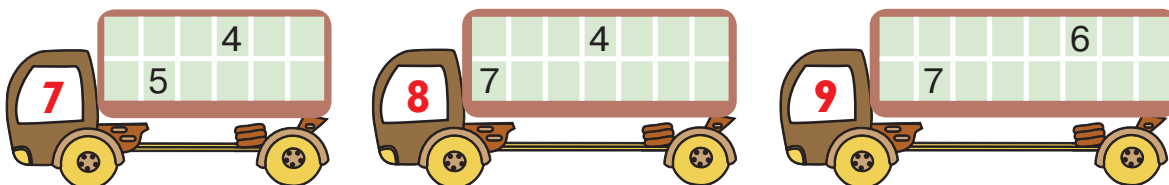
2

Знайди хибні нерівності. У чому помилки?

$6 > 5$	$4 < 6$	$9 < 6$	$10 > 1$	$7 < 5$
$9 < 8$	$8 > 9$	$7 > 4$	$3 < 6$	$3 > 8$

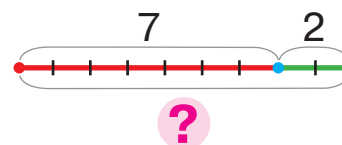
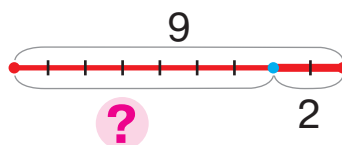
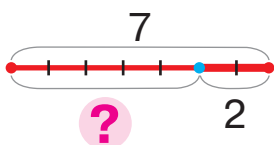
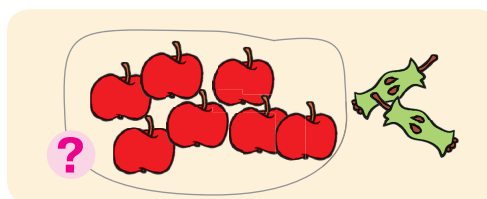
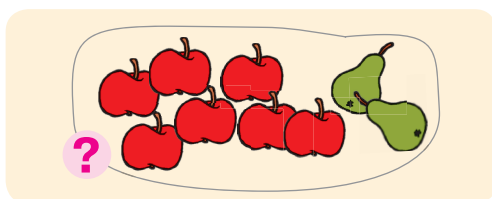
3

Згадай склад чисел.

4

До кожного малюнка добери схему та вираз.

$7 + 2$

$7 - 2$

$9 - 2$

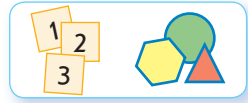

ВИВЧАЄМО ЧИСЛО 10

• натуральний ряд чисел

1

Попрацюй із математичними матеріалами.

2

Поясни, як одержати число 10. Чи знаєш ти наступне число за числом 10? Розглянь, як одержати число 10 із наступного за ним числа.

10 — це 9 і ще 1

$$10 = 9 + 1$$

10 — це 11 без 1

$$10 = 11 - 1$$

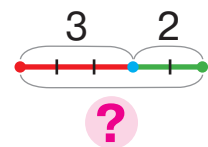
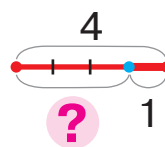
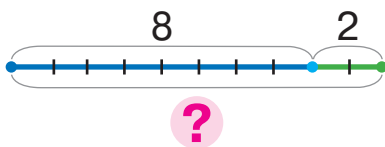
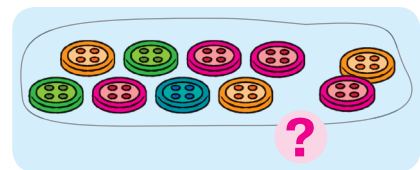
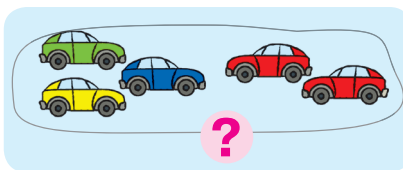
3

Визнач, скільки геометричних фігур кожного виду.

4

До кожного малюнка добери схему.

5

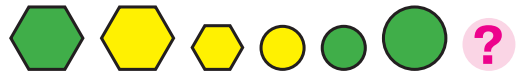
Віднови склад чисел.

8	7		3	1	5	
		2		6		4

9	8		5	4	1	
		3		6	2	7

ПОРІВНЮЄМО ЧИСЛА

1 Віднови відрізок натурального ряду чисел.

1, 2, 3, , , , , , 9,

2 Порівняй числа. Які способи порівняння чисел ти знаєш? Який із них для тебе легший?

10 і 7

8 і 5

2 і 4

10 і 4

3 і 9

6 і 10

10 і 8

7 і 3

3 Прочитай кожний вираз. З'ясуй, яке число одержимо — наступне чи попереднє, за зразком. Знайди значення виразу.

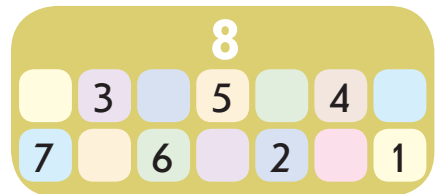
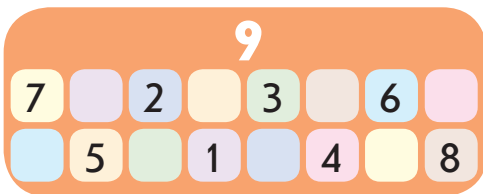
6+1

3-1

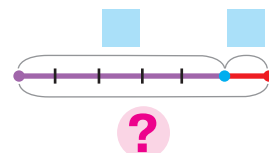
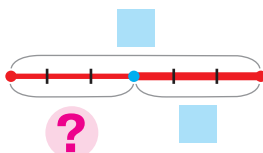
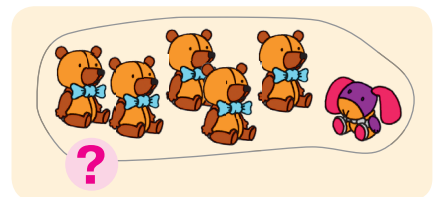
7+1

5-1

4 Згадай склад чисел. Для кожного випадку склади рівності за схемою: + = + .

5 Доповни схеми до малюнків. Склади відповідні рівності.

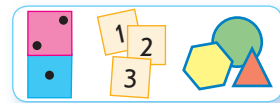
ДОСЛІДЖУЄМО СКЛАД ЧИСЛА 10

10

9	8	7	6	5	4	3	2	1
1	2	3	4	5	6	7	8	9

1

Попрацюй із математичними матеріалами.

2

Виклади 10 кружків. Переміщуючи кружки зліва направо, досліди склад числа 10. Склади відповідні рівності на додавання і віднімання.

3

Розглянь пари чисел, які складають число 10. Що цікаве можна помітити? Запиши відповідні рівності на додавання.

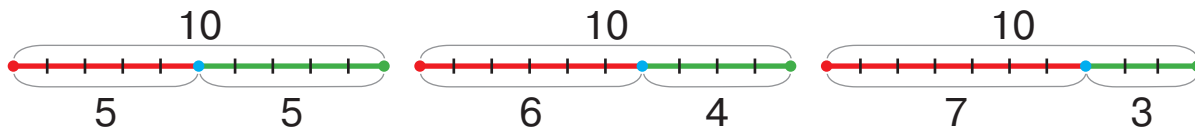
4

З'ясуй, які кісточки доміно ілюструють склад числа 10.

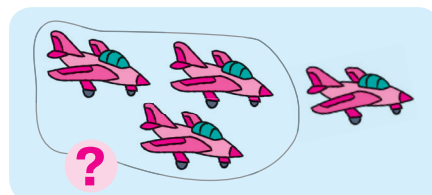
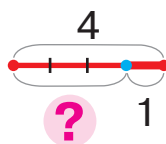
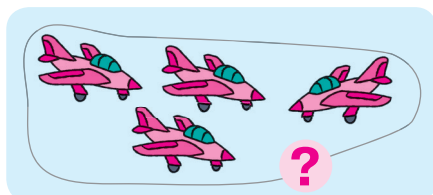
5

За кожною схемою склади рівності на додавання і віднімання.

6

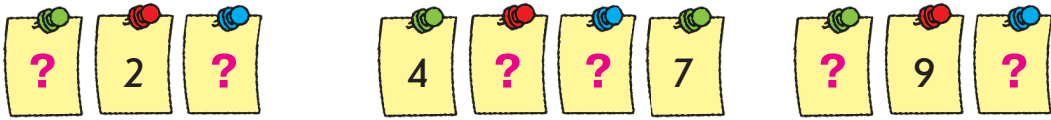
Добери до схеми малюнок.

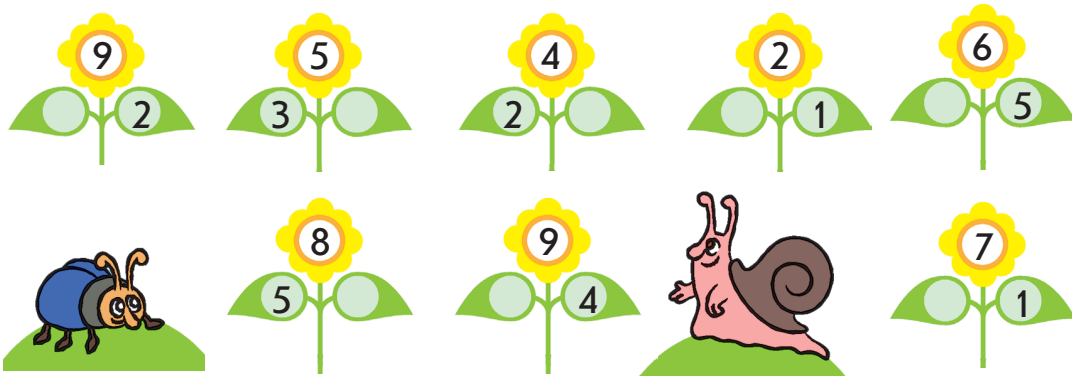

ПЕРЕВІРЯЄМО СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

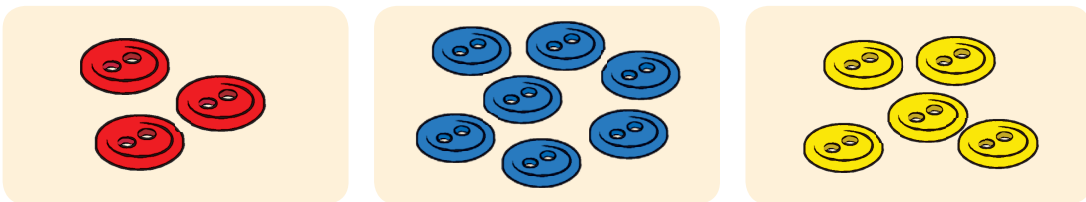
1 Назви пропущені числа.

2 Згадай склад чисел. Які числа пропущено?

3 Познач кількість гудзиків числом. Назви найменше число.

4 Чаклун перетворив числа на літери. Спробуй «розчаклувати» числа та порівняти їх.

О С З А Е Н І М Р В

О ● Н   Р ● Е   М ● І

С ● З   А ● О   В ● Р

Розділ 2. ПРИЙОМИ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ 10

ПОВТОРЮЄМО ЧИСЛА 1–10

1

Назви числа:

- 1) більші за 6, але менші від 9;
- 2) більші за 2, але менші від 4;
- 3) менші від 7, але більші за 3;
- 4) менші від 8.

2

Прочитай кожний вираз. З'ясуй, яке число одержимо — наступне чи попереднє, за зразком. Знайди значення виразу.

5 6 6-1

$9+1$

$10-1$

$7-1$

$4-1$

$8-1$

$5+1$

$6+1$

$7+1$

3

Визнач, на які числа «впали» листочки.

$\text{leaf} + 1 = 10$

$\text{leaf} - 1 = 6$

$\text{leaf} + 1 = 8$

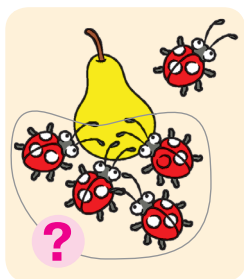
$\text{leaf} - 1 = 7$

$\text{leaf} + 1 = 5$

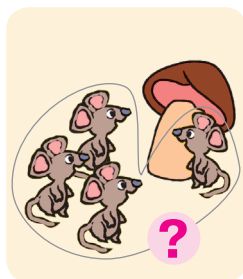
$7 - \text{leaf} = 6$

4

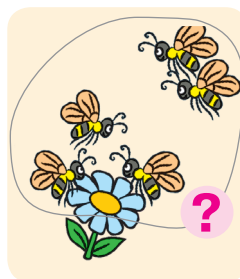
Прокоментуй малюнки. Поміркуй: треба об'єднувати чи вилучати об'єкти. Добери відповідні вирази. Усно знайди їх значення.

$1+3$

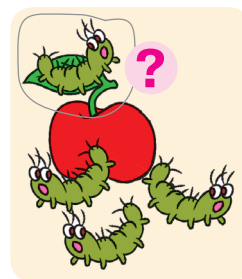

$4-1$

$4+1$

$3-1$

$5-1$

$3+2$

$4-3$

ДОСЛІДЖУЄМО СКЛАД ЧИСЕЛ ПЕРШОГО ДЕСЯТКА

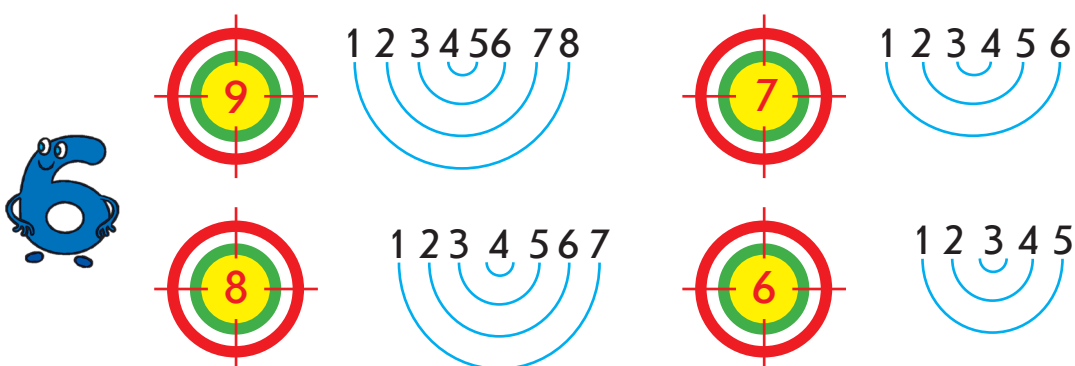

1 Упізнай числа за описами. Склади схожі загадки.

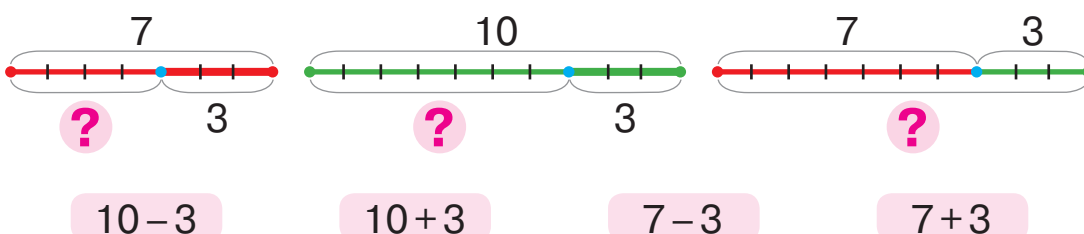
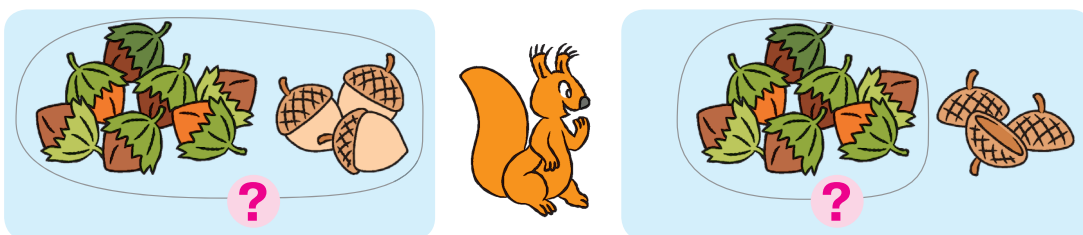
- 1) Це число стоїть між числами 7 і 9.
- 2) Це число наступне за числом 6.

2 Розглянь пари чисел, які складають числа 9, 8, 7, 6. Склади за схемами відповідні рівності на додавання.

3 Добери до кожного малюнка схему та вираз.

4 Знайди значення виразів.

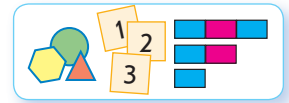
6+1   3-1   7+1   10-1   8+1   5-1

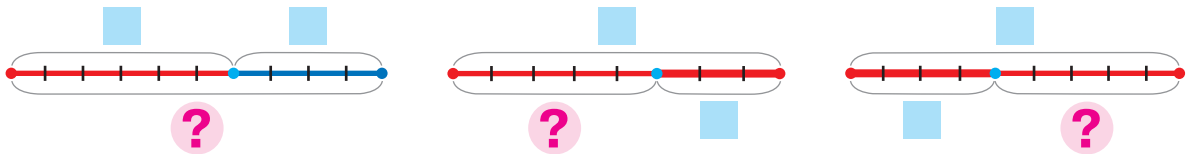
НАЗИВАЄМО КОМПОНЕНТИ ТА РЕЗУЛЬТАТ ДІЇ ДОДАВАННЯ

- перший доданок
- другий доданок
- сума

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

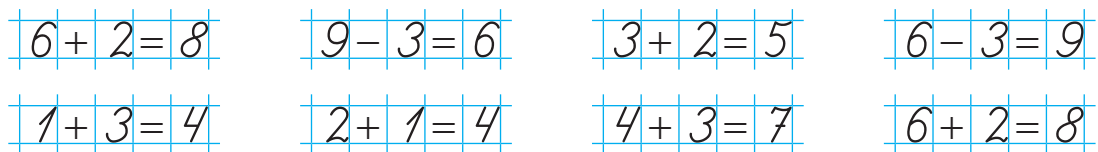
2 Розкажи, як доповнити схеми. Склади за схемами рівності. Прочитай рівність на додавання.

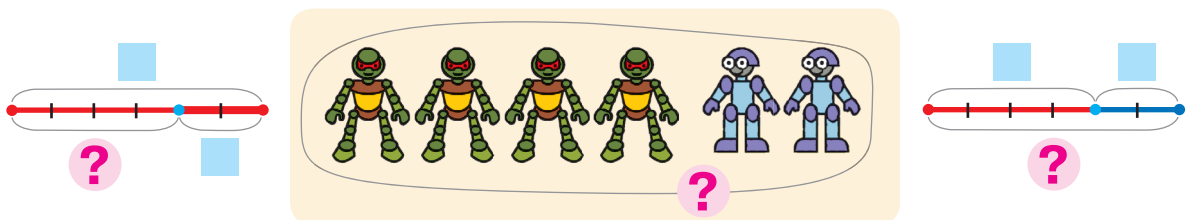
3 Запам'ятай, як називають числа при додаванні. Що цікаве в цих назвах можна помітити?

<p>Доданок Доданок</p> <p>6 2</p> <p>8</p> <p>Сума</p>	<p>Вираз — сума</p> <p>6 + 2 = 8</p> <p>Доданок Доданок Сума</p>	<p>Значення виразу</p> <p>= 8</p> <p>Сума</p>
---	--	---

4 Знайди хибні рівності. Назви в істинних рівностях перший доданок; другий доданок; суму.

5 Добери схему до малюнка. Склади відповідну рівність.

ВІДКРИВАЄМО СПОСІБ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЛА 2

- $+2 \rightarrow +1+1$
- $-2 \rightarrow -1-1$

1

Попрацюй із математичними матеріалами.

2

Знайди значення сум. Прочитай рівності з назвами компонентів і результату. Знайди значення решти виразів.

$5 - 1$

$6 + 1$

$8 - 1$

$4 + 1$

$9 + 1$

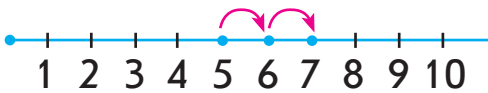
$10 - 1$

$7 + 1$

$3 + 1$

3

Згадай, як додавати і віднімати число 2 за числовим променем. Закінчи обчислення за схемами.

$$5 + 2 = \underset{\substack{\uparrow \\ 1+1}}{5} + 1 + 1 = \boxed{} + \boxed{} = \boxed{}$$

$$5 - 2 = \underset{\substack{\uparrow \\ 1+1}}{5} - 1 - 1 = \boxed{} - \boxed{} = \boxed{}$$

4

Прокоментуй розв'язування. Знайди значення решти виразів за поданими схемами.

$$7 + 2 = \underset{\substack{\uparrow \\ 1+1}}{7} + 1 + 1 = \boxed{8} + 1 = 9$$

$$8 - 2 = \underset{\substack{\uparrow \\ 1+1}}{8} - 1 - 1 = \boxed{7} - 1 = 6$$

$8 + 2$

$10 - 2$

$6 + 2$

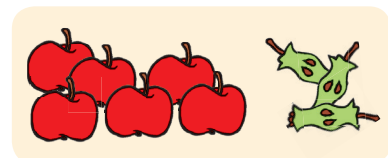
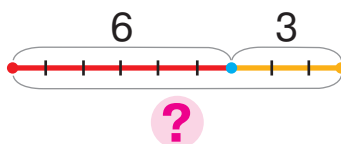
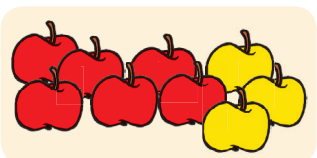
$7 - 2$

$4 + 2$

$9 - 2$

5

Добери до схеми малюнок. Склади відповідний вираз і знайди його значення.

ОДЕРЖУЄМО ЧИСЛО НУЛЬ. ВІДНІМАЄМО РІВНІ ЧИСЛА

- нуль 0
- $a - a = 0$

1 Знайди значення сум. Прочитай рівності на додавання.
 $6 + 1$ $8 - 5$ $9 + 1$ $8 + 1$

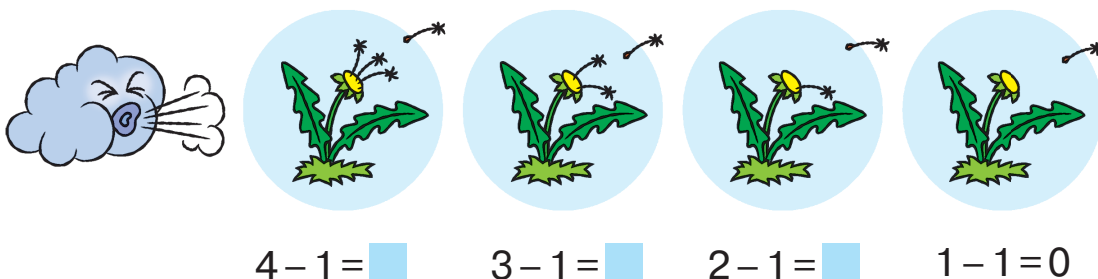
2 Прокоментуй розв'язування. Знайди значення виразів.

$$7 + 2 = \underbrace{7 + 1}_{1+1} + 1 = \square + 1 = \square$$

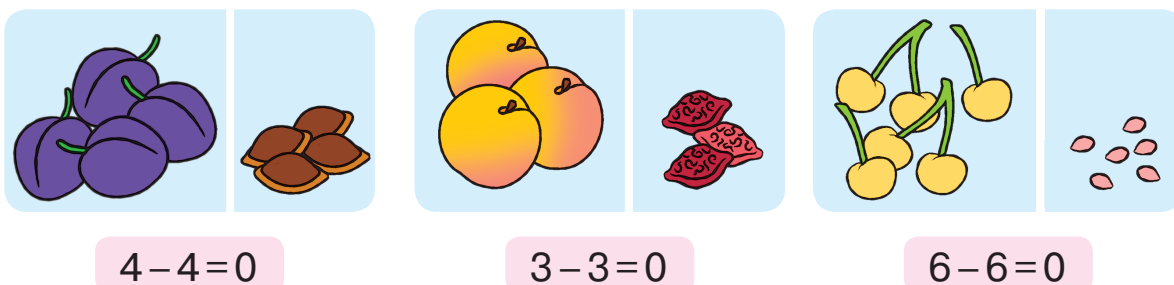
$$9 - 2 = \underbrace{9 - 1}_{1+1} - 1 = \square - 1 = \square$$

$4 + 2$ $8 - 2$ $6 + 2$ $7 - 2$

3 Прокоментуй кожен малюнок. Скільки пушинок залишилося на кульбабі? Доповни рівності.

4 Що спільне в рівностях? Поміркуй, коли при відніманні одержують нуль.

5 Назви вирази, які мають значення 0.

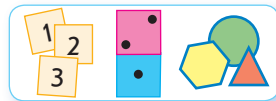
$7 + 1$ $3 - 2$ $2 - 2$ $7 + 1$
 $8 - 8$ $4 + 1$ $8 + 2$ $5 - 5$

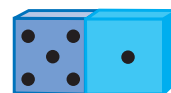
ВІДКРИВАЄМО СПОСІБ МІРКУВАННЯ ПРИ ДОДАВАННІ І ВІДНІМАННІ ЧИСЛА 0

- $a+0=a$
- $0+a=a$
- $a-0=a$

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 За кожною кісточкою доміно склади дві рівності на додавання і дві рівності на віднімання.

3 Прочитай рівності з назвами компонентів і результату. Розбий рівності на дві групи. Що спільне в кожній групі?

$$6+0=6$$

$$0+8=8$$

$$3+0=3$$

$$0+9=9$$

$$0+1=1$$

$$2+0=2$$

$$0+5=5$$

$$10+0=10$$

4 Згадайся, що спільне в рівностях. Що цікаве можна помітити?

$$2-0=2$$

$$7-0=7$$

$$9-0=9$$

$$1-0=1$$

$$4-0=4$$

$$10-0=10$$

$$8-0=8$$

$$3-0=3$$

5 Знайди значення виразів.

$$9-0$$

$$7-7$$

$$8+0$$

$$1-1$$

$$9+0$$

$$7-0$$

$$10-0$$

$$10+0$$

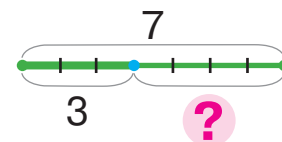
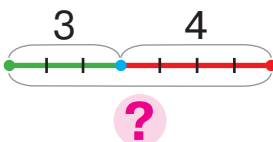
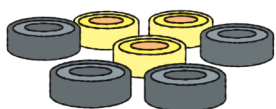
$$9-9$$

$$7+0$$

$$6-6$$

$$5-0$$

6 Уяви, що відрізками позначено кількість шашок. Склади рівності за схемами.

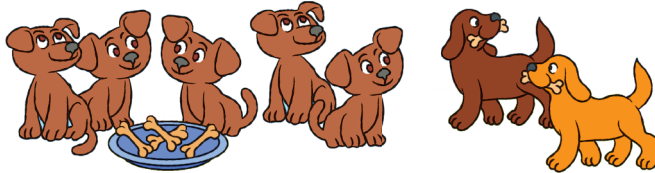

ВЧИМОСЯ ДОДАВАТИ І ВІДНІМАТИ ЧИСЛА

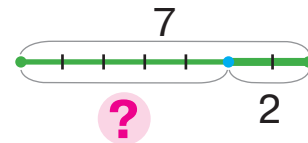
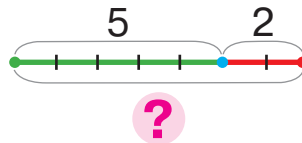
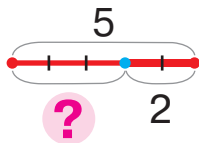
1 Добери до малюнка схему та вираз.

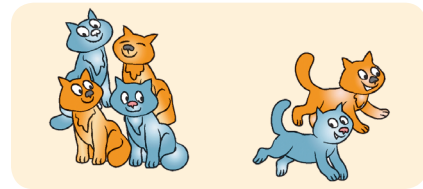
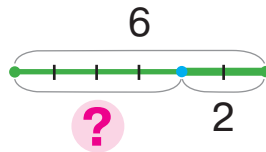
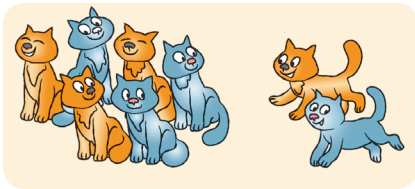
$5 + 2$

$5 - 2$

$7 - 2$

2 Добери до схеми малюнок.

3 Знайди значення виразів за схемами.

$$8 + 2 = \underbrace{8 + 1}_{1+1} + 1 = \boxed{} + 1 = \boxed{}$$

$$8 - 2 = \underbrace{8 - 1}_{1+1} - 1 = \boxed{} - 1 = \boxed{}$$

$7 + 2 = \boxed{}$

$6 + 2 = \boxed{}$

$5 - 2 = \boxed{}$

$9 - 2 = \boxed{}$

$7 - 2 = \boxed{}$

$6 - 2 = \boxed{}$

$4 + 2 = \boxed{}$

$8 + 2 = \boxed{}$

4 Знайди значення виразів. Прочитай рівності на додавання.

$6 + 1$

$7 + 1$

$0 + 9$

$4 - 0$

$8 - 0$

$5 - 5$

$7 - 7$

$0 + 4$

$8 + 2$

$0 + 10$

$5 + 0$

$9 - 1$

$3 - 0$

$6 - 0$

$10 - 1$

$9 - 9$

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА 0, 1, 2

1 Знайди значення виразів.

$9 - 0$

$3 - 3$

$5 - 1$

$0 + 8$

$5 - 5$

$7 + 0$

$6 - 6$

$7 + 1$

2 Знайди значення виразів за схемами.

$$7 + 2 = \underbrace{7 + 1}_{1+1} + 1 = \square + 1 = \square$$

$$7 - 2 = \underbrace{7 - 1}_{\square + \square} - 1 = \square - 1 = \square$$

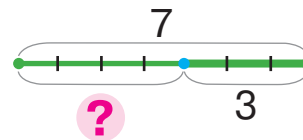
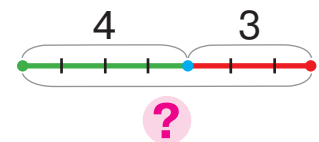
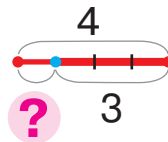
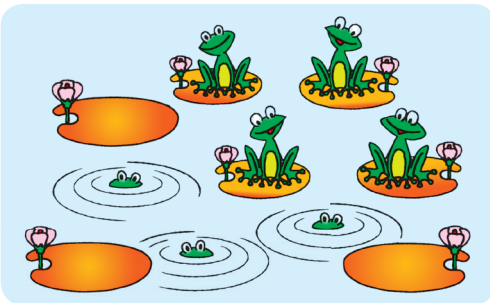
$8 + 2$

$8 - 2$

$6 + 2$

$6 - 2$

3 Добери до малюнка схему та вираз.

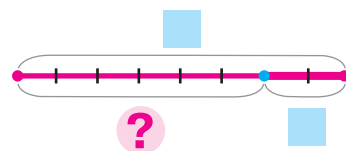
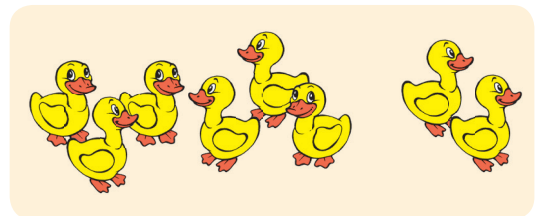
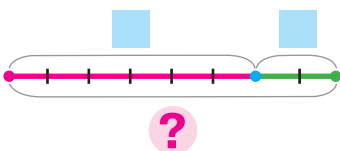

$4 + 3$

$4 - 3$

$7 - 3$

4 Розглянь малюнки. Доповни схеми, склади рівності.

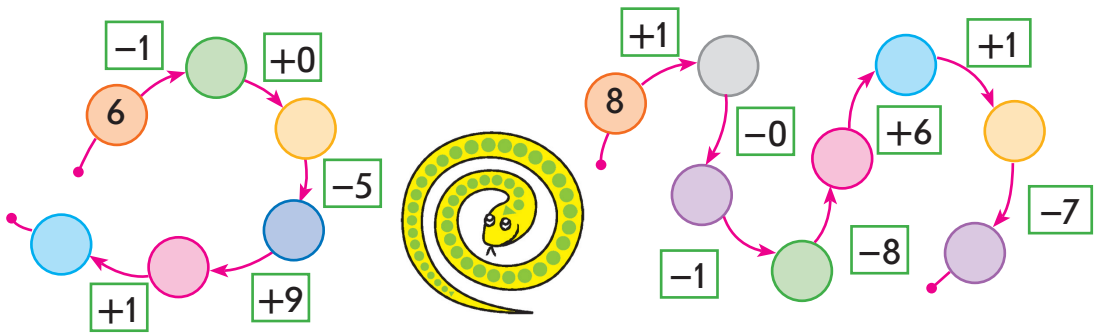
ДОСЛІДЖУЄМО ТАБЛИЦІ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЛА 1

1 Прочитай таблиці додавання і віднімання числа 1. Закрий аркушем результати. Спробуй назвати результати.

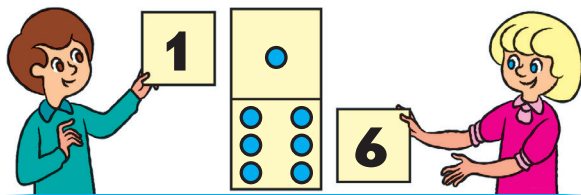
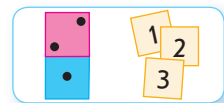
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
+ 1									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
- 1									
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9

2 Виконай арифметичні дії за стрілками.

3 Попрацюй із математичними матеріалами.

6	+	1	=	7
1	+	6	=	7
7	-	1	=	6
7	-	6	=	1

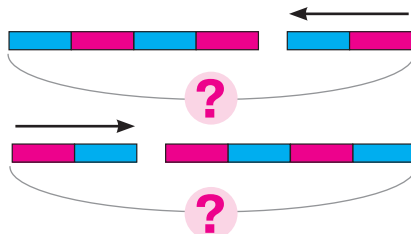
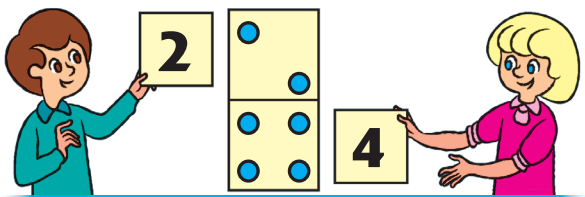
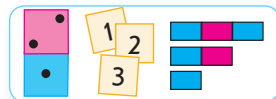

ВІДКРИВАЄМО ПЕРЕСТАВНИЙ ЗАКОН ДОДАВАННЯ

• $a + b = b + a$

1

Попрацюй із математичними матеріалами.

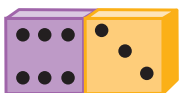

$$4 + 2 = 6$$

$$2 + 4 = 6$$

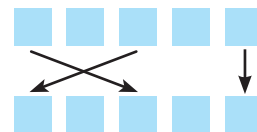
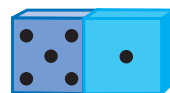
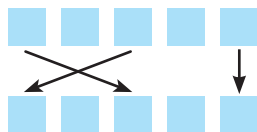
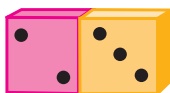
2

До кожної кісточки доміно склади рівності на додавання за схемами. Зістав записи. Чи змінилося значення суми?

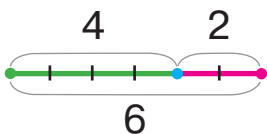
$$6 + 3 = 9$$

$$3 + 6 = 9$$

3

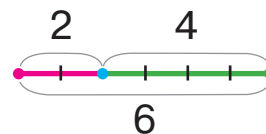
В Олега в одній кишені 4 цукерки, а в іншій — 2 цукерки. Поясни кожну схему. Що цікаве можна помітити?

$$4 + 2 = 6$$

$$4 + 2 = 2 + 4$$

$$2 + 4 = 6$$

4

Розглянь кожний стовпчик. Поміркуй, як значення першого виразу допоможе знайти значення другого виразу.

$$7 + 3 = 10$$

$$4 + 5 = 9$$

$$6 + 0 = 6$$

$$8 + 2 = 10$$

$$3 + 7 = \square$$

$$5 + 4 = \square$$

$$0 + 6 = \square$$

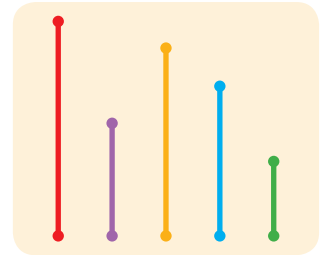
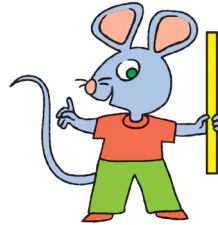
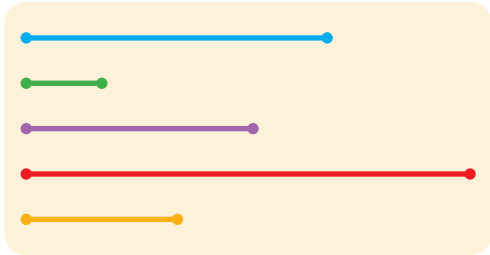
$$2 + 8 = \square$$

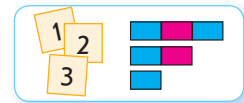
ВИМІРЮЄМО ДОВЖИНИ ВІДРІЗКІВ

● 1 сантиметр – 1 см

1 На кожному малюнку порівняй відрізки за довжиною. Який відрізок найдовший? найкоротший?

2 Попрацюй із математичними матеріалами.

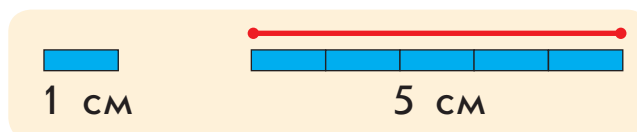
3 Порівняй відрізки за довжиною «на око».

4 З'ясуй, якою міркою вимірювали довжину кожного відрізка. Назви результати вимірювання.

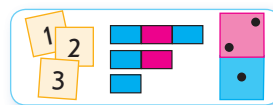
5 Розглянь, як виміряли довжину відрізка способом укладання моделей сантиметра. Так само вимірй довжини решти відрізків.

ДОСЛІДЖУЄМО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ

- $a + b = c$
- $c - a = b$
- $c - b = a$

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

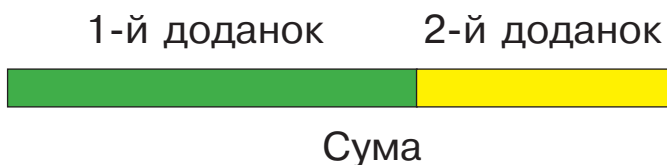
2 Прочитай рівності, користуючись підказкою.

Вираз — сума	Значення виразу	
$5 + 1$	$= 6$	$6 + 4 = 10$
1-й доданок	2-й доданок	$2 + 7 = 9$
	Сума	$5 + 3 = 8$
		$4 + 4 = 8$

3 Склади за кісточками доміно можливі рівності на додавання і віднімання.

4 Яка смужка ілюструє перший доданок? другий доданок? Що є сумою? Аркушем прикрий спочатку перший доданок, а потім другий. Що залишається?

5 Прокоментуй записи. Знайди значення сум. З кожної рівності на додавання склади рівності на віднімання.

$$3 + 2 = 5$$

$$5 - 3 = 2$$

$$3 + 2 = 5$$

$$5 - 2 = 3$$

$$7 + 1$$

$$8 + 0$$

$$6 - 1$$

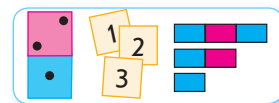
$$9 + 1$$

ДОСЛІДЖУЄМО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 Склади рівності за схемами. Досліди, що одержимо, якщо від суми двох чисел віднімемо один доданок.

$$3 + 4 = \square$$

$$\square - 3 = \square$$

$$\square - 4 = \square$$

$$2 + 6 = \square$$

$$\square - 2 = \square$$

$$\square - 6 = \square$$

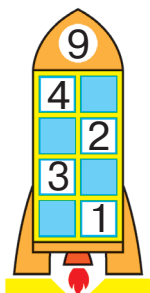

$$3 + 5 = \square$$

$$\square - 3 = \square$$

$$\square - 5 = \square$$

3 Згадай склад числа 9. Які числа пропущено в рівностях?

$$6 + \square = 9$$

$$8 + \square = 9$$

$$4 + \square = 9$$

$$\square + 5 = 9$$

$$\square + 3 = 9$$

$$\square + 2 = 9$$

$$9 - 7 = \square$$

$$9 - 2 = \square$$

$$9 - 5 = \square$$

$$9 - 9 = \square$$

$$9 - 4 = \square$$

$$9 - 3 = \square$$

4 Перестав доданки місцями та знайди значення сум.

$$1 + 8 = \square + \square = \square$$

$$1 + 3$$

$$1 + 5$$

$$1 + 9$$

$$1 + 7 = \square + \square = \square$$

$$2 + 7$$

$$2 + 3$$

$$2 + 8$$

5 Виконай схему до малюнка. Запиши відповідну рівність.

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛО 2

1 Знайди значення виразів за схемами.

$$4 + 2 = \square$$

$$7 - 2 = \square$$

$$2 + 2$$

$$6 - 2$$

$$7 + 2$$

$$4 - 2$$

$$3 + 2$$

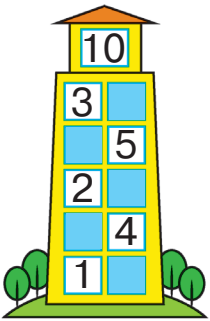
$$9 - 2$$

$$6 + 2$$

$$8 - 2$$

$$8 + 2$$

2 Згадай склад числа 10. Доповни рівності.

$$6 + \square = 10$$

$$\square + 3 = 10$$

$$10 - 2 = \square$$

$$10 - 8 = \square$$

$$5 + \square = 10$$

$$\square + 4 = 10$$

$$10 - 3 = \square$$

$$10 - 4 = \square$$

$$8 + \square = 10$$

$$\square + 2 = 10$$

$$10 - 5 = \square$$

$$10 - 1 = \square$$

$$1 + \square = 10$$

$$\square + 7 = 10$$

$$10 - 6 = \square$$

$$10 - 7 = \square$$

3 Згадай склад числа 6. Виконай віднімання на основі взаємозв'язку дій додавання і віднімання.

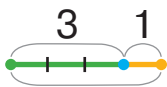

$$6 - 3 = \square, \text{ тому що } \square + 3 = 6$$

$$6 - 4 = \square, \text{ тому що } \square + 4 = 6$$

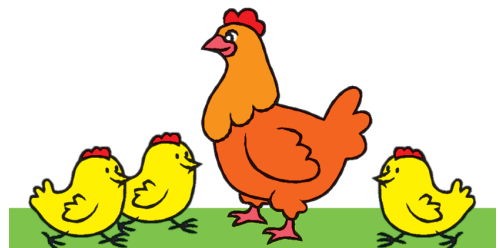
$$6 - 5 = \square, \text{ тому що } \square + 5 = 6$$

4 Розглянь малюнок. Придумай ситуацію відповідно до схеми та виразу.

?

$$3 + 1$$

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА 0, 1, 2

1 Знайди значення сум. Знайди значення решти виразів.

$9+1$	$9-1$	$5+1$	$10-10$
$6-6$	$5+0$	$7-1$	$3+1$
$0+7$	$4-0$	$0+10$	$8-1$

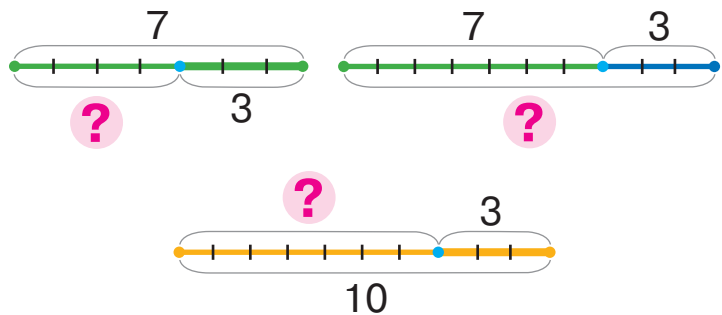
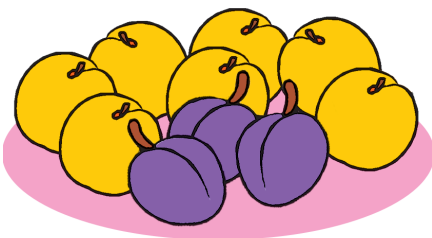
2 Знайди значення виразів за схемами.

$4+2=$ <input type="text"/>	$4-2=$ <input type="text"/>	$5+2$	$10-2$	$6+2$
		$5-2$	$7+2$	$8-2$

3 Запиши суми та знайди їх значення. З кожної рівності на додавання склади дві рівності на віднімання.

$6+1$	$8+0$	$3+2$	$9+1$
-------	-------	-------	-------

4 Добери до малюнка схему та вираз.

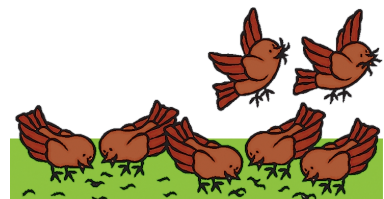

$10-3$

$7+3$

$7-3$

5 Склади схему до малюнка. Запиши відповідну рівність.

ДОСЛІДЖУЄМО ТАБЛИЦІ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЛА 2

1

Прочитай таблиці. Як змінюється перший доданок у таблиці додавання? Як змінюється значення суми?

0	1	2	3	4	5	6	7	8
+2								
2	3	4	5	6	7	8	9	10

2	3	4	5	6	7	8	9	10
-2								
0	1	2	3	4	5	6	7	8

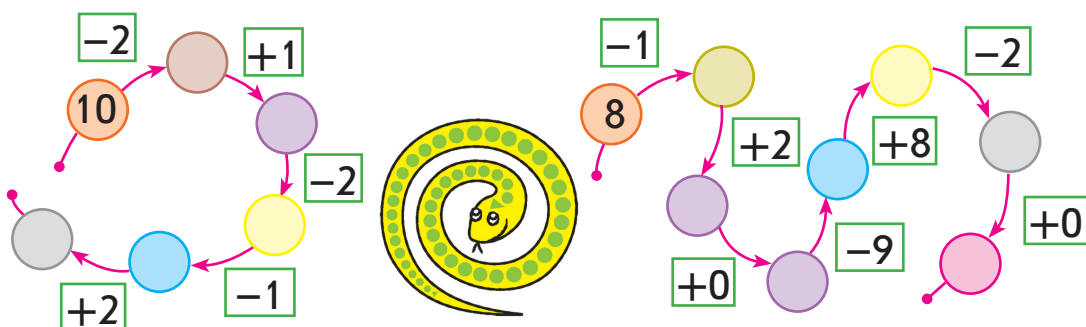
2

Перестав доданки місцями та знайди значення виразів.

$$2+7 = \boxed{} + \boxed{} = \boxed{} \quad 2+5 \quad 2+8 \quad 2+6 \quad 2+3$$

3

Виконай арифметичні дії за стрілками.

4

Згадай, що означає «відняти». Доповни та поясни обчислення. Знайди значення решти виразів за схемою.

$$9-2 = \boxed{}, \text{ тому що } \boxed{} + 2 = 9 \quad 7-2 \quad 5-2 \quad 8-2$$

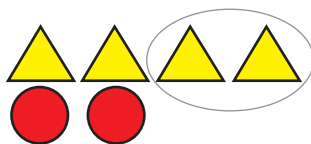
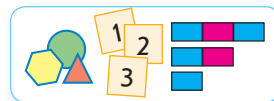

ДОСЛІДЖУЄМО РІЗНИЦЕВЕ ПОРІВНЯННЯ

- на скільки більше?
- на скільки менше?

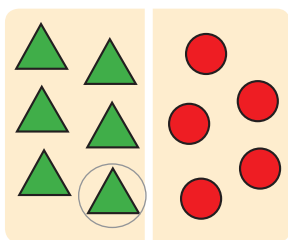
1

Попрацюй із математичними матеріалами.

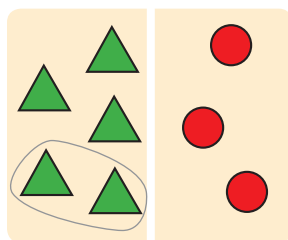

2

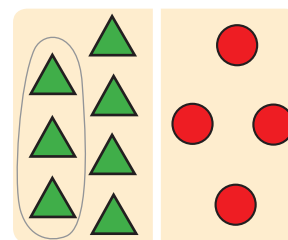
Розглянь дві групи об'єктів на кожному малюнку. Яке число більше? Яке — менше? На скільки більше або менше?

■ ● ■ на ■

■ ● ■ на ■

■ ● ■ на ■

3

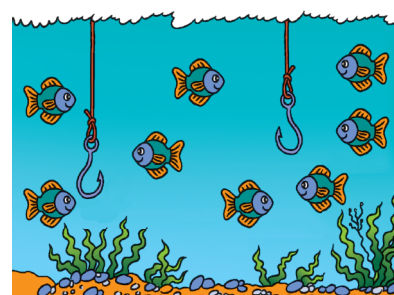
Склади пари «метелик — мак». Скільки об'єктів мають пару? Яка різниця між кількістю метеликів і маків? Що позначають числа в поданій рівності?

$$4 - 3 = 1$$

4

За допомогою якого виразу дізнаємося, на скільки рибок більше, ніж гачків, і на скільки гачків менше, ніж рибок?

$$2 + 8$$

$$8 + 2$$

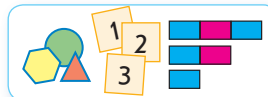
$$8 - 2$$

МОДЕЛЮЄМО РІЗНИЦЕВЕ ПОРІВНЯННЯ

- різницеве відношення — різниця

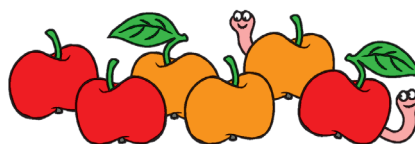
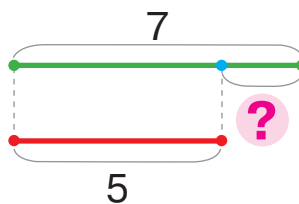
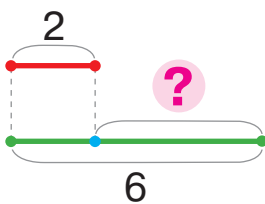
1 Попрацюй із математичними матеріалами.

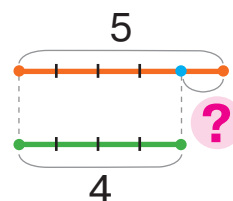
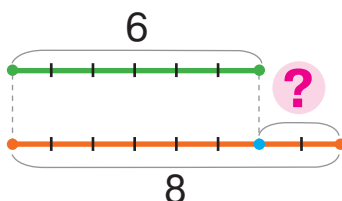
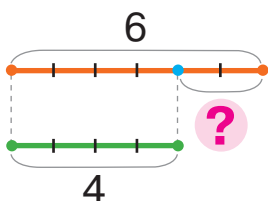
2 На скільки морквин більше, ніж зайчиків? На скільки зайчиків менше, ніж морквин? Розглянь, як це позначено на схемі. Добери відповідний вираз. Знайди різницю.

3 Добери до кожної схеми малюнок. Знайди різницю між кількістю об'єктів на кожному малюнку. Запиши відповідні вирази.

4 Склади рівності за схемами.

ЗБІЛЬШУЄМО АБО ЗМЕНШУЄМО НА КІЛЬКА ОДИНИЦЬ

- більше на...
- менше на...

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

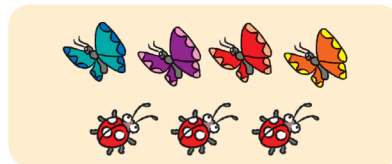
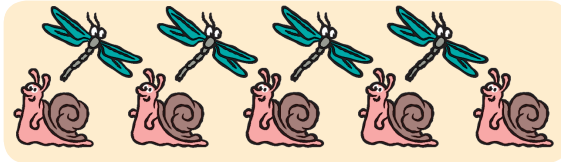
5 стільки ж
5

5 стільки ж і ще 1
5 на 1

5 стільки ж, але без 1
5 на 1

2 Прокоментуй малюнки; схеми. Кого більше? На скільки?

3 Визнач кількість крокодилів на кожному малюнку. Крокодилів більше чи менше? На скільки? Добери вираз.

стільки ж і ще 2

стільки ж, але без 2

$3+2$

$3-2$

$4+2$

$4-2$

4 У крільчихи народилося 5 білих кроленят, а сірих — на 2 менше. Покажи схематично, скільки сірих кроленят у крільчихи. Склади відповідну рівність.

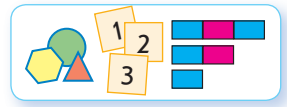

ЗБІЛЬШУЄМО АБО ЗМЕНШУЄМО НА КІЛЬКА ОДИНИЦЬ

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

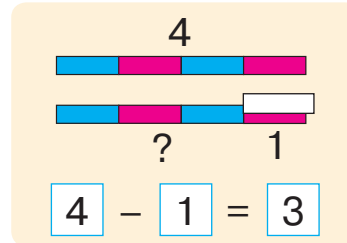
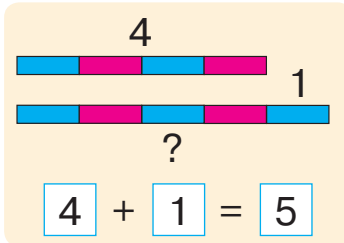

6 ?, на 1 більше

$$\boxed{6} + \boxed{1} = \boxed{7}$$

7 ?, на 2 менше

$$\boxed{7} - \boxed{2} = \boxed{5}$$

2 Розглянь схеми. Як змінилася кількість іграшок у другому випадку? Поясни складені вирази.

3 Прокоментуй малюнки. До кожного малюнка добери вираз, знайди його значення.

$$\boxed{9} - \boxed{1}$$

$$\boxed{9} + \boxed{1}$$

$$\boxed{7} - \boxed{2}$$

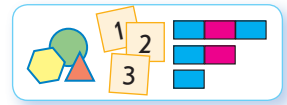
$$\boxed{7} + \boxed{2}$$

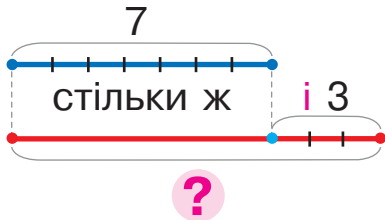
ДІЗНАЄМОСЯ ПРО МАТЕМАТИЧНИЙ ВИРАЗ «РІЗНИЦЯ»

- сума: $a+b$
- різниця: $a-b$

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

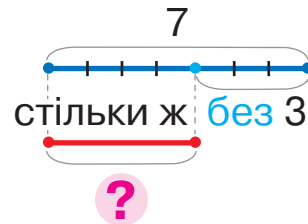

2 До кожної схеми добери вираз.

$7-3$

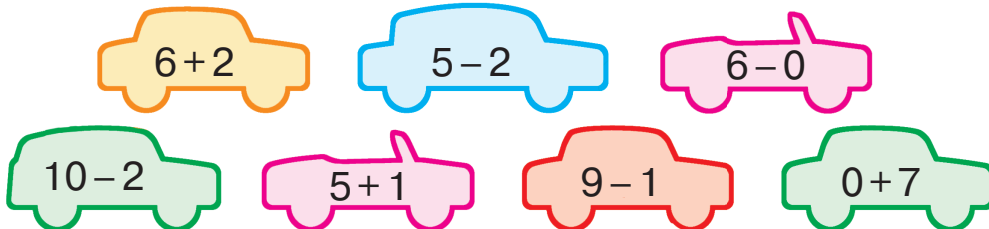
$7+3$

«Більше на...» → +

«Менше на...» → -

3 Розбий вирази на дві групи. Спочатку усно знайди значення виразів на додавання, потім — на віднімання.

4 Обчисли значення різниць.

$7-2$

$9+0$

$7-1$

$3+2$

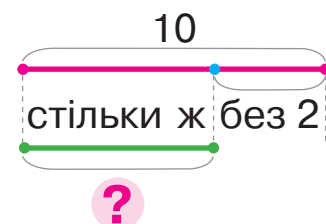
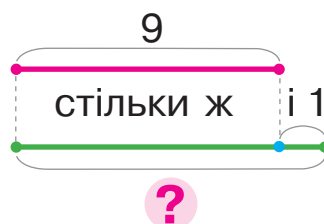
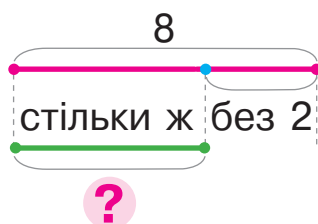
$6+1$

$10-2$

$5+2$

$4-4$

5 До кожної схеми придумай запитання, склади рівність.

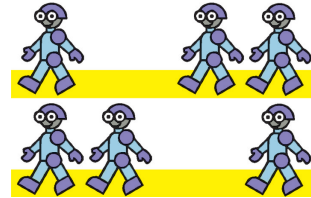
ВІДКРИВАЄМО СПОСОБИ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЛА 3

- +3 → +1+2
- +3 → +2+1
- -3 → -1-2
- -3 → -2-1

1 Знайди значення виразів за схемою.

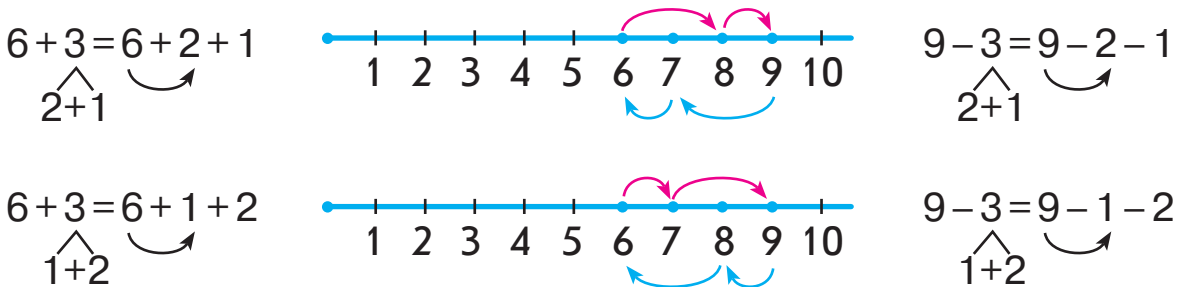
$$4+2+1 = \square + 1 = \square \qquad 8-2+1 \qquad 3+2+1$$

2 У кожній парі виразів усно знайди значення першого виразу. Згадайся, яке значення матиме другий вираз у парі?

$$\begin{array}{cccc} 5+1+2 & 5+2+1 & 8-1-2 & 8-2-1 \\ 5+3 & 5+3 & 8-3 & 8-3 \end{array}$$

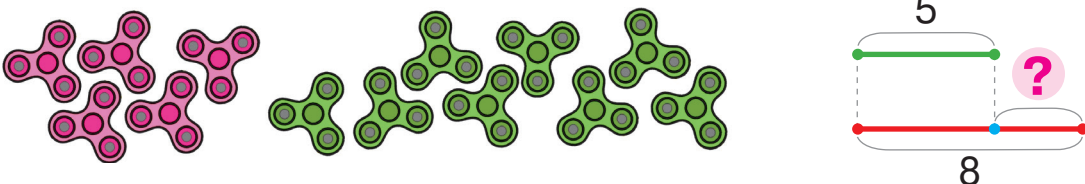
3 Виконай арифметичні дії за числовим променем.

4 Знайди значення виразів двома способами за схемами.

$5+3 = 5 + \square + \square = \square + \square = \square$	$8-3 = 8 - \square - \square = \square - \square = \square$
---	---

5 Прокоментуй малюнок. Поясни схему, склади рівність.

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛО 3

1 Знайди значення різниць.

$6+2$

$9-0$

$8-2$

$3+0$

$7-1$

2 Знайди значення виразів за схемою.

$6-2+2 = \square + 2 = \square$

$9+1-10$

$8+2-1$

$6-2+1$

3 Знайди значення виразів двома способами за схемами.

$6+3 = 6 + \square + \square = \square + \square = \square$

$6-3 = 6 - \square - \square = \square - \square = \square$

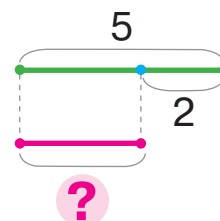
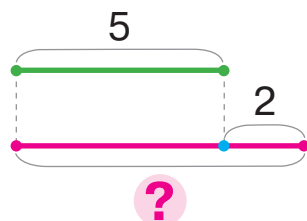
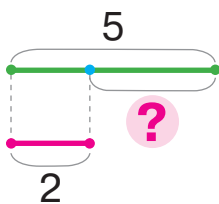
$5+3$

$5-3$

$3+3$

$9-3$

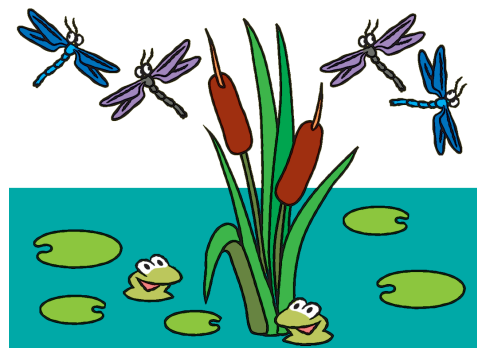
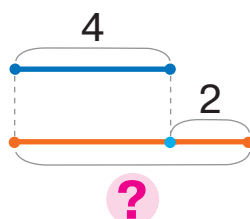
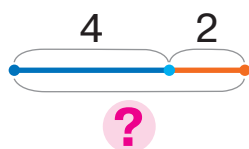
4 Сергій виконав 5 завдань, а Яна — на 2 завдання менше. Обери схему, на якій знаком питання позначено, скільки завдань виконала Яна. Добери відповідний вираз.

$5+2$

$5-2$

5 Прокоментуй малюнок. Постав запитання, на яке можна відповісти за допомогою виразу $4+2$. Добери схему.

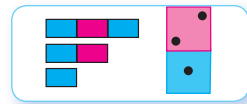

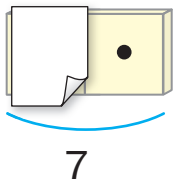
ВІДКРИВАЄМО ПРАВИЛО ЗНАХОДЖЕННЯ НЕВІДОМОГО ДОДАНКА

- $a + b = c$
- $c - a = b$
- $c - b = a$

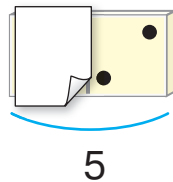
1 Попрацюй із математичними матеріалами.

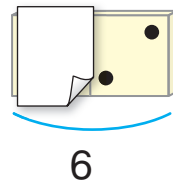
2 Що відомо? Яке число є сумою? Яке — доданком? Що невідомо? Склади рівність, щоб дізнатися, який доданок «сховався» за аркушем.

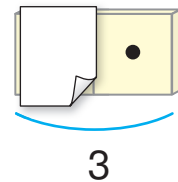
7

5

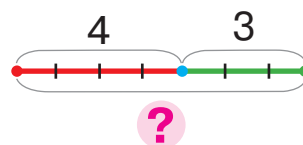

6

3

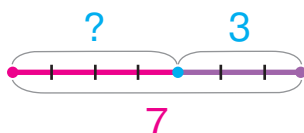
3 Перевір, чи правильно складено рівність. З рівності на додавання склади дві рівності на віднімання.

$$4 + 3 = 7$$

$$7 - \square = \square$$

$$7 - \square = \square$$

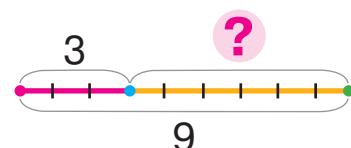
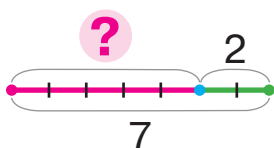

$$7 - 3 = 4$$

Сума   Відомий доданок   Невідомий доданок

$$\square + 3 = 7$$

4 За кожною схемою назви доданки і суму. Знайди невідомий доданок, запиши відповідну рівність.

НАЗИВАЄМО КОМПОНЕНТИ ТА РЕЗУЛЬТАТ ДІЇ ВІДНІМАННЯ

- зменшуване
- від'ємник
- різниця

1 Знайди значення різниць; сум. Прочитай рівності на додавання, використавши слова «доданок», «сума».

$8+1$

$5-0$

$4+2$

$7+0$

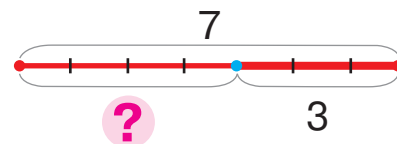
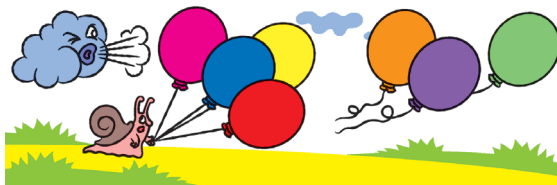
$8-2$

$9+1$

$3-3$

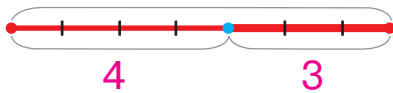
$5-2$

2 Прокоментуй малюнок. Поясни схему. Розглянь, як складено рівність.

Зменшуване

7

4

3

Різниця Від'ємник

Вираз — різниця

Значення
виразу

7

-

3

=

4

Зменшуване

Від'ємник

Різниця

3 Обчисли значення різниць. Прочитай рівності з назвами компонентів і результату.

$5+2$

$7-1$

$8+1$

$6-6$

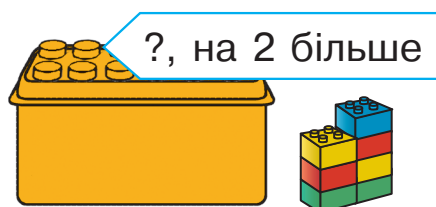
$3-2$

$0+8$

$7-2$

$6+2$

4 Склади рівність до кожного малюнка.

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА

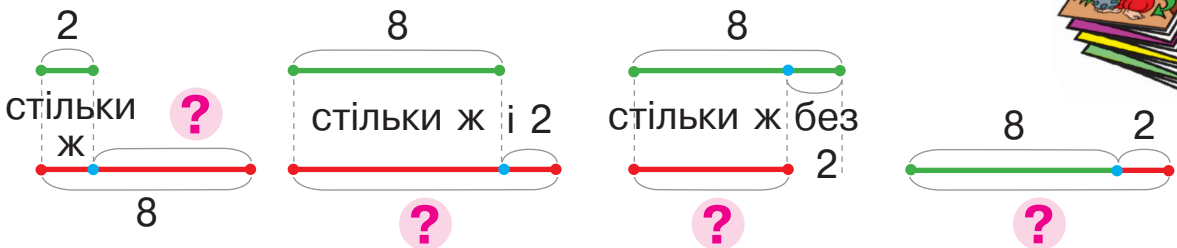
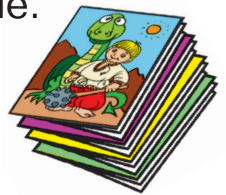

1 Виконай арифметичні дії.

2 Що можна запитати про кількість журналів у кожній ситуації? Добери відповідну схему, склади рівність.

- 1) У Юрчика 8 журналів, а в Іринки — на 2 більше.
- 2) В Олесі 8 журналів, а в Миколки — на 2 менше.
- 3) У Тараса було 8 журналів. Йому купили ще 2.

3 Знайди значення виразів двома способами.

$10 - 3$

$4 + 3$

$8 - 3$

$5 + 3$

$6 - 3$

4 Знайди значення виразів за схемами.

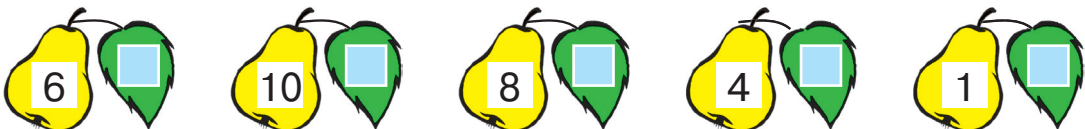
$8 - 2 + 1 = \square + 1 = \square$

$4 + 2 - 1 = \square - 1 = \square$

$10 - 1 - 2 = \square - 2 = \square$

$5 + 1 + 2 = \square + 2 = \square$

5 Числа, які менші від 6, збільш на 2. Числа, які більші за 6, зменш на 2.

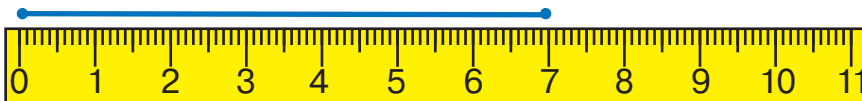
ВИМІРЮЄМО ДОВЖИНИ ВІДРІЗКІВ

- вимірювання довжин відрізків за допомогою лінійки

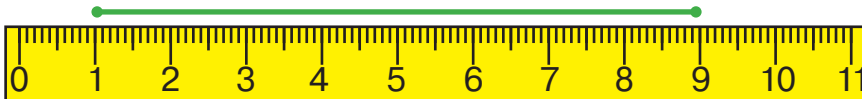
1 Вимірй довжини відрізків за допомогою моделі сантиметра. Запиши результати.

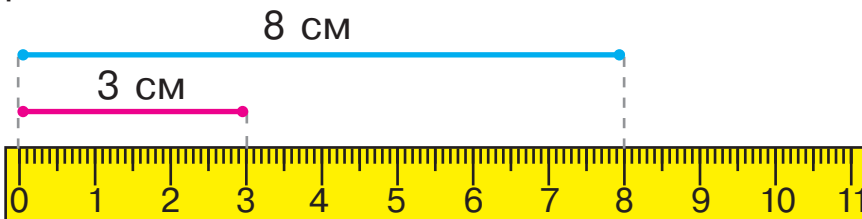
2 Досліди лінійку. Розглянь, як вимірювати довжину відрізка. Вимірй довжину якогось предмета з твого рюкзака.

3 Розглянь, як учениця приклала лінійку до відрізка. У чому вона помилилася?

4 Перевір, чи правильно учень визначив довжини відрізків.

5 Вимірй довжини відрізків за допомогою лінійки.

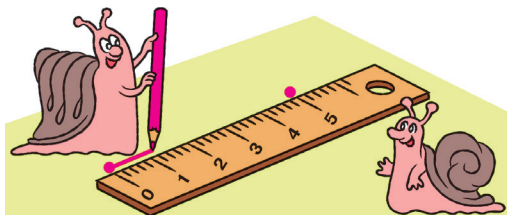
БУДУЄМО ВІДРІЗКИ

1 Виміряй довжини відрізків за допомогою лінійки.

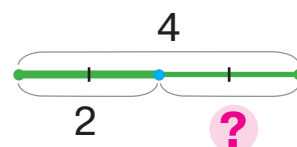
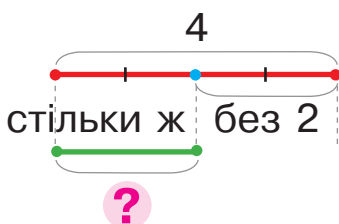
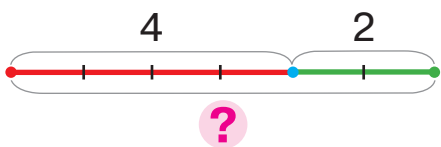
2 Розглянь, як слід будувати відрізок. З'ясуй, якої довжини відрізок буде побудовано.

3 Побудуй відрізок завдовжки 9 см. Побудуй відрізок, який на 1 см коротший за попередній відрізок.

4 До кожної ситуації постав запитання щодо кількості прикрас для волосся в дівчаток. Добери відповідні схеми, склади вирази.

- 1) Оленка подарувала Катрусі 4 прикраси, а Маринці — на 2 менше.
- 2) В Оленки було 4 прикраси. Вона подарувала Катрусі 2.
- 3) В Оленки 4 прикраси, а в Катрусі — 2.

5 Знайди невідомі доданки.

$2 + \blacksquare = 8$

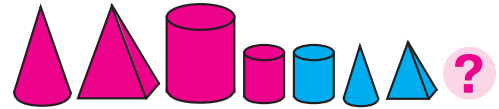
$\blacksquare - 3 = 7$

$2 + \blacksquare = 9$

$\blacksquare + 2 = 10$

ВИВЧАЄМО ВИРАЗИ НА ДВІ ДІЇ

1 Виконай арифметичні дії.

2 Знайди значення виразів.

$3+3$

$9-3$

$8-3$

$7+3$

$5-3$

3 Добери до малюнка вирази. Спробуй скласти ще один.

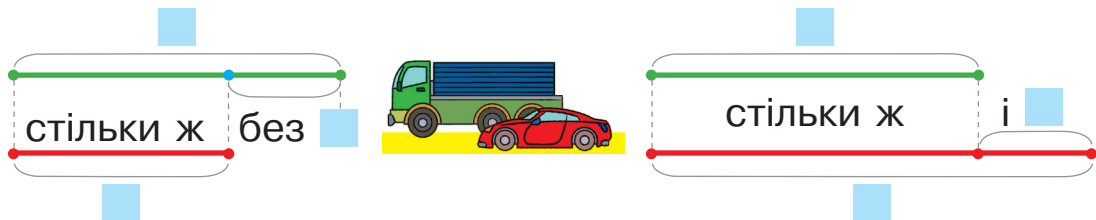
$3+2+4$

$2+4+3$

$4+3+2$

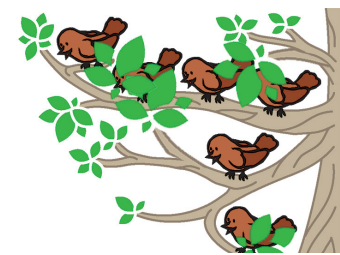

4 В Івана 6 вантажівок, а легкових автомобілів — на 2 менше. Доповни відповідну схему та склади до неї рівність.

5 Як проілюструвати на схемі, скільки стало пташок у кожному випадку? Склади відповідні рівності.

- 1) На дереві сиділи 4 пташки. Прилетіли ще 2 пташки.
- 2) На дереві сиділи 6 пташок. Полетіли 2 пташки.

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛО 3

- 1** З яких двох чисел складається число 3? Знайди значення виразів двома способами за схемами.

$$4 + 3 = 4 + \square + \square = \square + \square = \square$$

$$7 - 3 = 7 - \square - \square = \square - \square = \square$$

$8 - 3$

$5 + 3$

$7 + 3$

$9 - 3$

$3 + 3$

- 2** Знайди значення кожного виразу двома способами за схемами.

$6 + 3 = \square$

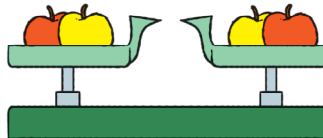
$10 - 3 = \square$

$5 + 3 = \square$

$6 - 3 = \square$

- 3** Перестав доданки місцями та знайди значення сум.

$2 + 4 = \square + \square = \square$

$1 + 9$

$2 + 4$

$2 + 6 = \square + \square = \square$

$2 + 7$

$1 + 6$

- 4** Про що йдеться в реченнях? Що можна запитати про кількість кульок? Склади схему до кожної ситуації.

- 1) У Маринки 4 повітряні кульки, а в Миколки — 2.
- 2) У Тетянки було 6 повітряних кульок. Вона подарувала братику 1 кульку.
- 3) В Іллі 5 повітряних кульок, йому дали ще 2 кульки.

ДОСЛІДЖУЄМО ТАБЛИЦІ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЛА 3

1

Прочитай таблиці. Досліди, як змінюється результат залежно від зміни компонента.

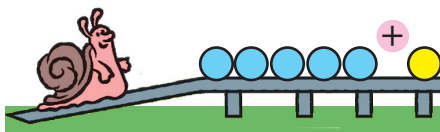
0	1	2	3	4	5	6	7
+3							
3	4	5	6	7	8	9	10

3	4	5	6	7	8	9	10
-3							
0	1	2	3	4	5	6	7

2

Досліди, як зміна доданка впливає на значення суми.

$$-2 \begin{matrix} 5+3=8 \\ 3+3=6 \end{matrix} ?$$

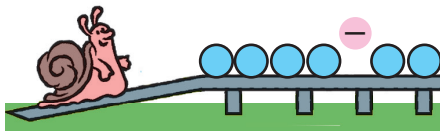

$$+2 \begin{matrix} 4+3=7 \\ 6+3=9 \end{matrix} ?$$

3

Досліди, як зміна зменшуваного впливає на значення різниці.

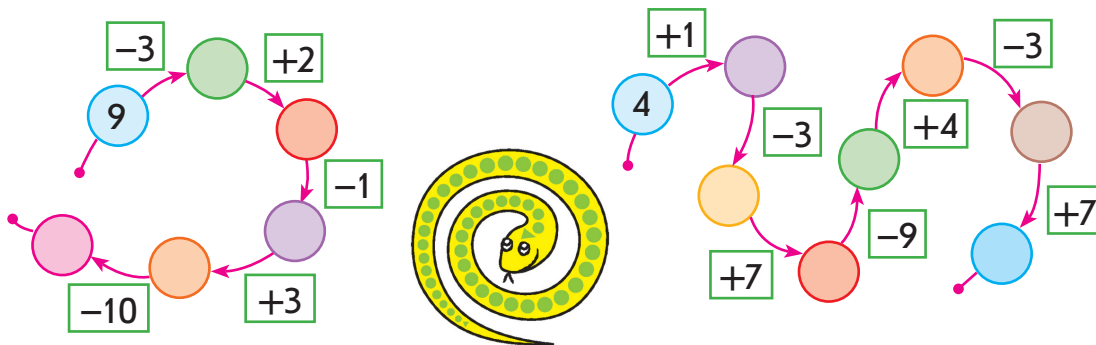
$$+2 \begin{matrix} 7-3=4 \\ 9-3=6 \end{matrix} ?$$

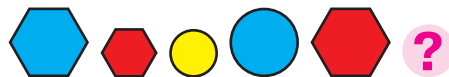
$$-2 \begin{matrix} 8-3=5 \\ 6-3=3 \end{matrix} ?$$

4

Виконай арифметичні дії за стрілками.

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА 0, 1, 2, 3

- 1** Усно знайди значення сум. З кожної рівності на додавання склади дві рівності на віднімання.

$6+3$	$3-2$	$4+3$	$7+2$	$10-0$
$8-3$	$6+2$	$9-9$	$5+1$	$9+1$

- 2** Порівняй числа. Дізнайся, на скільки більше або менше одне число, ніж інше, за зразком.

$7 > 3$ $7 - 3 = 4$

$3 \bullet 8$

$9 \bullet 3$

$10 \bullet 3$

- 3** Чи зручно до меншого числа додавати більше? Яким законом слід скористатися? Знайди значення виразів за схемою.

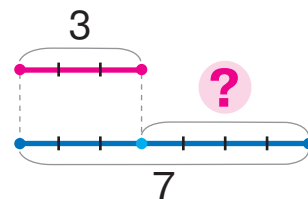
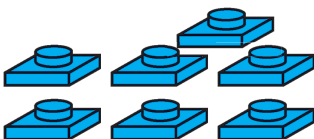
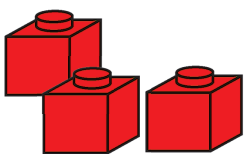
$3 + 6 = \square + \square = \square$

$2 + 8$
 $3 + 7$

$2 + 5$
 $3 + 4$

$1 + 9$
 $3 + 5$

- 4** Опиши за малюнком ситуацію, до якої можна скласти подану схему.

- 5** Виміряй довжини відрізків. На скільки сантиметрів синій відрізок коротший від зеленого? Склади відповідний вираз.

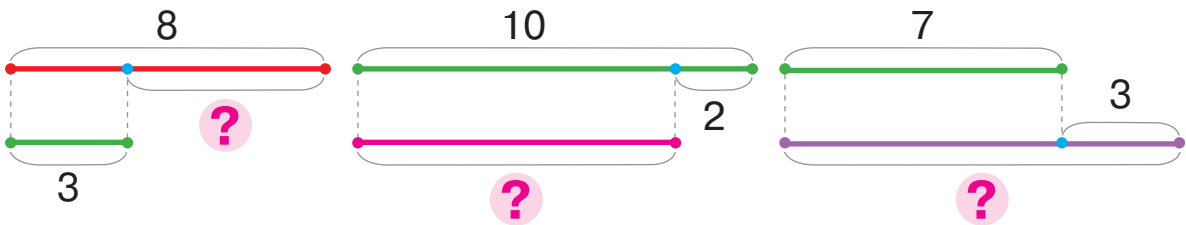
ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА 0, 1, 2, 3

1 Виконай арифметичні дії.

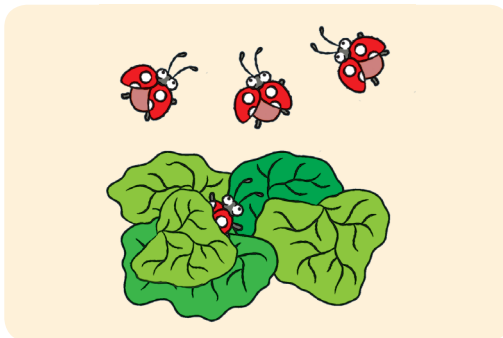

2 Склади вираз за кожною схемою. Знайди його значення.

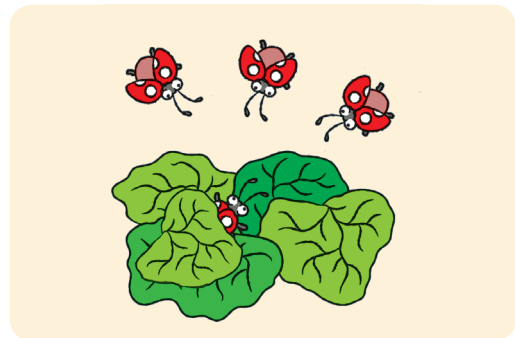

3 Про що можна запитати в кожній ситуації? Склади схему і запиши відповідну рівність. На схемі наведи різними кольорами відрізки, які ілюструють компоненти арифметичних дій.

1) Під листком було 10 сонечок. Полетіли 3 сонечка.

2) Під листком було 4 сонечка. До них прилетіли 3 сонечка.

4 Знайди невідомий доданок.

$3 + \square = 8$

$\square + 2 = 10$

$3 + \square = 7$

$\square - 3 = 7$

$\square + 2 = 6$

$9 - \square = 3$

$\square + 2 = 9$

$3 + \square = 6$

ГОТУЄМОСЯ ДО ВИВЧЕННЯ ЗАДАЧ

1 Виконай арифметичні дії.

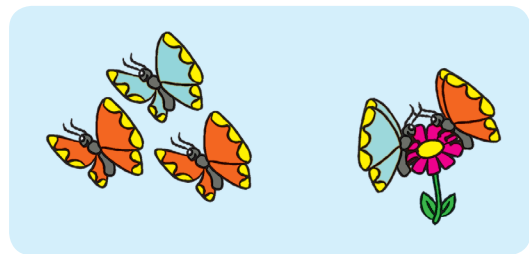
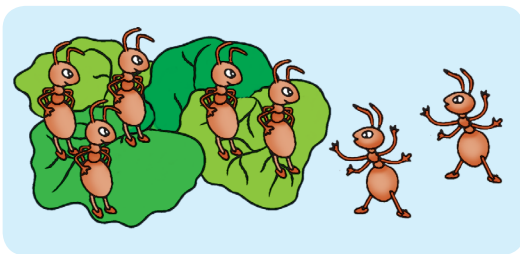
2 Знайди значення виразів за схемою.

$6 + 3 - 1 = \square - \square = \square$

$10 - 3 + 1$

$8 + 2 - 1$

3 Поміркуй, що можна запитати про кількість мурашок; метеликів. Виконай відповідні схеми, склади рівності.

4 Що можна запитати про кількість квітів? Виконай схему та покажи на ній, скільки рожевих тюльпанів.

Тато подарував Оленці 7 тюльпанів. Із них 3 білі, а решта — рожеві.

5 Знайди невідомі доданки.

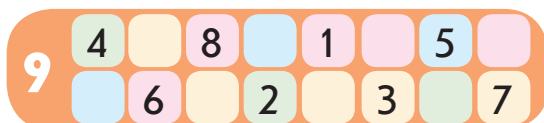
$2 + \square = 7$

$3 + \square = 8$

$\square + 1 = 9$

$3 + \square = 10$

6 Згадай склад чисел. Назви пропущені числа.

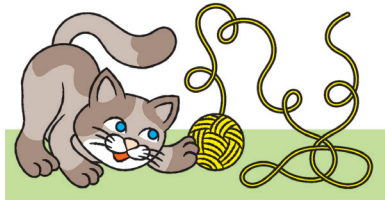

ПЕРЕВІРЯЄМО СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

1 Назви «сусідів» чисел.

2 Назви вирази з однаковим значенням.

$0+6$

$3+0$

$8+0$

$0+9$

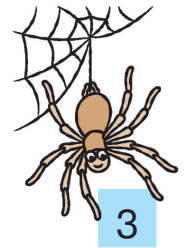
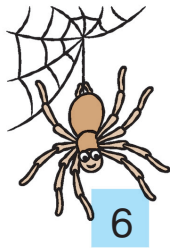
$0+8$

$9+0$

$6+0$

$0+3$

3 З'ясуй, які павучки «помілилися».

$5+3-2$

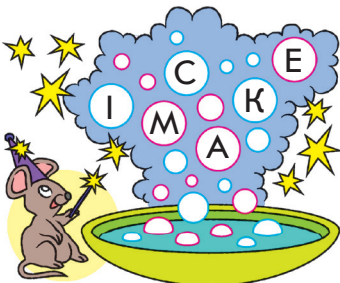
$8+2-1$

$10-3+1$

$2+7-1$

$9-3-2$

4 Чаклун перетворив числа на літери. Спробуй «розчаклувати» їх. Знайди значення виразів.

К О С З А Е Н І М Р В

$A+1=$

$H+2=$

$C+0=$

$E+3=$

$P-1=$

$M-2=$

$E-1=$

$A-A=$

$B-3=$

Розділ 3. ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ В МЕЖАХ 10. ЗАДАЧА

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛО 4

1 Виконай арифметичні дії.

2 Зістав вирази в кожному стовпчику. Знайди значення першого виразу. Яким буде значення другого виразу?

$$5 + 2 + 2$$

$$5 + 1 + 3$$

$$7 - 3 - 1$$

$$7 - 2 - 2$$

$$5 + 4$$

$$5 + 4$$

$$7 - 4$$

$$7 - 4$$

3 Додай і відними число 4 різними способами за схемами.

$$6 + 4 = 6 + \square + \square = \square + \square = \square$$

$$6 - 4 = 6 - \square - \square = \square - \square = \square$$

$$8 - 4$$

$$4 + 4$$

$$10 - 4$$

$$9 - 4$$

4 Знайди невідомі доданки.

$$\square + 2 = 7$$

$$3 + \square = 7$$

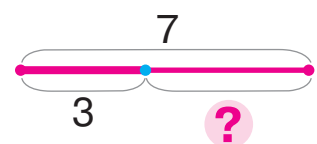
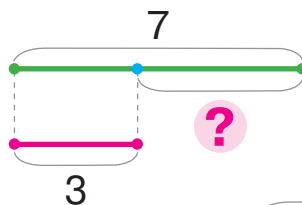
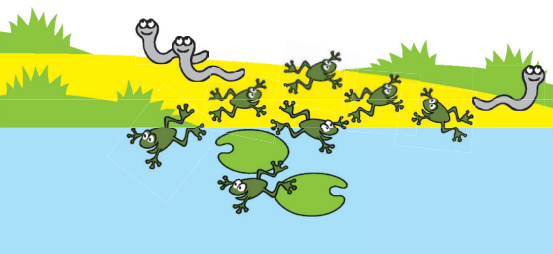
$$2 + \square = 10$$

$$\square + 1 = 6$$

5 Що можна запитати про кількість істот у кожному випадку? Добери відповідну схему. Склади рівність.

1) На сонечку грілися 7 жабок і 3 вужі.

2) На сонечку грілися 7 жабок. Потім 3 жабки стрибнули у воду.

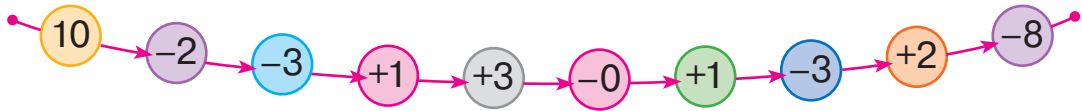

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛО 4

- $+4 \rightarrow +3+1; +2+2; +1+3$
- $-4 \rightarrow -3-1; -2-2; -1-3$

1 Виконай арифметичні дії за стрілками.

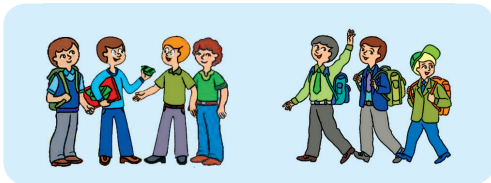

2 Додай і відними число 4 різними способами за схемами.

$5+4 = 5 + \square + \square = \square + \square = \square$

 $9-4$ $4+4$

$5-4 = 5 - \square - \square = \square - \square = \square$

 $7-4$ $6+4$

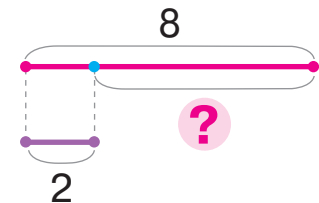
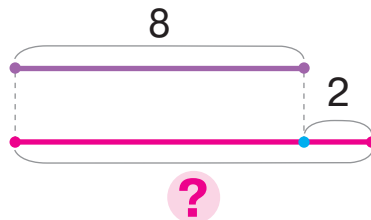
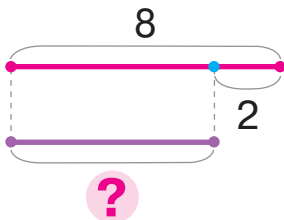
3 Склади розповідь за кожним малюнком. Склади відповідну схему, добери вираз.

$4+3$

$4-3$

4 Склади рівність за кожною схемою.

5 Знайди значення виразів за схемами.

$10 - 2 + 1 = \square + \square = \square$

 $9 + 1 - 3$

$6 + 3 - 2 = \square - \square = \square$

 $7 + 3 - 2$

$6 - 6 + 8$

ЗНАЙОМИМОСЯ ІЗ ЗАДАЧЕЮ

- задача
- умова
- запитання

1 Виконай арифметичні дії за стрілками.

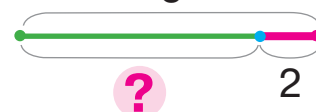
2 Постав запитання до поданого тексту.

У Сашка було 8 цукерок. Він пригостив Іринку 2 цукерками.

8

Поясни, що позначає кожен відрізок на схемі. Що відомо? Що невідомо?

3 Прочитай задачу. Перекажи умову. Назви запитання.

У Петрика ,
а в Тетянки .

← УМОВА

Скільки всього деталей у дітей?

← ЗАПИТАННЯ

4 Прочитай задачу. Перекажи умову. Назви запитання.

Бабуся купила
Сашкові вона дала .

← УМОВА

Скільки льодяників залишилося в бабусі?

← ЗАПИТАННЯ

5 Виконай обчислення різними способами.

$8 - 4$

$5 + 4$

$9 - 4$

$4 + 4$

ДІЗНАЄМОСЯ ПРО СКЛАДОВІ ЗАДАЧІ

- числові дані
- шукане
- розв'язання
- відповідь

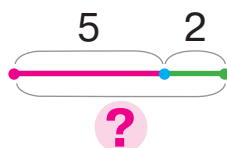
1 Виконай арифметичні дії.

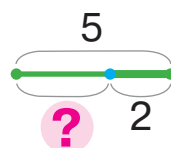
2 Послухай задачу. Перекажи умову. Назви запитання.

Ліна розписала **5** свистунців, а Тарас — **2**. **Скільки всього** свистунців розписали діти?

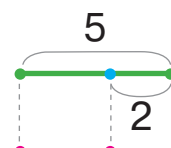
Добери схему до задачі. Назви числові дані. Добери вираз для відповіді на запитання задачі.

$$5 - 2$$

$$5 + 2$$

?

Яке число ми шукали? Що воно позначає?

3

Послухай задачу. Перекажи умову. Назви запитання. Назви числові дані, поясни, що вони позначають. Що є шуканим? Добери рівність, яка є розв'язанням задачі.

У Тараса **6** машинок, **3** машинки він поставив у гараж. **Скільки** машинок **залишилося**?

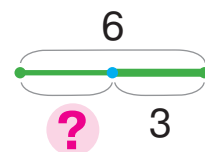
$$6 + 3 = 9$$

$$6 - 3 = 3$$

Розглянь, як записали задачу. Поясни схему.

Числові дані

6	3	?	← Шукане
6	-	3	← Розв'язання
		3	← Відповідь

ДОСЛІДЖУЄМО ЗАДАЧІ

- задачі із числовими даними, яких бракує
- задачі із зайвими числовими даними

1 Виконай арифметичні дії за стрілками.

2 Чим схожі тексти задач? Чим відрізняються? Яку задачу можна розв'язати? Яку — ні? Чому?

- 1) У Миколки були карамельки. Він з'їв 2 карамельки. **Скільки** карамельок **залишилося** в Миколки?
- 2) У Миколки було 7 карамельок. Він з'їв 2 карамельки. **Скільки** карамельок **залишилося** в Миколки?

3 Чим відрізняються тексти задач? Чи матимуть вони однакову відповідь? До задачі 2 склади таке запитання, щоб можна було використати всі числові дані.

- 1) Щоб прикрасити зачіску, Тетянка використала 3 сині і 2 червоні стрічки. **Скільки всього** стрічок використала Тетянка?
- 2) Щоб прикрасити зачіску, Тетянка використала 3 сині стрічки, 2 червоні стрічки та 5 шпильок. **Скільки всього** стрічок використала Тетянка?

4 Склади задачу за малюнком. Розв'яжи її, користуючись поданою пам'яткою.

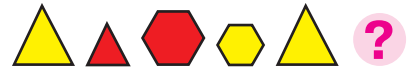

Працюю над задачею

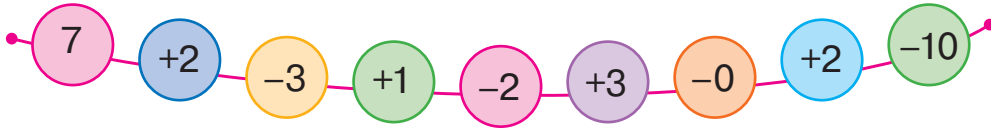
- 1) Мені відомо: ...
- 2) Треба дізнатися: ...
- 3) Складаю схему: ...
- 4) Пояснюю розв'язання: ...
- 5) Розв'язую: ...
- 6) Відповідаю: ...

ДОСЛІДЖУЄМО ТАБЛИЦІ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЛА 4

1 Виконай арифметичні дії.

2 Розбий вирази на дві групи. Обчисли значення виразів у кожній групі.

$1+4$	$5-4$	$5+4$	$4-4$	$9-4$	$3+4$
$10-4$	$6+4$	$7-4$	$4+4$	$8-4$	$6-4$

3 Прочитай таблиці. Який компонент змінюється? Як ця зміна впливає на результат?

0	1	2	3	4	5	6
+4						
4	5	6	7	8	9	10

4	5	6	7	8	9	10
-4						
0	1	2	3	4	5	6

4 Зістав рівності в кожному стовпчику. Який компонент змінюється? На скільки? Як це впливає на результат?

$+1 \begin{cases} 4+2=6 \\ 5+2=\square \end{cases} ?$		$+2 \begin{cases} 4+4=8 \\ 6+4=\square \end{cases} ?$
---	--	---

$-2 \begin{cases} 8-3=5 \\ 6-3=\square \end{cases} ?$		$+3 \begin{cases} 5-4=1 \\ 8-4=\square \end{cases} ?$
---	--	---

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА 0, 1, 2, 3, 4

1 Виконай арифметичні дії.

2 Чи є поданий текст задачею? Чого бракує? Склади таке запитання, щоб розв'язанням задачі був вираз $6+4$.

Маринка нанизала на нитку 6 рожевих намистин і 4 блакитні намистини.

Які ще запитання можна поставити до умови?

3 Послухай текст. Чому текст не є задачею, адже він має і умову, і запитання? Зміни запитання, розв'яжи задачу.
На березі моря 5 чайок і 4 баклани. Скількома рибками вони поласували?

4 Знайди в задачі помилки, виправ їх і розв'яжи задачу.

Тато зловив 9 рибин, із них 10 карасів, а інші — окуні. Скільки щук зловив тато?

5 Знайди невідомі доданки.

$4 + \text{leaf} = 9$ $\text{leaf} + 4 = 7$ $10 - \text{leaf} = 4$ $\text{leaf} + 3 = 7$

6 Знайди значення виразів.

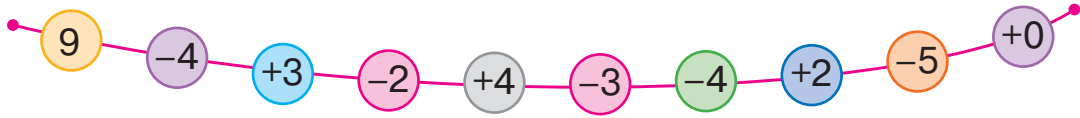
$6+4-2$ $8+2-4$ $7-3+2$ $10-3-4$

ВІДКРИВАЄМО СПОСІБ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЛА 5

- $+5 \rightarrow +4+1; +1+4$
- $+5 \rightarrow +3+2; +2+3$
- $-5 \rightarrow -4-1; -1-4$
- $-5 \rightarrow -3-2; -2-3$

1 Виконай арифметичні дії.

2 Розглянь вирази в кожному стовпчику. Знайди значення першого виразу в стовпчику. Згадайся, яким буде значення другого виразу.

$$\begin{array}{l} 4+3+2 \\ 4+5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 4+4+1 \\ 4+5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 8-2-3 \\ 8-5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 8-1-4 \\ 8-5 \end{array}$$

3 Прокоментуй розв'язування. Як по-іншому можна додати і відняти число 5?

$$5+5 = \underbrace{5+4}_{4+1} + 1 = \square + 1 = \square$$

$$9-5 = \underbrace{9-4}_{4+1} - 1 = \square - \square = \square$$

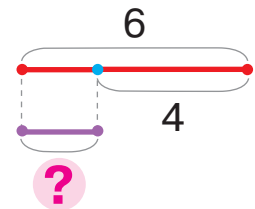
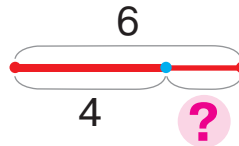
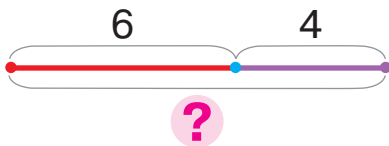
$10-5$

$7-5$

$8-5$

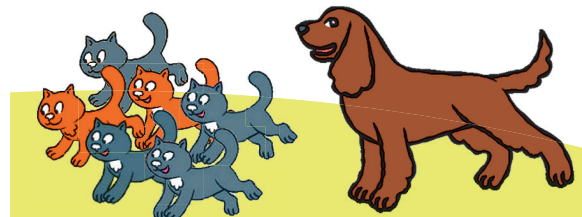
$6-5$

4 Склади рівність за кожною схемою.

5 Розв'яжи задачу.

Спанієль Меггі налякала 2 рудих і 4 сірих котів. **На скільки менше** рудих котів, ніж сірих, налякала Меггі?

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛО 5

1 Виконай арифметичні дії.

2 Знайди значення сум. З кожної рівності на додавання склади дві рівності на віднімання.

1+5   4+5   10-5   3+5   2+7

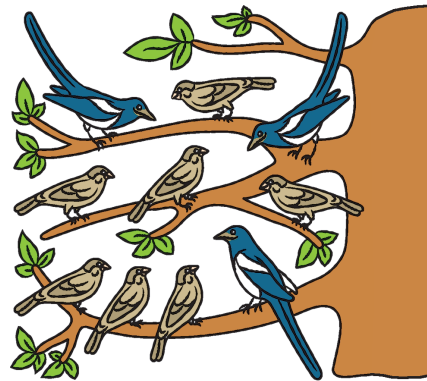
3 Поміркуй, якими способами можна виконати обчислення. Обчисли зручним для тебе способом.

8-5   5+5   9-5   1+5   7-5

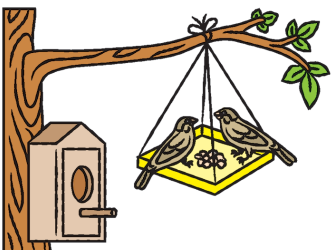
4 Добери до умови задачі запитання. Розв'яжи задачу.

На дереві сидять **7** горобців і **3** сороки.

- 1) **Скільки** птахів **прилетіло**?
- 2) **Скільки** сорок на дереві?
- 3) **Скільки всього** птахів на дереві?
- 4) **На скільки більше** горобців, ніж сорок?
- 5) **На скільки менше** сорок, ніж горобців?

5 Розв'яжи задачу.

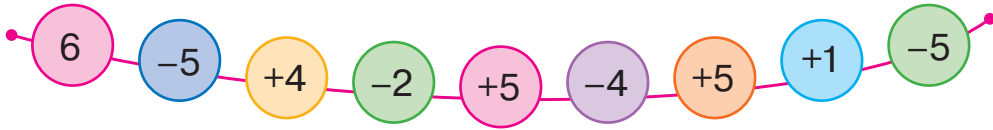
Дідусь зробив **4** годівниці і **3** шпаківні.

Скільки разом годівниць і шпаківень зробив дідусь?

ДОСЛІДЖУЄМО ТАБЛИЦІ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЛА 5

1 Виконай арифметичні дії.

2 Розбий вирази на дві групи. Знайди значення виразів.

$5+5$	$4+5$	$6-5$	$1+5$	$2+5$
$10-5$	$7-5$	$3+5$	$8-5$	$9-5$

3

Прочитай таблиці. Який компонент змінюється? Як ця зміна впливає на результат?

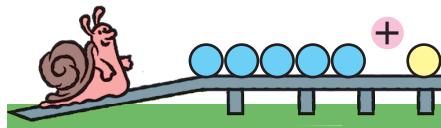
0	1	2	3	4	5
+5					
5	6	7	8	9	10

5	6	7	8	9	10
-5					
0	1	2	3	4	5

4

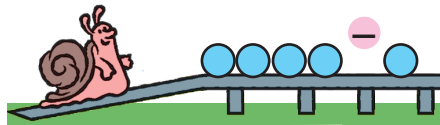
Зістав рівності в кожному стовпчику. Який компонент змінюється? На скільки? Як це впливає на результат?

$$\begin{array}{l} +2 \left(\begin{array}{l} 5+3=8 \\ 7+3=\square \end{array} \right) ? \end{array}$$

$$\begin{array}{l} -2 \left(\begin{array}{l} 6+4=10 \\ 4+4=\square \end{array} \right) ? \end{array}$$

$$\begin{array}{l} +3 \left(\begin{array}{l} 7-5=2 \\ 10-5=\square \end{array} \right) ? \end{array}$$

$$\begin{array}{l} -2 \left(\begin{array}{l} 9-5=4 \\ 7-5=\square \end{array} \right) ? \end{array}$$

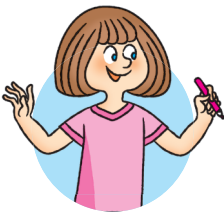
ВЧИМОСЯ ВИКОНУВАТИ АРИФМЕТИЧНІ ДІЇ З ВЕЛИЧИНАМИ

- величини
- $5\text{ см} + 4\text{ см} = 9\text{ см}$
- $7\text{ см} - 4\text{ см} = 3\text{ см}$

1 Дізнайся результат виконання ланцюжка дій.

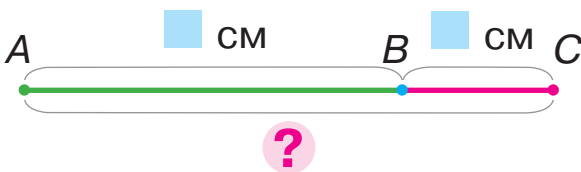
2 Для розрізнення відрізків їх позначають буквами. Розглянь, як позначила відрізки Марійка: перший відрізок — AB , а другий — CO .

Накресли відрізки завдовжки 4 см і 9 см. Познач їх буквами.

3 Запиши в порядку збільшення величини: 5 см, 10 см, 3 см, 8 см, 4 см, 2 см.

4 Виміряй і запиши довжини відрізків AB і BC . Знайди довжину відрізка AC , скориставшись підказкою.

$$5 + 2 = \square$$

$$\square \text{ см} + \square \text{ см} = \square \text{ см}$$

5 Виміряй і запиши довжини відрізків KP і KM . Обчисли довжину відрізка PM , скориставшись підказкою.

$$7 - 4 = \square$$

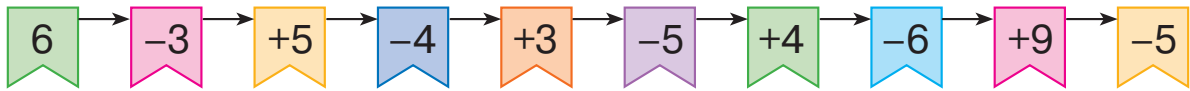
$$\square \text{ см} - \square \text{ см} = \square \text{ см}$$

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА ЧАСТИНАМИ. ПОРІВНЮЄМО ВЕЛИЧИНИ

- $5 > 3$
 $5 \text{ см} > 3 \text{ см}$
- $4 < 7$
 $4 \text{ см} < 7 \text{ см}$

1 Виконай дії за стрілками.

2 Поміркуй, як можна додавати і віднімати числа 2, 3, 4, 5 частинами. Знайди значення виразів.

$6 + 2$

$8 - 3$

$5 + 4$

$9 - 5$

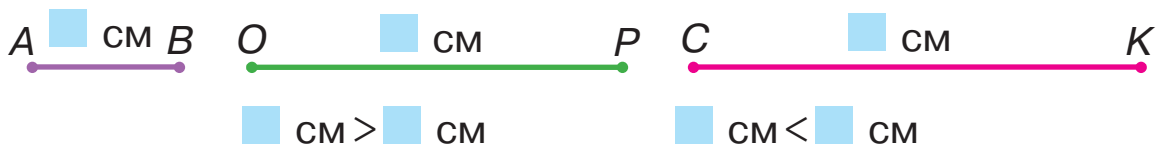
$8 - 2$

$4 + 3$

$7 - 4$

$5 + 5$

3 Вимірй довжини відрізків. Порівняй відрізки за довжиною. Склади нерівності.

4 Порівняй числа та величини.

$9 \text{ см} \text{ } \text{ } 5 \text{ см}$

$2 \text{ см} \text{ } \text{ } 6 \text{ см}$

$7 \text{ см} \text{ } \text{ } 8 \text{ см}$

5 Знайди невідомий доданок.

$5 + \text{leaf} = 9$

$\text{leaf} + 4 = 7$

$8 - \text{leaf} = 5$

$\text{leaf} + 3 = 10$

6 Доповни умову задачі. Розв'яжи задачу.

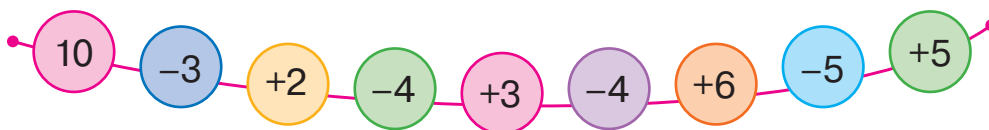
Ігор зробив 7 паперових корабликів. Скільки в нього залишилося корабликів після того, як кораблики попливли річкою?

ДОСЛІДЖУЄМО ТАБЛИЦІ ДОДАВАННЯ ЧИСЕЛ ДРУГОЇ П'ЯТІРКИ

1 Виконай арифметичні дії.

2 Порівняй перший і другий доданки в кожній сумі. Яке число менше? Яке більше? Усно знайди значення виразів зручним способом.

$2+8$

$3+4$

$2+5$

$3+5$

$4+5$

$1+5$

$1+9$

$2+6$

3 Розглянь таблиці додавання. Як зміна доданка впливає на значення суми?

0	1	2	3	4
+6				
6	7	8	9	10

0	1	2	3
+7			
7	8	9	10

0	1	2
+8		
8	9	10

4 Розглянь рівності в кожному стовпчику. Досліди, як зміна одного компонента впливає на значення виразу. Які числа пропущено?

$$+2 \left(\begin{array}{l} 2+4=6 \\ 4+4=\square \end{array} \right) ?$$

$$-2 \left(\begin{array}{l} 4+6=10 \\ 2+6=\square \end{array} \right) ?$$

$$+2 \left(\begin{array}{l} 7-5=2 \\ 9-5=\square \end{array} \right) ?$$

5 Розв'яжи задачу.

Катруся виготовила з глини 10 глечиків. Із них 5 глечиків надбилися. Скільки залишилося цілих глечиків?

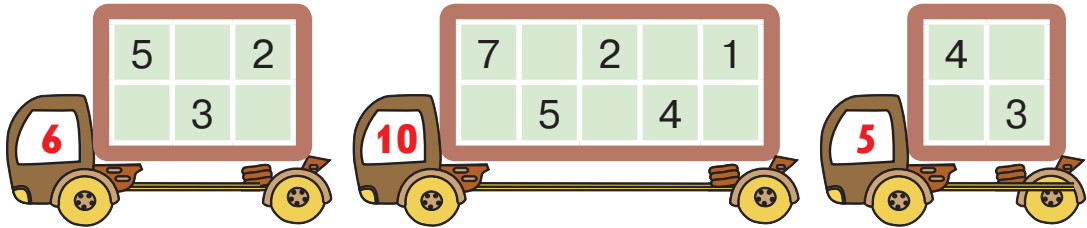

ГОТУЄМОСЯ ДО ВИВЧЕННЯ ВІДНІМАННЯ ЧИСЕЛ 6, 7, 8, 9

1 Згадай склад чисел. Які числа пропущено?

2 Знайди значення сум. Із двох будь-яких рівностей на додавання склади по дві рівності на віднімання.

$2+8$

$1+7$

$3+6$

$4+5$

3 Що залишиться, якщо від суми двох чисел відняти число, яке дорівнює одному з доданків?

$8+2-2$

$6+1-6$

$5+4-4$

$3+4-3$

4 Чи зручно до меншого числа додавати більше? Яким законом додавання слід скористатися? Знайди значення виразів.

$1+6$

$1+8$

$1+9$

$4+5$

$1+7$

$2+4$

$2+7$

$3+6$

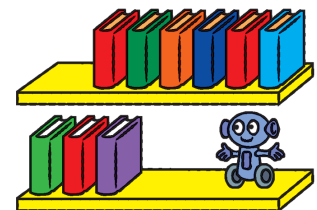
$2+8$

$2+6$

5 Постав запитання до кожної умови, усно розв'яжи отримані задачі.

1) У Максима 6 енциклопедій. Йому подарували ще 3. Скільки...?

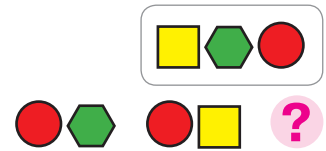
2) У Максима 6 енциклопедій. Він подарував сестричці 3. Скільки...?

ГОТУЄМОСЯ ДО ВИВЧЕННЯ ВІДНІМАННЯ ЧИСЕЛ 6, 7, 8, 9

1 Виконай арифметичні дії.

2 Запиши числа у вигляді суми двох доданків.

$$8 = 5 + \text{leaf} \quad 7 = 5 + \text{leaf} \quad 10 = 3 + \text{leaf} \quad 7 = \text{leaf} + 6$$

$$9 = \text{leaf} + 7 \quad 10 = \text{leaf} + 9 \quad 10 = 6 + \text{leaf} \quad 8 = 6 + \text{leaf}$$

3 Знайди значення сум. Із двох будь-яких рівностей на додавання склади по дві рівності на віднімання.

$$3 + 6 \quad 7 - 4 \quad 2 + 7 \quad 1 + 8 \quad 4 + 6$$

4 Обчисли, користуючись підказками.

$$\boxed{6+4} - 4$$

$$\boxed{2+8} - 8$$

$$\boxed{3+7} - 7$$

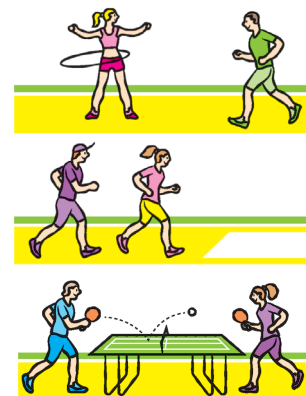
5 Склади запитання до умови. Добери вираз для розв'язання задачі.

На майданчику займалися спортом 7 чоловіків і 3 жінки.

$$7 + 3$$

$$7 - 3$$

$$3 + 7$$

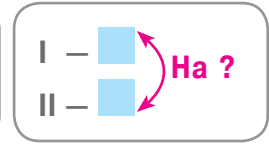
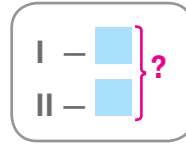

6 Розв'яжи задачу.

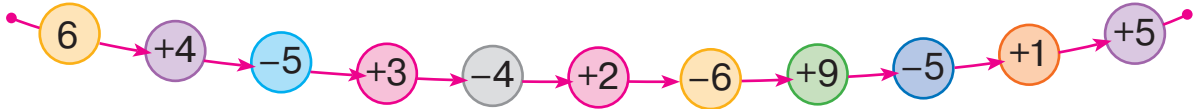
На майданчику займалися спортом 6 осіб. Скільки осіб стало на майданчику після того, як прийшли ще 3?

СКЛАДАЄМО КОРОТКИЙ ЗАПИС ЗАДАЧІ

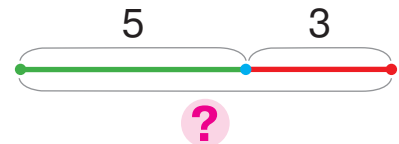

1 Виконай дії за стрілками.

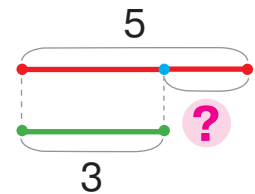
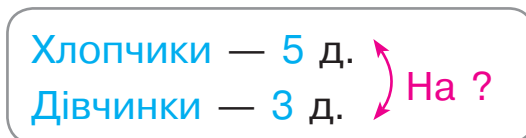
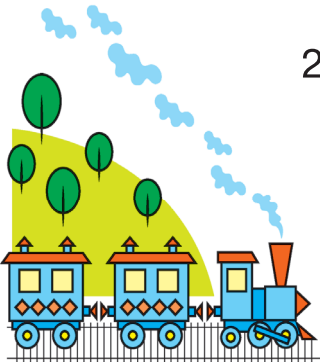

2 Послухай кожну задачу. Про кого йдеться в задачі? Розглянь короткий запис. Поясни схему.

1) У першому вагоні дитячої залізниці їхали **5 хлопчиків** і **3 дівчинки**. **Скільки всього** дітей їхали в першому вагоні?

2) У першому вагоні дитячої залізниці їхали **5 хлопчиків** і **3 дівчинки**. **На скільки більше** хлопчиків, ніж дівчаток, у першому вагоні?

3 Що залишиться, якщо від суми двох чисел відняти число, яке дорівнює одному з доданків? Знайди значення виразів.

$$6 + 4 - 4$$

$$8 + 1 - 8$$

$$3 + 4 - 4$$

$$5 + 3 - 5$$

4 Назви кожний відрізок. Визнач довжину ламаної.

$$\square \text{ см} + \square \text{ см} + \square \text{ см} = \square \text{ см}$$

ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА 6, 7, 8, 9

• сума зручних доданків

1 Заміни число сумою чисел.

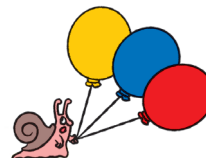
$$\begin{array}{c} 7 \\ \swarrow \searrow \\ \square + 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 9 \\ \swarrow \searrow \\ \square + 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 8 \\ \swarrow \searrow \\ \square + 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 10 \\ \swarrow \searrow \\ \square + 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 6 \\ \swarrow \searrow \\ \square + 3 \end{array}$$

2 Заміни зменшуване сумою чисел. Що залишиться, якщо від суми двох чисел відняти число, яке дорівнює одному доданку? Знайди значення різниць за схемами.

$$\begin{array}{c} 9 - 6 = \square \\ \swarrow \searrow \\ 3 + 6 \end{array} \quad \begin{array}{c} 3 + 6 - 6 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 10 - 8 = \square \\ \swarrow \searrow \\ \square + 8 \end{array} \quad \begin{array}{c} \square + 8 - 8 = \square \end{array}$$

3 Назви від'ємник. Заміни зменшуване сумою двох доданків, один із яких дорівнює від'ємнику. Знайди значення виразів за схемами.

$$\begin{array}{c} 9 - 7 = \square \\ \swarrow \searrow \\ 2 + 7 \end{array} \quad \begin{array}{c} 2 + 7 - 7 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 7 - 6 = \square \\ \swarrow \searrow \\ \square + 6 \end{array} \quad \begin{array}{c} \square + 6 - 6 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 10 - 9 = \square \\ \swarrow \searrow \\ \square + 9 \end{array} \quad \begin{array}{c} \square + 9 - 9 = \square \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 8 - 6 = \square \\ \swarrow \searrow \\ \square + 6 \end{array} \quad \begin{array}{c} \square + 6 - 6 = \square \end{array}$$

4 Добери до задачі короткий запис. Потім зміни запитання задачі так, щоб їй відповідав інший короткий запис.

Оленка збирала букет із 6 маків і 3 ромашок.
На скільки менше ромашок, ніж маків, у букеті?

$$\begin{array}{l} \text{Маки} \text{ — } 6 \text{ кв.} \\ \text{Ромашки} \text{ — } 3 \text{ кв.} \end{array} \quad \left. \vphantom{\begin{array}{l} \text{Маки} \text{ — } 6 \text{ кв.} \\ \text{Ромашки} \text{ — } 3 \text{ кв.} \end{array}} \right\} ?$$

$$\begin{array}{l} \text{Маки} \text{ — } 6 \text{ кв.} \\ \text{Ромашки} \text{ — } 3 \text{ кв.} \end{array} \quad \left. \vphantom{\begin{array}{l} \text{Маки} \text{ — } 6 \text{ кв.} \\ \text{Ромашки} \text{ — } 3 \text{ кв.} \end{array}} \right\} \text{На ?}$$

ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА 6, 7, 8, 9

I —
II — ?, на більше (менше)

- 1** Закінчи обчислення за схемами. Прокоментуй розв'язання.

$$10 - 7 = \boxed{} + 7 - 7 = \boxed{}$$

$$9 - 6 = \boxed{} + 6 - 6 = \boxed{}$$

Віднімання чисел 6, 7, 8, 9

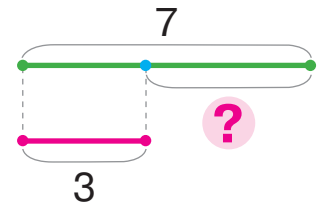
1. Подаю зменшуване у вигляді суми зручних доданків.
2. Від суми віднімаю число, що дорівнює одному з доданків; залишається інший доданок.
3. Називаю результат.

- 2** Знайди значення виразів. Прокоментуй розв'язування.
 $9 - 7$ $10 - 6$ $7 - 6$ $10 - 9$ $8 - 6$ $9 - 8$

- 3** Поясни, як склали короткі записи і схеми до задач.

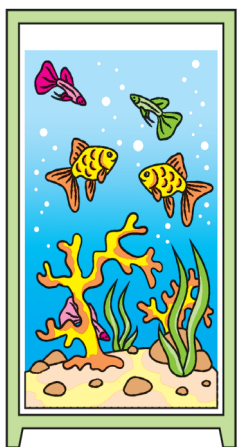
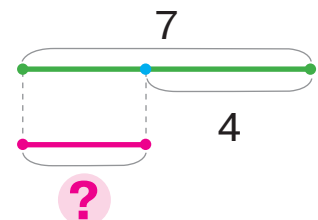
- 1) В акваріумі 7 рибок гуппі і 3 золоті рибки.
 На скільки золотих рибок менше, ніж гуппі?

Гуппі — 7 р.
 Золоті — 3 р. На ?

- 2) В акваріумі 7 рибок гуппі, а золотих рибок на 4 менше. Скільки в акваріумі золотих рибок?

Гуппі — 7 р.
 Золоті — ?, на 4 р. менше

СКЛАДАЄМО КОРОТКИЙ ЗАПИС ЗАДАЧІ

Було —
 Дали —
 Стало — ?

Було —
 Віддав —
 Залишилося — ?

1 Виконай арифметичні дії.

2 Визнач, про кого йдеться в кожній задачі. Що відбувалося з дітьми? Назви ключові слова. Розглянь короткий запис. Усно розв'яжи задачі.

1) На дитячому майданчику було 7 дітей. До них прийшли ще 2. Скільки дітей стало на майданчику?

Було — 7 д.
 Прийшли — 2 д.
 Стало — ?

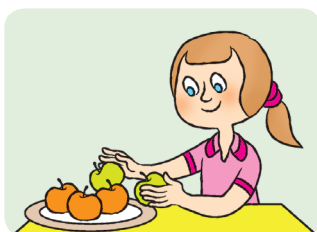

2) На дитячому майданчику було 7 дітей. Із них 2 пішли додому. Скільки дітей залишилося на майданчику?

Було — 7 д.
 Пішли — 2 д.
 Залишилося — ?

3 Склади задачу за кожним малюнком. Добери до неї короткий запис. Розв'яжи задачу.

Було — ябл.
 Взяли — ябл.
 Залишилося — ?

Було — ябл.
 Поклали — ябл.
 Стало — ?

ЗНАХОДИМО НЕВІДОМІ ЗМЕНШУВАНЕ І ВІД'ЄМНИК

- $a - b = c$
- $c + b = a$
- $a - c = b$

- 1** Прокоментуй ситуацію. Скільки свічок було спочатку? Скільки свічок згоріло? Скільки залишилося?

Прочитай першу рівність, назви компоненти. Як ці компоненти показано на схемі? Як знайти невідомі компоненти дії віднімання?

$$8 - 2 = 6$$

$$6 + 2 = \square$$

$$8 - 6 = \square$$

- 2** Знайди невідомі компоненти. Прокоментуй розв'язування.

$$3 + \square = 10$$

$$6 - \square = 3$$

$$\square - 5 = 2$$

$$\square - 2 = 6$$

$$8 - \square = 4$$

$$\square + 2 = 9$$

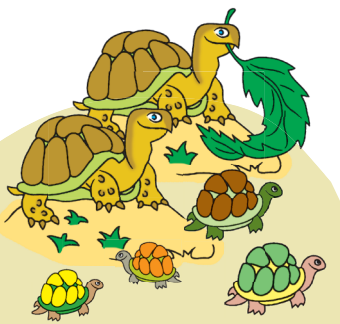
$$5 - \square = 4$$

$$9 - \square = 5$$

- 3** Добери короткий запис до задачі. Розв'яжи задачу.

1) На сонечку **грілося 6** черепах. Потім **2** черепахи **поповзли** до води. **Скільки** черепах **залишилося**?

2) На сонечку грілося **6** черепах, із них **2 великі**, а решта — **малі**. **Скільки малих** черепах грілося на сонечку?

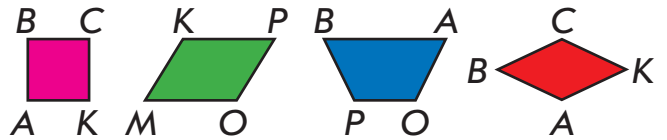

$$\left. \begin{array}{l} \text{Великі} - 2 \text{ ч.} \\ \text{Малі} - ? \end{array} \right\} 6 \text{ ч.}$$

$$\left. \begin{array}{l} \text{Було} - 6 \text{ ч.} \\ \text{Поповзли} - 2 \text{ ч.} \\ \text{Залишилося} - ? \end{array} \right\}$$

ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА ДРУГОЇ П'ЯТІРКИ

1 Поясни за схемами, як можна виконати віднімання.

$$9 - 6 = \square + \square - \square = \square$$

3 + 6

$$10 - 8 = \square + \square - \square = \square$$

\square + \square

2 Прокоментуй розв'язання за скороченими схемами.

$$9 - 8 = \square$$

\square + \square

$$8 - 7 = \square$$

\square + \square

$$9 - 7 = \square$$

\square + \square

$$10 - 9 = \square$$

\square + \square

3 Знайди невідомі компоненти.

$$9 - \text{листя} = 3$$

$$\text{листя} - 5 = 3$$

$$9 - \text{листя} = 5$$

$$\text{листя} + 4 = 8$$

4 З'ясуй, які числа пропущено в таблиці.

Зменшуване
Різниця Від'ємник

Зменшуване	10	7		10	9		8	
Від'ємник	4		3	3		5	4	6
Різниця		5	4		4	3		3

5 Постав усі можливі запитання до умови задачі. Добери до кожної задачі короткий запис. Розв'яжи задачі.

Оленка виготовила 3 ляльки-мотанки, а Наталка — 4 ляльки-мотанки.

О. — 3 л.

Н. — ?, на 1 л. більше

О. — 3 л.
Н. — 4 л. } ?

О. — 3 л.
Н. — 4 л. } На ?

ПОРІВНЮЄМО ЧИСЛО І МАТЕМАТИЧНИЙ ВИРАЗ

1 Виконай арифметичні дії.

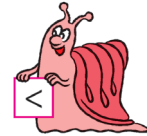

2 Порівняй числа в першому рядку стовпчика. Згадай-ся, як отримана нерівність допоможе порівняти вираз і число в другому рядку стовпчика.

$$\begin{array}{c} 8 \text{ } \bullet \text{ } 3 \\ 6+2 \text{ } \bullet \text{ } 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 6 \text{ } \bullet \text{ } 7 \\ 9-3 \text{ } \bullet \text{ } 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 4 \text{ } \bullet \text{ } 9 \\ 4 \text{ } \bullet \text{ } 10-1 \end{array}$$

3 Виконай порівняння за схемами.

$$\begin{array}{c} (9-4) \text{ } \bullet \text{ } 8 \\ \downarrow \\ \square \text{ } \bullet \text{ } 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} (6+2) \text{ } \bullet \text{ } 10 \\ \downarrow \\ \square \text{ } \bullet \text{ } 10 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 6 \text{ } \bullet \text{ } (5+1) \\ \downarrow \\ 6 \text{ } \bullet \text{ } \square \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 8 \text{ } \bullet \text{ } (10-3) \\ \downarrow \\ 8 \text{ } \bullet \text{ } \square \end{array}$$

4 Добери короткий запис до кожної задачі. Розв'яжи хоча б одну задачу. Чим вони схожі? Чим відрізняються?

- 1) **Сергій** зловив **5** риб, а **Марійка** **4** риби. **Скільки всього** риби зловили діти?
- 2) **Сергій і Марійка** зловили **9** риб. **Скільки** риби зловила **Марійка**, якщо **Сергій** зловив **5** риб?
- 3) **Сергій і Марійка** зловили **9** риб. **Скільки** риби зловив **Сергій**, якщо **Марійка** зловила **4** риби?

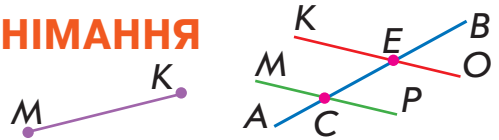
$$\left. \begin{array}{l} \text{С.} - 5 \text{ р.} \\ \text{М.} - ? \end{array} \right\} 9 \text{ р.}$$

$$\left. \begin{array}{l} \text{С.} - 5 \text{ р.} \\ \text{М.} - 4 \text{ р.} \end{array} \right\} ?$$

$$\left. \begin{array}{l} \text{С.} - ? \\ \text{М.} - 4 \text{ р.} \end{array} \right\} 9 \text{ р.}$$

ДОСЛІДЖУЄМО ТАБЛИЦІ ВІДНІМАННЯ ЧИСЕЛ ДРУГОЇ П'ЯТІРКИ

1 Знайди значення виразів за схемами.

$$10 - 9 = \square$$

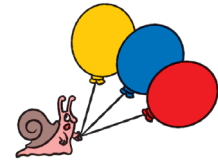
Diagram: A number line from 0 to 10. A bracket above the line spans from 10 to 9. Below the line, a plus sign is between two empty boxes: $\square + \square$.

$$8 - 6 = \square$$

Diagram: A number line from 0 to 8. A bracket above the line spans from 8 to 6. Below the line, a plus sign is between two empty boxes: $\square + \square$.

$$9 - 7 = \square$$

Diagram: A number line from 0 to 9. A bracket above the line spans from 9 to 7. Below the line, a plus sign is between two empty boxes: $\square + \square$.

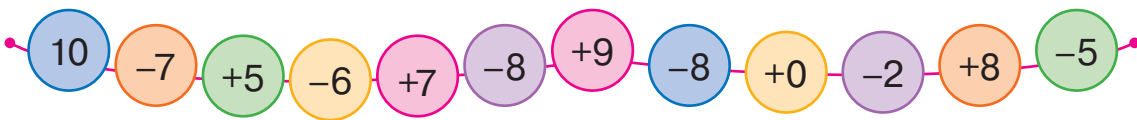
2 Перевір, чи правильно складено таблиці. Як змінюються зменшувані? Як ця зміна впливає на значення різниць?

6	7	8	9	10
-6				
0	1	2	3	4

7	8	9	10
-7			
0	1	2	3

8	9	10
-8		
0	1	2

3 Дізнайся результат виконання ланцюжка дій.

4 Досліди, як зміна компонента впливає на результат.

$$+1 \left(\begin{array}{l} 2 + 7 = 9 \\ \square + 7 = \square \end{array} \right) ? \quad + \square \left(\begin{array}{l} 8 - 5 = 3 \\ 9 - 5 = \square \end{array} \right) ? \quad - \square \left(\begin{array}{l} 10 - 5 = 5 \\ 6 - 5 = \square \end{array} \right) ?$$

5 Виконай порівняння за схемою.

$$6 - 2 \text{ } \bullet \text{ } 9$$

Diagram: A number line from 0 to 9. A bracket above the line spans from 6 to 2. Below the line, a plus sign is between two empty boxes: $\square \text{ } \bullet \text{ } \square$.

$$8 - 3 \text{ } \bullet \text{ } 5$$

$$7 \text{ } \bullet \text{ } 9 - 4$$

$$5 \text{ } \bullet \text{ } 7 - 6$$

$$9 - 8 \text{ } \bullet \text{ } 3$$

$$6 \text{ } \bullet \text{ } 8 - 7$$

$$5 \text{ } \bullet \text{ } 10 - 6$$

ПОРІВНЮЄМО ЧИСЛО І МАТЕМАТИЧНИЙ ВИРАЗ

1 Виконай арифметичні дії.

2 Виконай порівняння.

$5 + 4 \bigcirc 10$

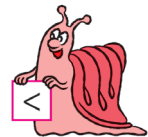
$8 \bigcirc 4 + 3$

$8 - 6 \bigcirc 3$

$9 \bigcirc 3 + 5$

$7 \bigcirc 9 - 2$

$6 + 4 \bigcirc 10$

3 Порівняй, не обчислюючи значення виразів. Поясни, як це зробити.

$9 - 2 \bigcirc 9$

$5 \bigcirc 5 + 3$

$9 \bigcirc 9 - 1$

$6 \bigcirc 6 - 3$

$4 + 6 \bigcirc 4$

$10 - 3 \bigcirc 10$

4 Розбий нерівності на групи за способом порівняння: без обчислення; з обчисленням.

$6 + 3 > 6$

$8 + 2 = 10$

$10 - 9 < 10$

$3 + 4 < 9$

$2 + 5 > 5$

$2 + 7 > 2$

$9 - 8 < 9$

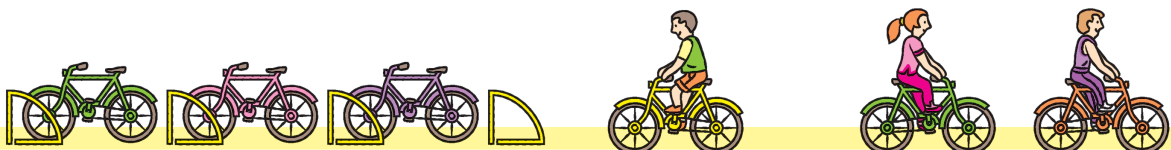
$9 - 7 < 3$

$7 + 3 > 3$

5 Склади задачу про велосипеди за короткими записами. Розв'яжи хоча б одну задачу.

Було — 6 в.
Поїхало — 4 в.
Залишилось — ?

Було — 6 в.
Приїхало — 4 в.
Стало — ?

ПОРІВНЮЄМО МАТЕМАТИЧНІ ВИРАЗИ

1 Виконай дії за стрілками.

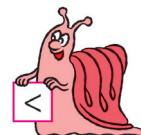

2 Виконай порівняння за схемами.

$$\begin{array}{c} 7+3 \text{ } \bullet \text{ } 10 \\ \swarrow \quad \downarrow \\ \square \text{ } \bullet \text{ } 10 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 8 \text{ } \bullet \text{ } 9-4 \\ \quad \quad \downarrow \\ 8 \text{ } \bullet \text{ } \square \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 6+4 \text{ } \bullet \text{ } 5 \\ \swarrow \quad \downarrow \\ \square \text{ } \bullet \text{ } 5 \end{array}$$

3 Виконай порівняння в першому рядку стовпчика. Розглянь другий рядок у стовпчику. Що спільне в першому і другому рядках? Що потрібно виконати, щоб порівняти два вирази?

$$6+3 \text{ } \bullet \text{ } 10$$

$$9-7 \text{ } \bullet \text{ } 3$$

$$4 \text{ } \bullet \text{ } 7-3$$

$$6+3 \text{ } \bullet \text{ } 8+2$$

$$9-7 \text{ } \bullet \text{ } 5-2$$

$$6-2 \text{ } \bullet \text{ } 7-3$$

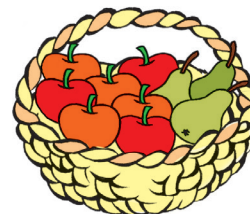
4 Порівняй математичні вирази за зразком.

$$\begin{array}{c} 6-3 < 2+4 \\ \swarrow \quad \uparrow \quad \swarrow \\ 3 < 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 1+7 \text{ } \bullet \text{ } 10-3 \\ \swarrow \quad \uparrow \quad \swarrow \\ \square \text{ } \bullet \text{ } \square \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 9-5 \text{ } \bullet \text{ } 10-6 \\ \swarrow \quad \uparrow \quad \swarrow \\ \square \text{ } \bullet \text{ } \square \end{array}$$

5 Послухай умову задачі. Розглянь короткі записи, до кожного постав запитання. Розв'яжи хоча б одну задачу.

У кошику 7 яблук і 3 груші.

$$\left. \begin{array}{l} \text{Ябл.} - 7 \text{ фр.} \\ \text{Гр.} - 3 \text{ фр.} \end{array} \right\} ?$$

$$\left. \begin{array}{l} \text{Ябл.} - 7 \text{ фр.} \\ \text{Гр.} - 3 \text{ фр.} \end{array} \right\} \text{ На ?}$$

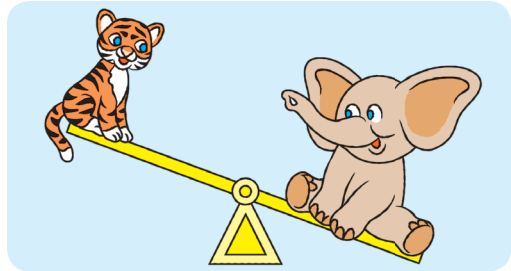
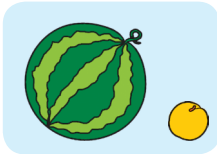

ВИМІРЮЄМО МАСИ ПРЕДМЕТІВ

- 1 кілограм — 1 кг
- терези
- гирі

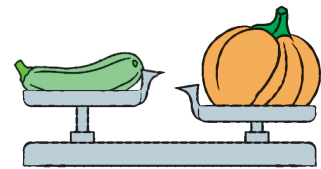
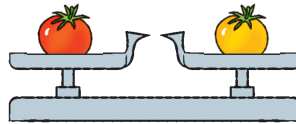
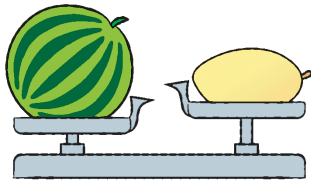
1

Хто або що важче?
Хто або що легше?

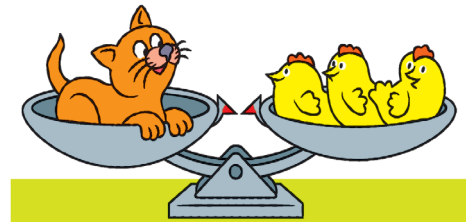
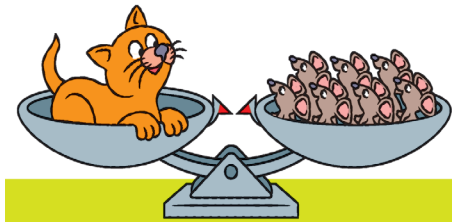
2

Розглянь пристрій для вимірювання маси — терези. Визнач за малюнками, які предмети легші; які важчі; які однакові за масою.

3

Визнач масу kota «в мишенятах» і «в пташенятах».

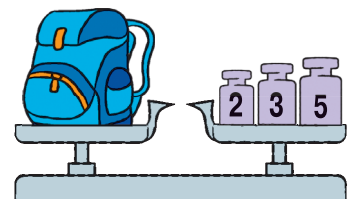
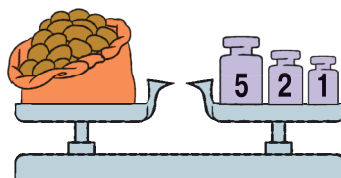
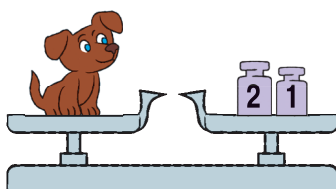
Для зручності люди домовилися вимірювати масу однаковими мірками.
Одна з мірок маси — 1 кілограм.

Кілограм
1 кілограм
1 кг

4

Визнач за малюнками маси об'єктів у кілограмах.

ВИМІРЮЄМО МІСТКОСТІ ПОСУДИН

• 1 літр — 1 л

- 1** Посудини мають місткість. Порівняй «на око» місткості посудин у парах.

- 2** Щоб виміряти місткість відра, дідусь узяв бутель і банку. За його підрахунками у відро вміщається 3 бутля або 9 банок води. Поміркуй, від чого залежали результати вимірювання місткості відра дідусем?

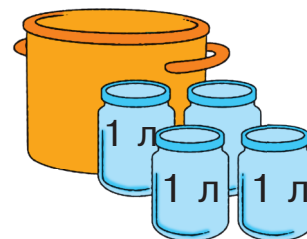

Літр
1 літр
1 л

Для зручності люди домовилися вимірювати місткість однаковими мірками. **Одна з мірок місткості посудин — 1 літр.**

- 3** Відомо, що для заповнення каструлі слід вилити воду з усіх банок, зображених на малюнку. Місткість кожної банки — 1 літр. Визнач місткість каструлі в літрах.

- 4** Закінчи виконання короткого запису. Розв'яжи задачу.

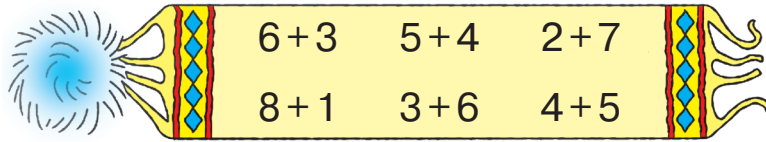
Тітонька Соня заготовила 5 л томатного соку і 4 л яблучного. Скільки всього літрів соку заготовила господиня?

Т. — л
Ябл. — л } ?

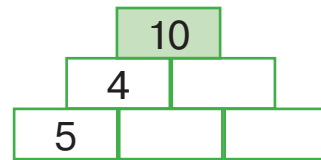
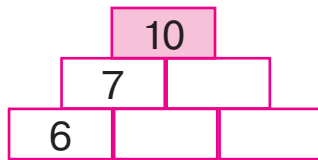
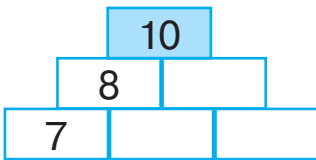

ПЕРЕВІРЯЄМО СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

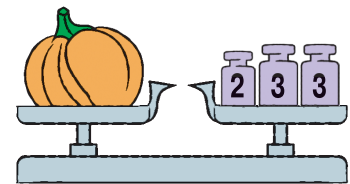
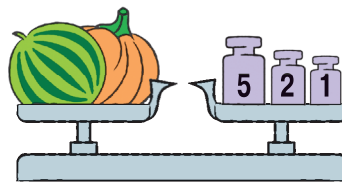
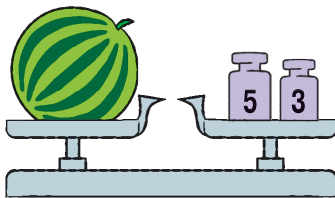
1 Відшукай помпон, який «відірвався» від шарфа.

2 Доповни числа в кожному ряді до 10.

3 Визнач масу кавуна; гарбуза.

4 Визнач, скільки сантиметрів стрічки за блакитним чотирикутником.

Розділ 4. ДВОЦИФРОВІ ЧИСЛА

ЗАПISУЄМО ЗАДАЧУ КОРОТКО

• опорна схема задачі

1 Виконай дії за стрілками.

2 Добери до кожної задачі короткий запис. Знайди відповідну опорну схему на форзаці 2 підручника.

- 1) Оленка знає 8 скоромовок, а Тарасик — 6. **На скільки менше** скоромовок знає Тарасик, ніж Оленка?
- 2) Оленка знає 8 скоромовок, а Тарасик **на 6 менше**. Скільки скоромовок знає Тарасик?

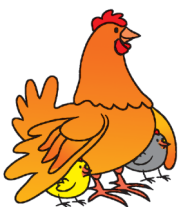
О. — 8 ск.
Т. — 6 ск. } ?

О. — 8 ск.
Т. — ?, **на 6 ск. менше**

О. — 8 ск.
Т. — 6 ск. } **На ?**

3 До кожної задачі знайди відповідну опорну схему на форзаці 2. На які слова-ознаки слід орієнтуватися?

- 1) Квочка сиділа на 5 яйцях. Господарка підклала їй ще 2 яйця. На скількох яйцях стала сидіти квочка?
- 2) Квочка сиділа на 5 яйцях. Із 2 яєць вилупилися курчата. На скількох яйцях залишилася сидіти квочка?
- 3) У квочки вилупилися 5 чорних і 2 жовтих курчат. На скільки чорних курчат більше, ніж жовтих?

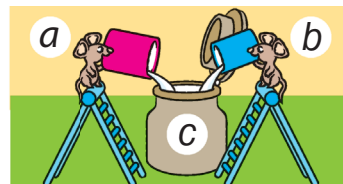
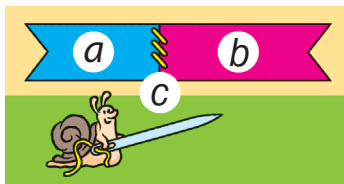
4 Визнач, які числа пропущено в таблиці.

Зменшуване	9	7		8	10		6	9		8	7		9
Від'ємник	7		6	7		2	5		2	5		2	
Різниця		5	4		9	6		8	7		6	8	4

ДОСЛІДЖУЄМО ВЛАСТИВОСТІ ВЕЛИЧИН

- ціле
- частина

- 1** Розглянь кожний малюнок. З яких частин складається ціле? З яких частин складається вся стрічка? Поміркуй, що можна сказати про довжину всієї стрічки; про масу цілого торта; місткість посудини.

- 2** Розглянь кожний малюнок. Назви частини цілого. Із чого складається величина цілого в кожному випадку?

- 3** Прокоментуй ситуацію. Визнач масу всього винограду.

- 4** Визнач довжину ламаної.

$$\square \text{ см} + \square \text{ см} + \square \text{ см} = \square \text{ см}$$

- 5** Склади короткий запис задачі. Розв'яжи задачу.

Господар купив 5 кг картоплі та 1 кг моркви. На скільки більше кілограмів картоплі, ніж моркви, купив господар?

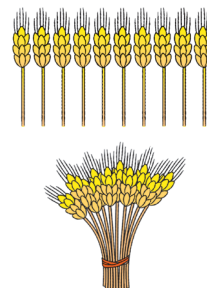
ДОСЛІДЖУЄМО ЛІЧИЛЬНУ ОДИНИЦЮ «ДЕСЯТОК»

- десяток
- 1 д. = 10 од.

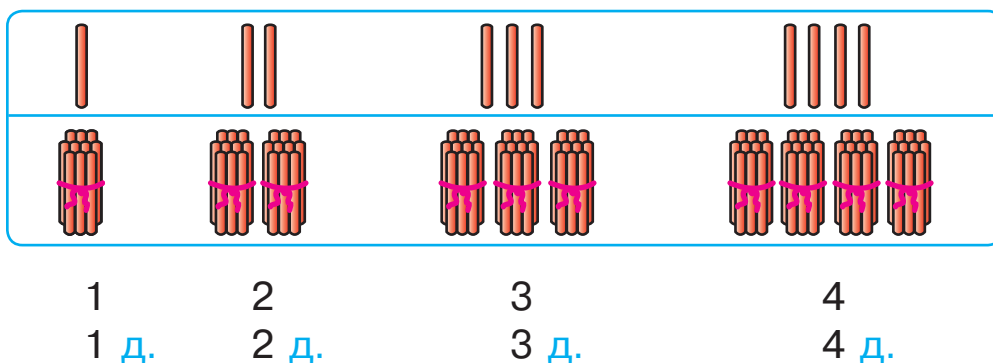
- 1** Оксана назбирала в полі в'язку колосків. Їх потрібно полічити. Як полічити колоски, якщо Оксана вміє лічити лише до 10?

При лічбі предмети зручно
групувати десятками.
1 десяток складається
з 10 одиниць.

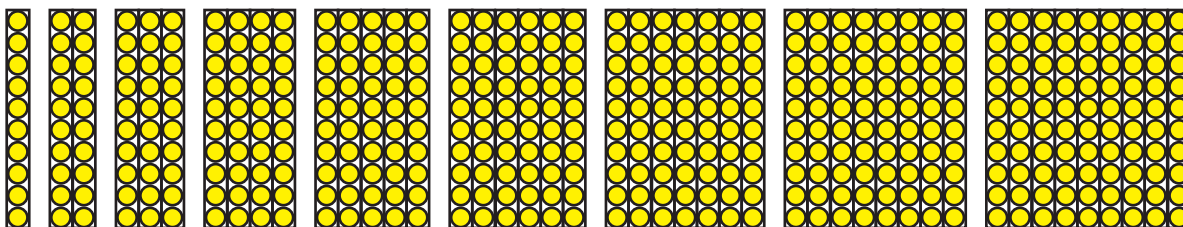

- 2** Полічи палички одиницями; десятками.

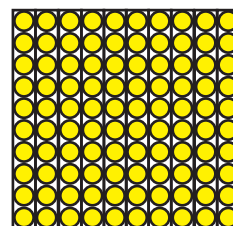

- 3** Попрацюй із математичними матеріалами.
Полічи намистинки десятками.

2
● ●

10 одиниць складають 1 десяток.
10 десятків складають 1 сотню.
В одній сотні сто одиниць.

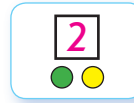

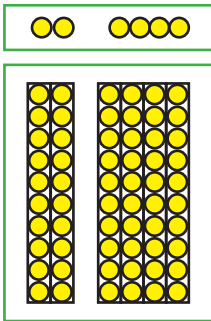
ПОРІВНЮЄМО, ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ДЕСЯТКИ

- десятки порівнюють, додають і віднімають так само, як і одиниці

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 З'ясуй, скільки окремих намистинок-одиниць зліва; справа. Порівняй числа. З'ясуй, скільки низок-десятків зліва; справа. Порівняй числа.

$$2 < 4$$

$$2 \text{ д.} < 4 \text{ д.}$$

$$9 \text{ } \bullet \text{ } 4$$

$$9 \text{ д. } \bullet \text{ } 4 \text{ д.}$$

$$3 \text{ } \bullet \text{ } 6$$

$$3 \text{ д. } \bullet \text{ } 6 \text{ д.}$$

$$7 \text{ } \bullet \text{ } 5$$

$$7 \text{ д. } \bullet \text{ } 5 \text{ д.}$$

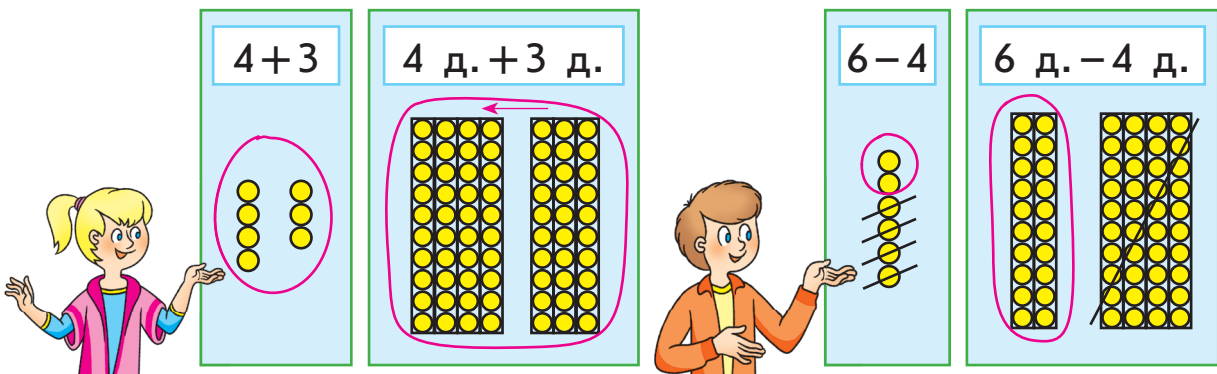
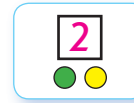
$$8 \text{ } \bullet \text{ } 9$$

$$8 \text{ д. } \bullet \text{ } 9 \text{ д.}$$

$$10 \text{ } \bullet \text{ } 6$$

$$10 \text{ д. } \bullet \text{ } 6 \text{ д.}$$

3 Попрацюй із математичними матеріалами.

4 Спочатку знайди значення виразу в першому рядку стовпчика, а потім — у другому. У чому підказка?

$$4 + 5$$

$$4 \text{ д.} + 5 \text{ д.}$$

$$8 - 6$$

$$8 \text{ д.} - 6 \text{ д.}$$

$$2 + 7$$

$$2 \text{ д.} + 7 \text{ д.}$$

$$10 - 9$$

$$10 \text{ д.} - 9 \text{ д.}$$

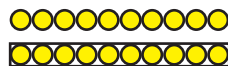
ОДЕРЖУЄМО КРУГЛІ ЧИСЛА. ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО КРУГЛІ ЧИСЛА

● круглі числа:
10, 20, 30, 40, 50,
60, 70, 80, 90, 100

1

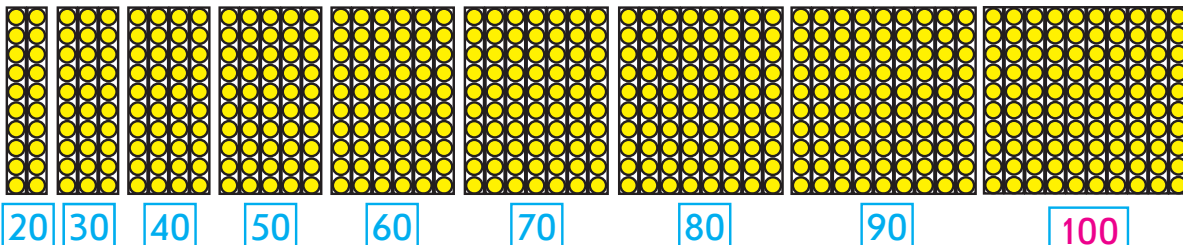
Досліди число 10.

10

2

Скільки десятків у кожній групі низок? Назви відповідне число. Чим схожі записані числа?

3

У кожному стовпчику порівняй десятки, а потім круглі числа. У чому підказка?

6 д. і 4 д.
60 і 40

5 д. і 9 д.
50 і 90

10 д. і 8 д.
100 і 80

2 д. і 6 д.
20 і 60

4

Порівняй круглі числа, замінивши їх десятками.

30 і 50
3 д. і 5 д.

70 і 50
20 і 40

80 і 40
30 і 70

50 і 100
60 і 20

5

Знайди значення першого виразу в стовпчику. Знайди значення другого виразу. Яка підказка була в першому виразі?

6 д. + 4 д.
60 + 40

8 д. - 5 д.
80 - 50

3 д. + 6 д.
30 + 60

7 д. - 6 д.
70 - 60

6

Виконай обчислення з круглими числами, замінивши їх десятками.

30 + 50
3 д. + 5 д.

80 - 40
30 + 70

30 + 40
80 - 20

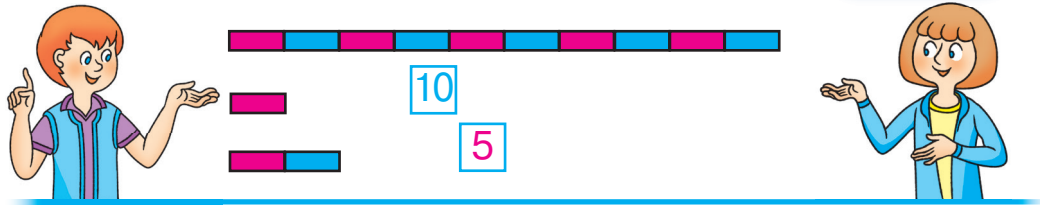
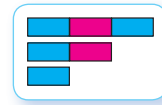
60 - 50
40 + 50

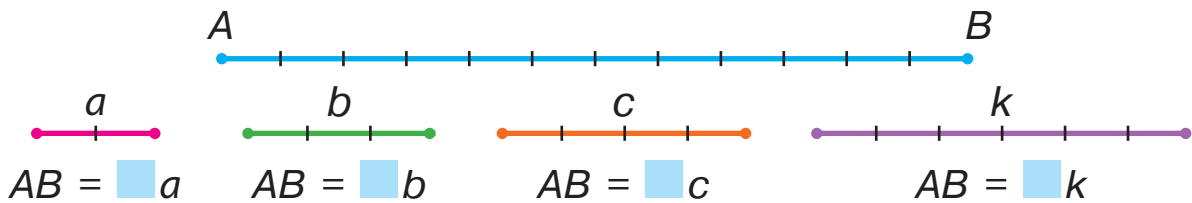
ДОСЛІДЖУЄМО ОДИНИЦЮ ВИМІРЮВАННЯ ДОВЖИНИ «ДЕЦИМЕТР»

● 1 дм = 10 см

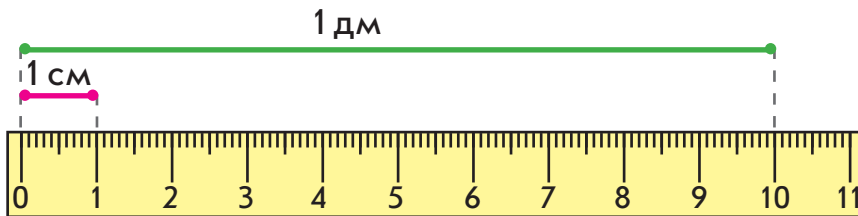
1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 Вимірй довжину відрізка AB різними мірками: a , b , c , k .

3 Поміркуй, чи зручно вимірювати довжину ноутбука в сантиметрах. Якщо не зручно, то можна використати більшу одиницю вимірювання довжини, наприклад 10 см.

4 Заміни десятки одиницями; дециметри — сантиметрами.

1 д. = 10 од.

5 д. =   од.

8 д. =   од.

1 дм = 10 см

5 дм =   см

8 дм =   см

5 Заміни одиниці десятками; сантиметри — дециметрами.

40 од. = 4 д.

70 од. = д.

30 од. = д.

40 см = 4 дм

70 см = дм

30 см = дм

УТВОРЮЄМО ЧИСЛА ДРУГОГО ДЕСЯТКА

- **одноцифрові** числа
- **двоцифрове** число

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 Поясни, як утворили числа. Досліди зв'язок між назвою чисел та практичною дією з її утворення. Утвори і назви решту чисел другого десятка.

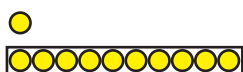
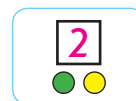
Оди-на-дцять

Два-на-дцять

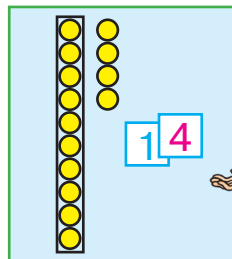
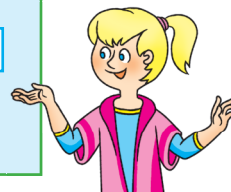
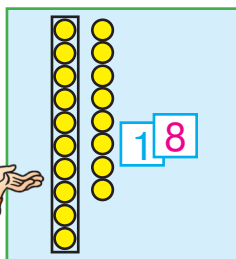
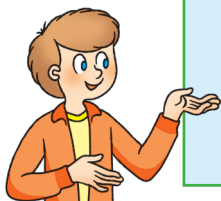
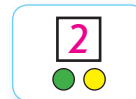

3 Попрацюй із математичними матеріалами.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
11	12	13	14	15	16	17	18	19

4 Попрацюй із математичними матеріалами.

5 Поміркуй, як утворили числа. Заміни суму числом. Як називають утворені числа?

$10 + 1 = 11$ д. + 1 од. = 11
 $10 + 2 = 12$ д. +   од. = 12
 $10 + 3 = 13$ д. +   од. = 13

$10 + 4$
 $10 + 7$
 $10 + 5$

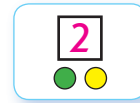
$10 + 8$
 $10 + 6$
 $10 + 9$

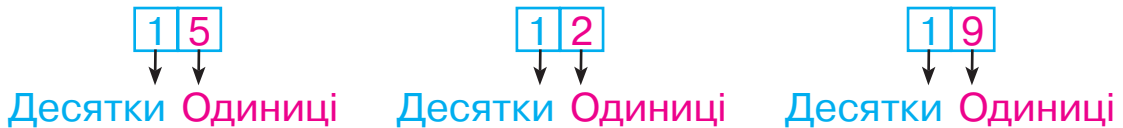
ЗАПИСУЄМО ЧИСЛА ДРУГОГО ДЕСЯТКА

- розряди **десятків**
- розряди **одиниць**

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 З'ясуй, що означає цифра ліворуч у записі двоцифрового числа. Що означає цифра праворуч?

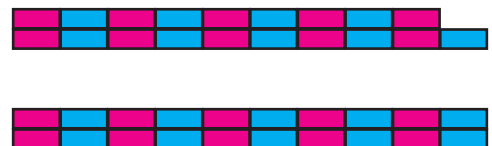
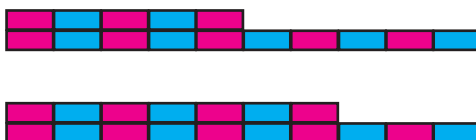
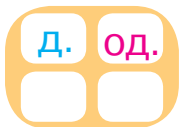

3 Прочитай числа, записані в таблицях розрядів.

Десятки	Одиниці
1	0
1	8
1	3
	3

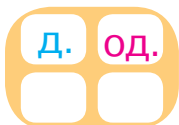
Десятки	Одиниці
1	7
1	0
	7
7	0

4 Які числа відповідають «штангам»? Визнач, скільки в кожному числі десятків і скільки одиниць. Запиши числа в таблицю розрядів.

5 Запиши в таблицю розрядів:

- числа, які містять: 1 десяток і 4 одиниці;
1 десяток і 8 одиниць; 1 десяток; 4 десятки;
4 одиниці; 1 десяток і 2 одиниці;
- числа: п'ятнадцять, сімнадцять, дев'ятнадцять.

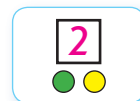
ЗАПИСУЄМО ЧИСЛА ДРУГОГО ДЕСЯТКА

1 Дізнайся результат виконання кожного ланцюжка дій.

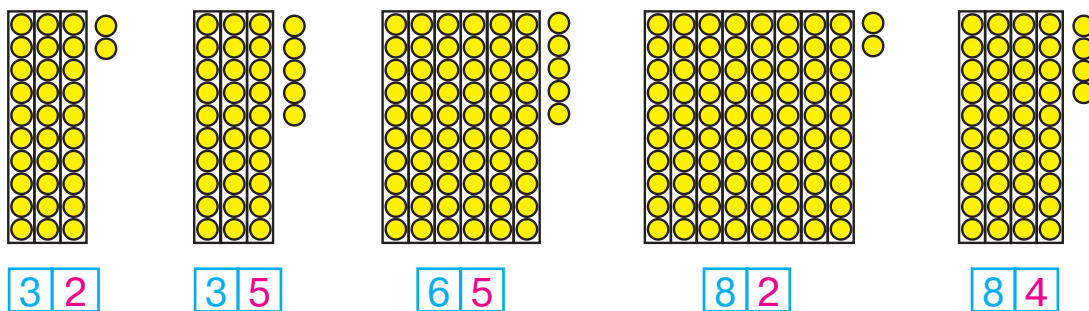

2 Попрацюй із математичними матеріалами.

17   27   37
Сімнадцять   Двадцять   Тридцять
сім

3 Перевір, чи правильно позначено числа картками.

4 Запиши числа: чотирнадцять, вісімнадцять, дванадцять, п'ятнадцять, дев'ятнадцять.

5 Розв'яжи задачу.

circle

triangle

square

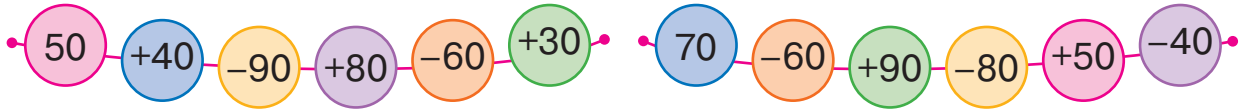
Марічка вивчила 20 нових слів англійською, а Славко на 10 слів більше. Скільки слів вивчив Славко?

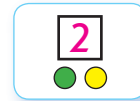
ЗАПИСУЄМО ЧИСЛА ПЕРШОЇ СОТНІ

- найбільше одноцифрове число

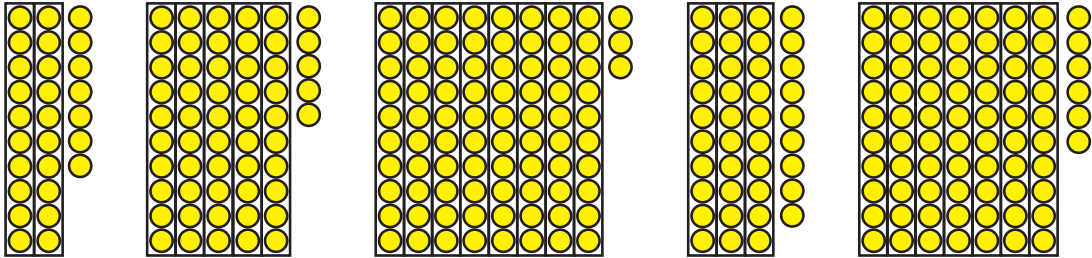
1 Дізнайся результат виконання кожного ланцюжка дій.

2 Попрацюй із математичними матеріалами.

3 Познач картками числа, проілюстровані намистинками.

4 Розглянь таблицю чисел «Сотня» на форзаці 1 підручника. Установи, що спільне в числах кожного рядка; кожного стовпчика.

5 Продовж ряди чисел.

1, 2, 3, ...   11, 12, 13, ...   21, 22, 23, ...   51, 52, 53, ...

6 Запиши в таблицю розрядів:

1) числа, які містять:

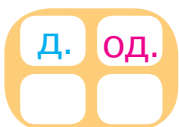
1 десяток і 3 одиниці; 2 десятки і 3 одиниці;

3 десятки і 2 одиниці; 7 десятків і 4 одиниці;

4 десятки і 7 одиниць; 9 десятків;

2) числа:

п'ятдесят сім, дев'яносто чотири, тридцять два.

ПОРІВНЮЄМО ЧИСЛА В МЕЖАХ 100

3 5 9

3 9

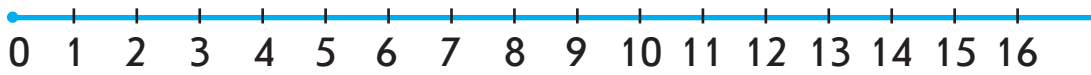
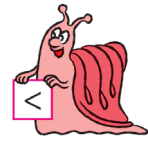
3 5

9 3

?

1

Розглянь числовий промінь. Порівняй числа за їх розташуванням на числовому промені.

3 ● 7

13 ● 16

14 ● 15

11 ● 9

8 ● 4

10 ● 14

12 ● 0

1 ● 16

Спробуй так само міркувати під час порівняння двоцифрових чисел.

15 ● 19

23 ● 21

28 ● 31

43 ● 47

25 ● 29

19 ● 20

36 ● 40

58 ● 60

2

Порівняй числа за їх розташуванням на числовому промені.

17 ● 16

21 ● 29

32 ● 35

48 ● 9

27 ● 26

27 ● 30

60 ● 59

5 ● 51

3

Прочитай пари чисел. З'ясуй, чим схожі та чим відрізняються числа в парах. Усно склади пари чисел, подібні до поданих.

14 і 41

34 і 43

85 і 58

61 і 16

27 і 72

17 і 71

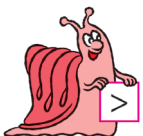
49 і 94

25 і 52

4

Порівняй двоцифрові числа на основі їх розрядного складу.

78 і 74

29 і 31

43 і 41

74 і 59

53 і 56

86 і 56

38 і 83

62 і 67

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО НА ОСНОВІ СКЛАДУ ЧИСЕЛ ДРУГОГО ДЕСЯТКА

- $10 + 7 = 17$
- $17 - 7 = 10$
- $17 - 10 = 7$

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

$$\boxed{10} + \boxed{6} = \boxed{16}$$

2 Знайди значення виразів, міркуючи за зразком.

$$10 + 8 = 1 \text{ д. } 8 \text{ од.} = 18$$

$$10 + 8 = 18$$

$10 + 4$

$10 + 5$

$10 + 1$

$10 + 9$

$10 + 3$

$10 + 2$

3 Попрацюй із математичними матеріалами.

$$\boxed{14} - \boxed{4} = \boxed{10}$$

$$\boxed{14} - \boxed{10} = \boxed{4}$$

4 Знайди значення виразів, міркуючи за зразком.

$$13 - 3 = 1 \text{ д. } 3 \text{ од.} - 3 \text{ од.} = 1 \text{ д.} = 10$$

$$13 - 3 = 10$$

$15 - 5$

$11 - 1$

$16 - 6$

$18 - 8$

$12 - 2$

$19 - 9$

5 Знайди значення виразів, міркуючи за зразком.

$$12 - 10 = 1 \text{ д. } 2 \text{ од.} - 1 \text{ д.} = 2 \text{ од.} = 2$$

$$12 - 10 = 2$$

$17 - 10$

$13 - 10$

$15 - 10$

$19 - 10$

$16 - 10$

$11 - 10$

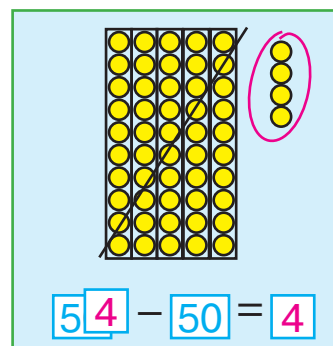
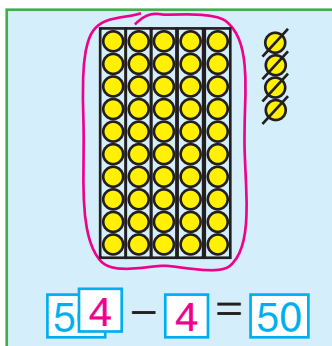
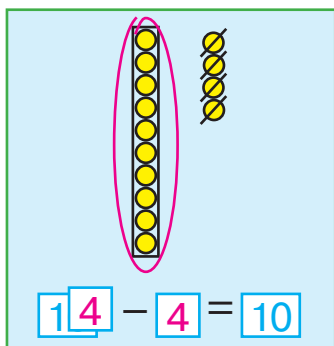
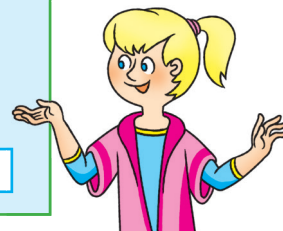
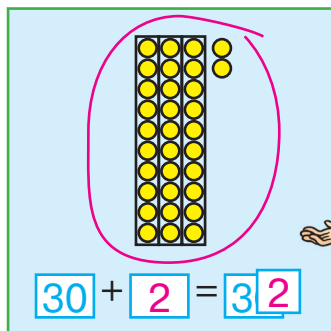
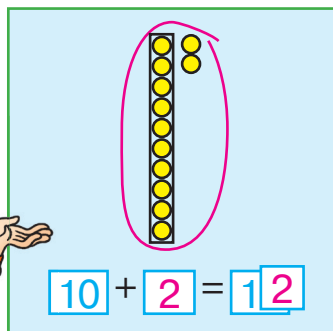
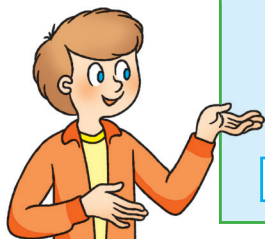
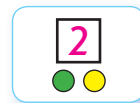

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО НА ОСНОВІ СКЛАДУ ЧИСЕЛ ПЕРШОЇ СОТНІ

- $60 + 4 = 64$
- $64 - 4 = 60$
- $64 - 60 = 4$

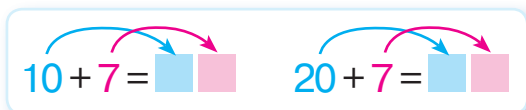
1

Попрацюй із математичними матеріалами.

2

Знайди значення сум за схемами.

$10 + 6$

$10 + 8$

$50 + 4$

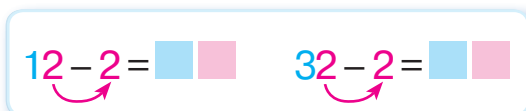
$40 + 6$

$70 + 8$

$90 + 2$

3

Знайди значення різниць за схемами.

$17 - 7$

$13 - 3$

$59 - 9$

$67 - 7$

$43 - 3$

$84 - 4$

$14 - 10$

$18 - 10$

$56 - 50$

$34 - 30$

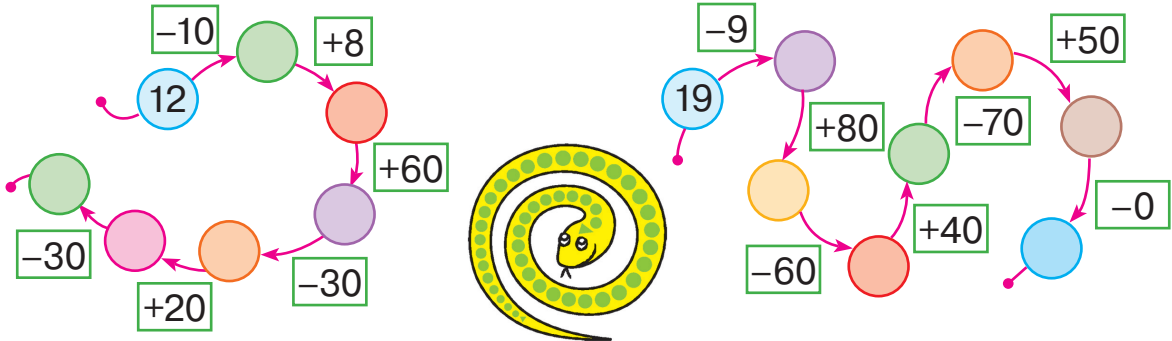
$68 - 60$

$93 - 90$

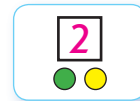

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО НА ОСНОВІ СКЛАДУ ЧИСЕЛ ПЕРШОЇ СОТНІ

1 Дізнайся результат виконання кожного ланцюжка дій.

2 Попрацюй із математичними матеріалами.

3 Згадай, як пов'язані дії додавання і віднімання. Знайди значення сум. З кожної рівності на додавання склади дві рівності на віднімання.

$10 + 5$

$30 + 5$

$70 + 8$

$50 + 4$

4 Знайди значення виразів.

$43 - 3$

$50 + 6$

$27 - 20$

$30 + 8$

$43 - 40$

$56 - 6$

$80 + 9$

$62 - 60$

5 Здогадайся, які числа пропущені в істинних рівностях.

$50 + \text{leaf} = 53$

$48 - \text{leaf} = 8$

$\text{leaf} - 2 = 60$

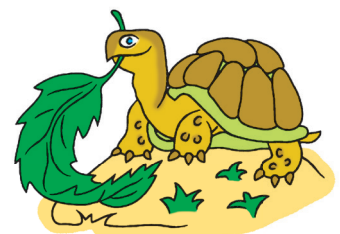
$27 - \text{leaf} = 20$

$\text{leaf} + 7 = 27$

$25 - \text{leaf} = 5$

6 Постав до умови таке запитання, щоб розв'язанням одержаної задачі був вираз $12 - 2$; вираз $12 + 2$.

На сонечку грілися 12 крабів і 2 черепашки.

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛО 1

- складене іменоване число
- 43 см = 4 дм 3 см

1 Дізнайся результат виконання кожного ланцюжка дій.

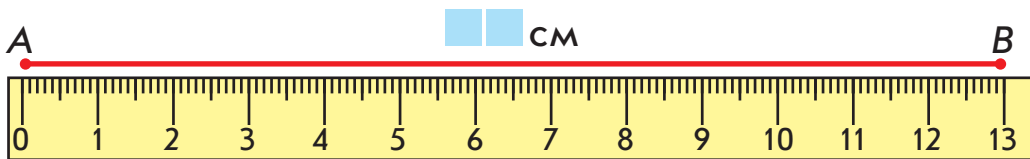

2 Полічи від 9 до 18; від 27 до 35; від 73 до 81.

3 Знайди значення першого виразу в стовпчику. Помір-
куй, як цей результат допоможе знайти значення реш-
ти виразів у стовпчику. Обчисли.

$6 + 1$	$9 - 1$	$23 + 1$	$39 - 1$
$16 + 1$	$19 - 1$	$35 - 1$	$48 + 1$
$26 + 1$	$39 - 1$	$78 + 1$	$86 - 1$

4 Визнач довжину відрізка AB у сантиметрах.

Зверни увагу на те, як можна по-іншому записати дов-
жину відрізка AB : 1 дм 3 см.

$$13 \text{ см} = 10 \text{ см} + 3 \text{ см} = 1 \text{ дм } 3 \text{ см} \leftarrow \text{Складене іменоване число}$$

↓
1 дм

5 Розв'яжи задачу.

Дідусь викачав 15 л липового меду,
а гречаного — на 1 л менше. Скільки
літрів гречаного меду викачав дідусь?

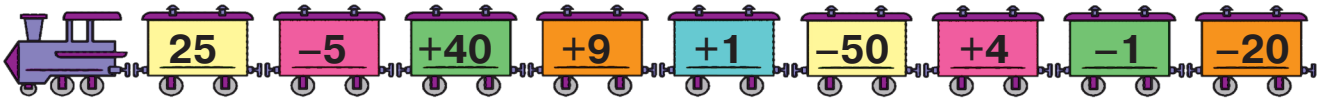

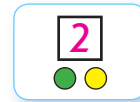
ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА НА ОСНОВІ НУМЕРАЦІЇ

- сума розрядних доданків
- $45 = 40 + 5$

1 Дізнайся результат виконання ланцюжка дій.

2 Попрацюй із математичними матеріалами.

3 Прочитай числа. Визнач, скільки в кожному числі десятків і скільки одиниць. Як можна утворити ці числа? Склади відповідні рівності.

16   34   79   56   28

4 Розглянь, як Тарас замінив число 28 сумою:

$$28 = 20 + 8.$$

Зверни увагу: $20 + 8$ — це **сума розрядних доданків**.

Заміни числа сумою розрядних доданків.

94   31   68   42   79   57   23   85

5 Розв'яжи задачу.

На бант ляльці Наталка витратила 1 дм 8 см = 18 см стрічки, а на закладку — на 1 см більше. Скільки сантиметрів стрічки витратила Наталка на закладку?

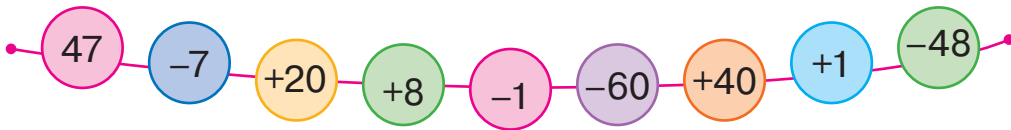
Зміни умову задачі так, щоб задача розв'язувалася дією віднімання.

УЗАГАЛЬНЮЄМО РОЗУМІННЯ НУМЕРАЦІЇ ЧИСЕЛ ПЕРШОЇ СОТНІ

1 Виконай арифметичні дії.

2 Продовж послідовності чисел так, щоб у кожному ряді було 10 чисел.

25, 26, 27, ...

43, 44, 45, ...

85, 86, 87, ...

3 Назви в порядку зростання всі числа, які містять 6 десятків.

Назви в порядку спадання числа, які містять 4 одиниці.

4 Досліди число 72. Що ти про нього знаєш?

5 Знайди і виправ помилки. Спробуй пояснити помилки.

$$36 - 1 = 37$$

$$39 - 9 = 30$$

$$50 + 20 = 30$$

$$28 + 1 = 29$$

$$40 + 7 = 47$$

$$68 - 60 = 8$$

6 Розв'яжи задачу.

Кіт Мурчик поласував 10 рибками, з яких 7 карасі, а решта — окуні. Скількома окунями поласував кіт?

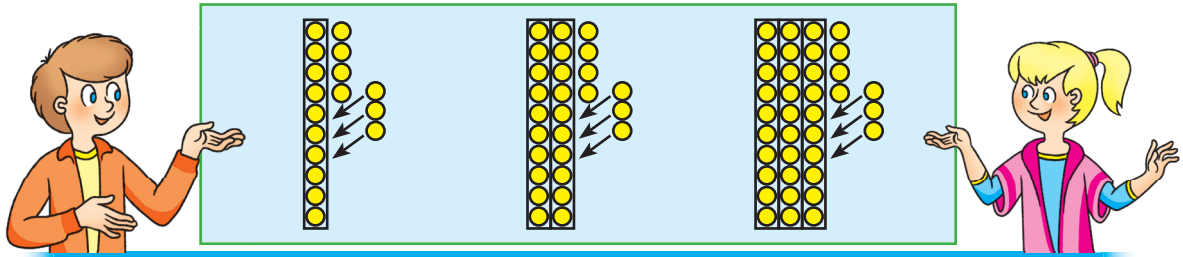
ДОДАЄМО І ВІДНИМАЄМО ОДНОЦИФРОВЕ ЧИСЛО

$15 + 4 = 19$

$15 - 4 = 11$

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

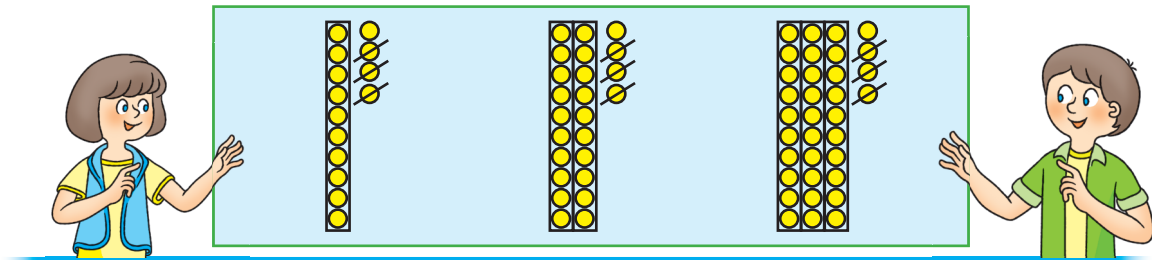
2

$14 + 3 = \square$

$24 + 3 = \square$

$34 + 3 = \square$

$14 - 3 = \square$

$24 - 3 = \square$

$34 - 3 = \square$

2 Розглянь вирази. У кожному стовпчику знайди значення першого виразу. Поміркуй, як це допоможе знайти значення решти виразів у стовпчику.

$7 + 2$

$8 - 6$

$4 + 5$

$9 - 3$

$17 + 2$

$18 - 6$

$54 + 5$

$79 - 3$

$27 + 2$

$48 - 6$

$34 + 5$

$29 - 3$

3 Знайди значення виразів.

$18 - 4$

$45 + 2$

$39 - 7$

$24 + 4$

$16 + 3$

$87 - 3$

$62 + 6$

$76 - 5$

$15 - 2$

$54 + 5$

$98 - 5$

$56 + 3$

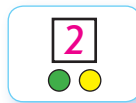

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА

• 3 дм 2 см = 32 см

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 Заміни кожне число сумою розрядних доданків.

24 38 46 57 32 16 89 68 44

3 Виконай додавання і віднімання. Поясни хід обчислень.

$$24 + 5 = 20 + 4 + 5 = 20 + 9 = 29$$

$$38 - 6 = 30 + 8 - 6 = 30 + 2 = 32$$

$46 + 3$

$57 - 5$

$16 + 2$

$68 - 6$

$46 - 3$

$32 + 7$

$89 - 7$

$44 + 4$

4 Подай величини в дециметрах і сантиметрах.

$15 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$

$53 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$

$27 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$

$81 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$

5 Розглянь, як подати величину в сантиметрах. Подай величини в сантиметрах.

$1 \text{ дм } 4 \text{ см} = 10 \text{ см} + 4 \text{ см} = 14 \text{ см}$

$1 \text{ дм } 5 \text{ см} = \square \text{ см}$

$7 \text{ дм } 4 \text{ см} = \square \text{ см}$

$3 \text{ дм } 8 \text{ см} = \square \text{ см}$

$5 \text{ дм } 6 \text{ см} = \square \text{ см}$

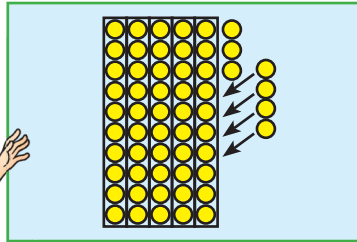
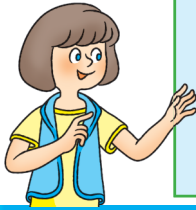
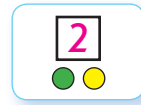
6 Накресли відрізок СК завдовжки 1 дм 4 см.

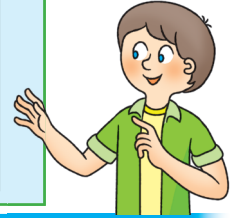
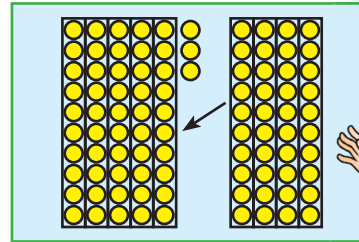
ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА

- $25 + 30 = 55$
- $45 - 20 = 25$

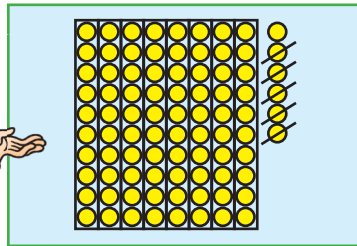
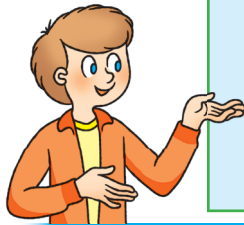
1 Попрацюй із математичними матеріалами.

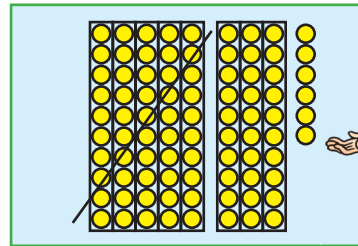
$$53 + 4 = 57$$

$$53 + 40 = 93$$

$$86 - 5 = 81$$

$$86 - 50 = 36$$

2 Розглянь вирази. У кожному стовпчику знайди значення першої суми. Зістав першу суму з другою. Що змінюється? Як ця зміна впливає на розв'язування?

$$26 + 3$$

$$67 - 4$$

$$42 + 5$$

$$86 - 5$$

$$26 + 30$$

$$67 - 40$$

$$42 + 50$$

$$86 - 50$$

3 Знайди значення виразів.

$$53 - 40$$

$$48 + 20$$

$$61 - 30$$

$$24 + 50$$

$$24 + 30$$

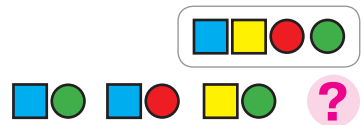
$$87 - 60$$

$$22 + 60$$

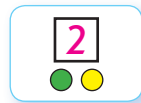
$$76 - 40$$

4 Накресли відрізок MP завдовжки 1 дм 3 см, а відрізок $СК$ — на 3 см коротший.

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА

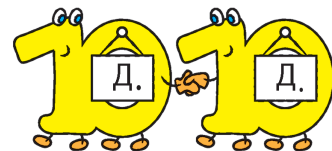

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 Знайди значення виразів за схемами.

$$82 - 50 = \square\square + \square - \square\square = \square\square + \square = \square\square$$

$$46 + 20 = \square\square + \square + \square\square = \square\square + \square = \square\square$$

$$62 + 10$$

$$38 - 20$$

$$74 - 50$$

$$46 + 30$$

$$62 + 10$$

$$38 - 20$$

$$58 - 40$$

$$26 + 60$$

3 Знайди значення виразів за схемами.

$$84 + 5 = \square\square + \square = \square\square$$

$$37 + 40 = \square\square + \square = \square\square$$

$$29 - 6 = \square\square + \square = \square\square$$

$$93 - 60 = \square\square + \square = \square\square$$

$$62 + 7$$

$$78 - 50$$

$$98 - 5$$

$$26 + 50$$

$$34 + 5$$

$$82 - 60$$

$$46 - 3$$

$$34 + 40$$

4 Розв'яжи задачу.

Після того як Олег зібрав 30 монет, у нього в скарбничці стало 53 монети. Скільки монет було в Олега спочатку?

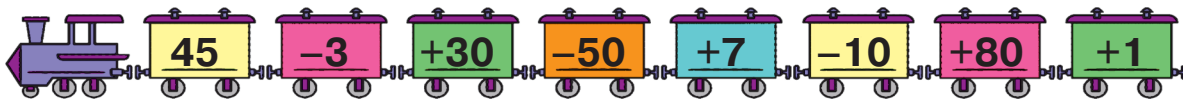

ДОСЛІДЖУЄМО ЗАДАЧІ

● шукане стає даним,
а дане — шуканим

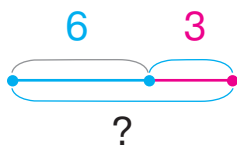
1 Дізнайся результат виконання ланцюжка дій.

2 За короткими записами усно склади задачі про дітей, які гралися на майданчику. Розв'яжи отримані задачі.

1)

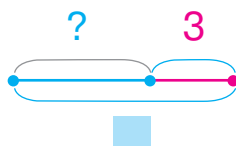
Було — 6 д.
Прийшли — 3 д.
Стало — ?

6, 3, ?

2)

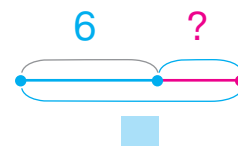
Було — ?
Прийшли — 3 д.
Стало — ■ д.

?, 3, ■

3)

Було — 6 д.
Прийшли — ?
Стало — ■ д.

6, ?, ■

Який зв'язок між цими задачами? Це **обернені задачі**.

3 За якою закономірністю складено пари виразів у кожному стовпчику? Склади ще дві пари таких виразів.

$$\begin{array}{l} 22 + 7 \\ 27 + 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 39 + 50 \\ 59 + 30 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 65 + 4 \\ 64 + 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 43 + 30 \\ 33 + 40 \end{array}$$

4 Перевір розв'язання. Усно виправ помилки.

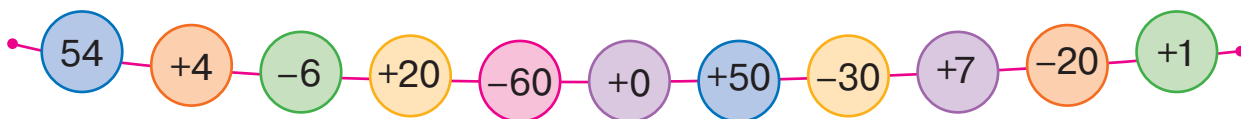
$$\begin{array}{l} 1 \text{ дм } 4 \text{ см} = 4 \text{ 1 см} \\ 3 \text{ дм } 2 \text{ см} = 3 \text{ 2 см} \end{array} \quad \begin{array}{l} 1 \text{ 4 см} = 1 \text{ дм } 4 \text{ см} \\ 6 \text{ 3 см} = 3 \text{ дм } 6 \text{ см} \end{array}$$

ЗНАХОДИМО НЕВІДОМИЙ ВІД'ЄМНИК І ЗМЕНШУВАНЕ

1 Виконай арифметичні дії.

2 Знайди невідомі компоненти.

$$5 + \blacksquare = 9$$

$$\blacksquare - 7 = 22$$

$$\blacksquare - 4 = 6$$

$$67 - \blacksquare = 40$$

$$10 - \blacksquare = 7$$

$$\blacksquare + 5 = 27$$

3 Склади задачі за короткими записами. Усно розв'яжи першу задачу. Чи є між цими двома задачами зв'язок? Склади ще одну таку задачу.

1) $\left. \begin{array}{l} \text{Дівчатка} - 14 \text{ д.} \\ \text{Хлопчики} - 5 \text{ д.} \end{array} \right\} ?$

2) $\left. \begin{array}{l} \text{Дівчатка} - 14 \text{ д.} \\ \text{Хлопчики} - ? \end{array} \right\} \blacksquare \text{ д.}$

4 Зістав вирази в кожному стовпчику. Що змінюється? Як ця зміна впливає на розв'язування? Усно знайди значення виразів. Наведи ще кілька прикладів таких пар.

$$43 + 2$$

$$43 + 20$$

$$56 - 3$$

$$56 - 30$$

$$35 + 4$$

$$35 + 40$$

$$89 - 6$$

$$89 - 60$$

5 Здогадайся, які числа або знаки арифметичних дій треба вставити, щоб одержати істинні рівності.

$$26 \text{ } \blacksquare \text{ } 3 = 29$$

$$73 \text{ } \blacksquare \text{ } 30 = 43$$

$$64 + \blacksquare = 66$$

$$81 - \blacksquare = 51$$

$$86 - \blacksquare = 83$$

$$36 + \blacksquare = 56$$

ЗНАЙОМИМОСЯ ІЗ ЗАДАЧАМИ НА ЗНАХОДЖЕННЯ НЕВІДОМОГО ЗМЕНШУВАНОГО АБО ВІД'ЄМНИКА

1

З'ясуй, які числа пропущено в таблиці.

Зменшуване	8		8	10		8	10		90	27		65	83
Від'ємник	2	4		5	2		9	3		2	2		60
Різниця		3	5		7	6		20	30		34	40	

2

Склади задачу за кожним малюнком відповідно до схеми. Розв'яжи задачу. Установи, який компонент є в ній шуканим. З'ясуй, чи є зв'язок між задачами.

1)

Було

Залишилось ?   З'їли

Зменшуване 7

Різниця ?   Від'ємник 3

2)

Було ?

Залишилось   З'їли

Зменшуване ?

Різниця 4   Від'ємник 3

3)

Було

Залишилось   З'їли ?

Зменшуване 7

Різниця 4   Від'ємник ?

3

У кожному стовпчику знайди значення першого виразу. Здогадайся, яке число «сховалося» у другому виразі, якщо значення виразів у стовпчику рівні.

$35 + 4$

$28 + 40$

$62 + 5$

$34 + \text{листя}$

$48 + \text{листя}$

$65 + \text{листя}$

РОЗВ'ЯЗУЄМО ЗАДАЧІ

1 Дізнайся результат виконання ланцюжка дій.

2 За короткими записами склади задачі про стрічки. Розв'яжи першу задачу. Зістав її з другою задачею. Що ти знаєш про такі задачі?

1)

Було — 43 дм
Відрізали — 20 дм
Залишилось — ?

2)

Було — 43 дм
Відрізали — ?
Залишилось — дм

Розв'яжи другу задачу. Яке число отримаємо в результаті?

3 Прочитай першу задачу. Склади до неї схему. Розв'яжи задачу.

1) Після того як бабуся поклала в кошик 10 яблук, у ньому стало 32 яблука. Скільки яблук було в кошику?

Послухай тексти двох інших задач. Чи пов'язані ці задачі з першою задачею?

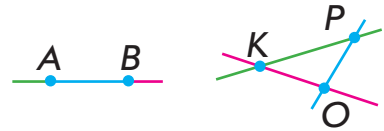

2) У кошику було яблук і 10 груш. Скільки всього фруктів було в кошику?

3) У кошику було яблук. Бабуся поклала ще 10 яблук. Скільки яблук стало в кошику?

ДОСЛІДЖУЄМО СКЛАДОВІ ЗАДАЧ

1 Дізнайся результат виконання ланцюжка дій.

2 1) Прочитай задачу. Що в ній шукане? Перетвори вимогу задачі на запитання. Розв'яжи задачу усно.

У наборі конструктора 27 деталей. Олеся використала 6 деталей. Знайди кількість деталей, що залишилися.

2) Обернена задача: $27, ?, \blacksquare$.

У наборі конструктора 27 деталей. Після того як Олеся використала кілька деталей, залишилося $\blacksquare$. Знайди кількість деталей, які використала дівчинка.

3) Склади ще одну обернену задачу: $?, 6, \blacksquare$.

3 З'ясуй, що змінюється в парах виразів. Як ця зміна впливає на розв'язування? Знайди значення виразів.

$54 + 3$

$68 - 4$

$36 + 2$

$97 - 6$

$54 + 30$

$68 - 40$

$36 + 20$

$97 - 60$

4 Поміркуй, які числа можна вставити, щоб одержати істинні нерівності.

$76 - 5 < \blacksquare$

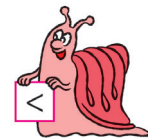
$84 - 50 > \blacksquare$

$69 - 7 < \blacksquare$

$49 + 20 > \blacksquare$

$72 + 6 < \blacksquare$

$51 + 8 > \blacksquare$

5 Накресли відрізок CM завдовжки 1 дм 5 см.

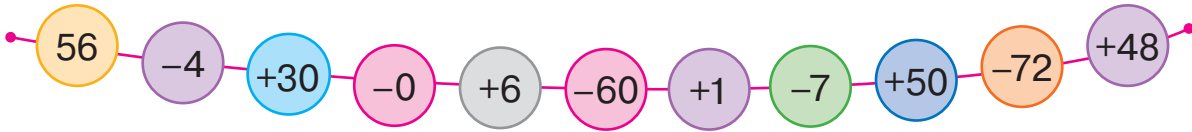

ЗНАЙОМИМОСЯ З ДОДАВАННЯМ І ВІДНІМАННЯМ ДВОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ

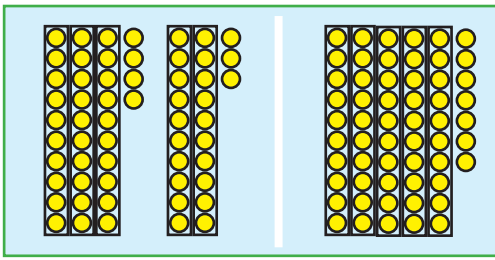
$$\begin{array}{r} 45 + 32 \\ \hline 40 + 5 \quad 30 + 2 \\ \hline \end{array}$$

1 Виконай арифметичні дії.

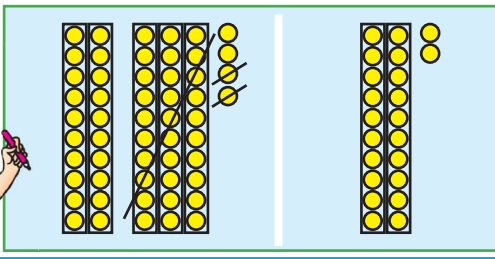
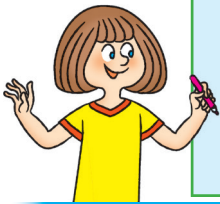
2 Попрацюй із математичними матеріалами.

2

$$34 + 23 = 57$$

При **додаванні** двоцифрових чисел **десятки** додають до **десятків**, а **одиниці** — до **одиниць**.

$$54 - 32 = 22$$

При **відніманні** двоцифрових чисел **десятки** віднімають від **десятків**, а **одиниці** — від **одиниць**.

3 Прокоментуй розв'язання. Обчисли значення виразів. Поясни хід обчислень.

$$\begin{array}{r} 46 + 23 = 60 + 9 = 69 \\ \hline 40 + 6 \quad 20 + 3 \\ \hline 40 + 20 \quad 6 + 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 78 - 45 = 30 + 3 = 33 \\ \hline 70 + 8 \quad 40 + 5 \\ \hline 70 - 40 \quad 8 - 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 34 + 12 \\ 79 - 56 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 65 - 43 \\ 52 + 36 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 41 + 38 \\ 37 - 25 \end{array}$$

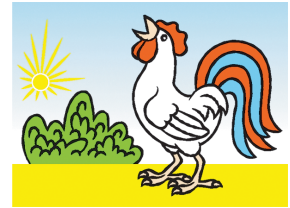
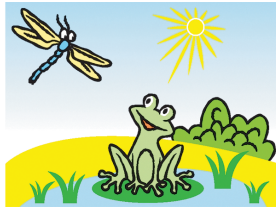
$$\begin{array}{l} 86 - 55 \\ 63 + 34 \end{array}$$

ЗНАЙОМИМОСЯ З ОДИНИЦЕЮ ВИМІРЮВАННЯ ЧАСУ «ДОБА»

- 1** Згадай, з яких частин складається доба. Назви частину доби, зображену на кожному малюнку.

- 2** Знайди значення виразів за схемами.

$$46 + 32 = \square\square + \square = \square\square$$

$$67 - 45 = \square\square + \square = \square\square$$

$24 + 35$

$58 - 26$

$73 + 26$

$49 - 38$

- 3** Знайди значення виразів, виконуючи скорочений запис розв'язання. Скористайся підказками.

$$27 + 41$$

$$38 - 17$$

$21 + 47$

$74 - 42$

$26 + 61$

$38 - 26$

$45 + 53$

$97 - 55$

- 4** Розв'яжи задачу.

Після того як господиня витратила 6 кг полуниць на варення, у неї залишилося ще 12 кг полуниць. Скільки кілограмів полуниць було в господині?

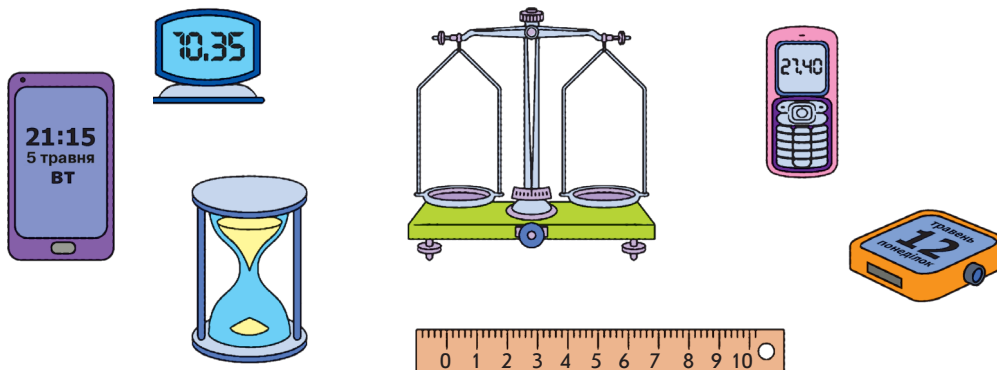

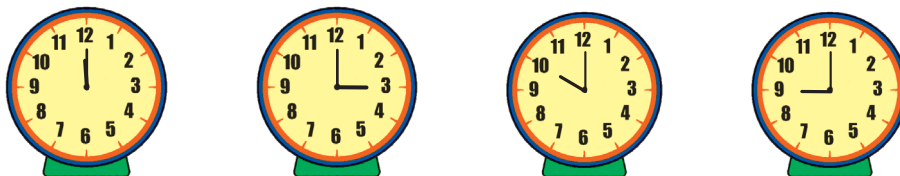
ВИЗНАЧАЄМО ЧАС ЗА ГОДИННИКОМ

- годинник: годинна і хвилинна стрілки
- година (год)

1 З'ясуй, які із зображених предметів допомагають вимірювати час. Доповни цей перелік.

2 Визнач, котру годину показує кожний годинник.

3 Знайди значення виразів, скориставшись підказками.

$$\begin{array}{c} \text{↻} \\ 38 + 21 \\ \text{↻} \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \text{↻} \\ 89 - 76 \\ \text{↻} \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \text{↻} \\ 56 + 33 \\ \text{↻} \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \text{↻} \\ 45 - 23 \\ \text{↻} \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \text{↻} \\ 66 - 45 \\ \text{↻} \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \text{↻} \\ 64 + 25 \\ \text{↻} \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \text{↻} \\ 77 - 75 \\ \text{↻} \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \text{↻} \\ 83 + 12 \\ \text{↻} \end{array}$$

4 Розв'яжи задачу.

Тарас навчався в школі 5 годин, і ще 1 годину він вправлявся вдома. Скільки годин витратив Тарас на навчання?

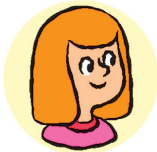
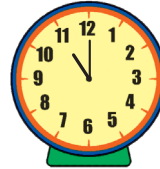
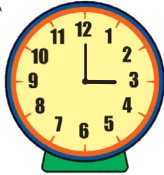

ДІЗНАЄМОСЯ ПРО ТРИВАЛІСТЬ ДОБИ

• 1 доба = 24 години

1

Розглянь, як діти визначили час. Поміркуй, чому вони відповіли по-різному.

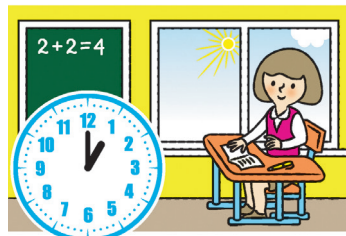
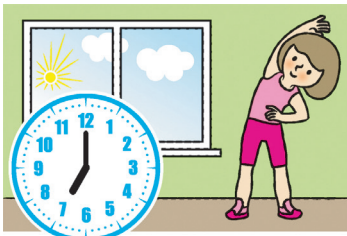
3 година дня
7 година ранку
11 година ранку
2 година дня

3 година ночі
7 година вечора
11 година вечора
2 година ночі

2

Визнач час за годинником, зазначаючи частину доби.

3

Знайди значення виразів, скориставшись підказками.

$$22 + 26$$

$$44 - 43$$

$$72 + 24$$

$$38 - 35$$

$$96 - 75$$

$$53 + 35$$

$$87 - 73$$

$$14 + 65$$

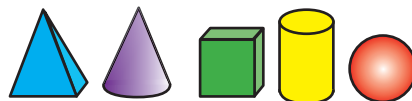
4

Розв'яжи задачу.

Дитина витрачає на сон 10 годин на добу. Скільки годин на добу дитина не спить?

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА

1 Знайди значення виразів. Прокоментуй розв'язування.

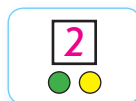
$5+4$

$8+2$

$7+3$

$6+4$

2 Попрацюй із математичними матеріалами.

3 Проілюструй кружками-намистинками відомий тобі спосіб обчислення значень виразів. Поміркуй, чи можна виконати обчислення інакше.

$23+35$

$65-42$

4 Розглянь, як можна додавати і віднімати число частинами.

$$45+32 = 45+30+2 = 75+2 = 77$$

$$68-23 = 68-20-3 = 48-3 = 45$$

5 Знайди значення виразів, за бажанням використовуючи спосіб обчислення частинами.

$54+34$

$28-15$

$26+41$

$58-45$

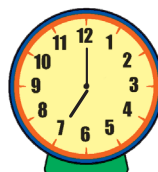
$47-43$

$64+23$

$74-73$

$44+11$

6 Визнач час за годинником, якщо відомо, що триває друга половина доби.

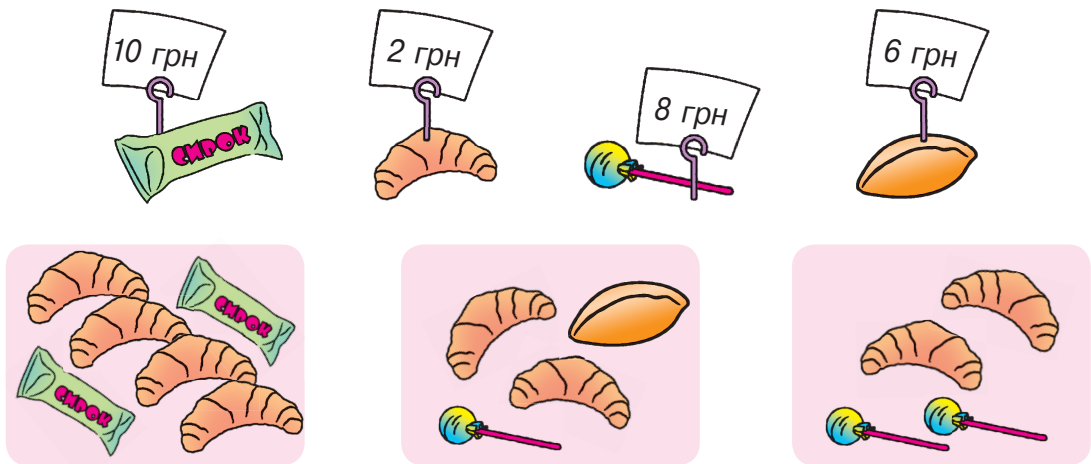
ВИЗНАЧАЄМО ВАРТІСТЬ ТОВАРУ

- гривня (грн)
- копійка (к.)
- 1 грн = 100 к.

1 Іринка збрала гроші, щоб купити подарунок братикові. Полічи, скільки грошей в Іринки.

2 Полічи вартість кожного набору товарів.

3 Розв'яжи задачу.

Після того як Катруся витратила 75 гривень, у неї залишилося ще 20 гривень. Скільки грошей було в Катрусі?

4 Знайди значення виразів зручним для тебе способом.

$$42 + 24$$

$$36 - 12$$

$$55 + 22$$

$$34 - 23$$

$$78 - 66$$

$$24 + 24$$

$$75 - 34$$

$$26 + 62$$

ЗНАЙОМИМОСЯ З ОДИНИЦЮ ВИМІРЮВАННЯ ДОВЖИНИ «МЕТР»

- метр (м)
- 100 см = 1 м
- 10 дм = 1 м

1 Подай величини в сантиметрах; дециметрах.

$$3 \text{ дм} = \square \square \text{ см}$$

$$40 \text{ см} = \square \text{ дм}$$

$$6 \text{ дм} = \square \square \text{ см}$$

$$10 \text{ см} = \square \text{ дм}$$

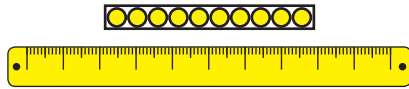
$$10 \text{ дм} = \square \square \square \text{ см}$$

$$100 \text{ см} = \square \square \text{ дм}$$

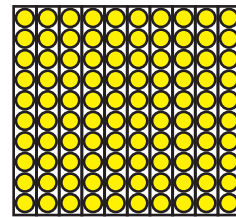
2 Згадай одиниці лічби. Які одиниці вимірювання довжини ти знаєш?

Одиниця
Сантиметр

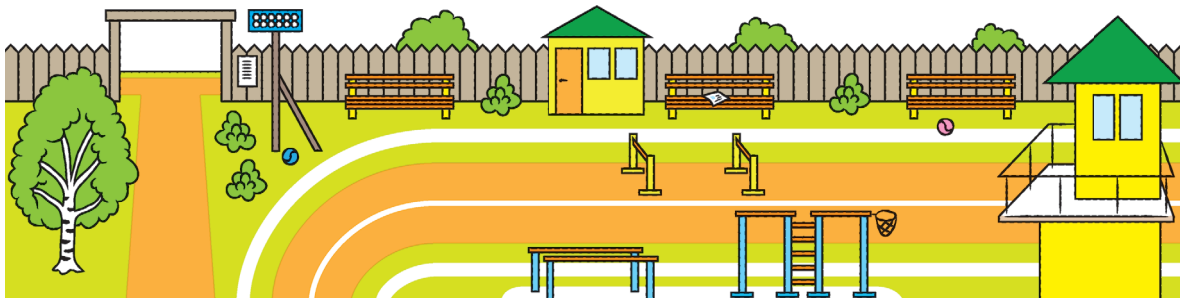
Десяток
Дециметр

Сотня
Метр

3 Назви об'єкти, довжину яких зручно вимірювати міркою 1 метр.

4 Розв'яжи задачі.

- 1) Довжина газону 10 м, а клумби — на 7 м менше. Яку довжину має клумба?
- 2) Висота сосни 27 м, а ялини — 20 м. На скільки метрів ялина нижча від сосни?

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА. ПОВТОРЮЄМО ВИВЧЕНЕ

1 Визнач, які числа пропущено в таблиці.

Доданок	35	2		55		50	24		6	12		3
Доданок	40		30	4	4		60	50		7	40	
Сума		64	73		37	86		64	28		52	85

2 Знайди значення виразів.

$67 - 23$

$62 + 36$

$45 - 24$

$43 + 5$

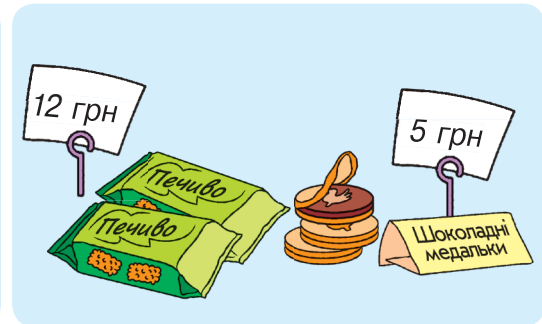
$17 + 22$

$99 - 67$

$74 + 23$

$77 - 16$

3 Знайди вартість кожної покупки.

4 Прочитай текст.

На ставку плавало 14 лебедів і 15 качок. В очереті було ще 2 лебеді і 3 качки.

Про що дізнаємося за допомогою поданих виразів?

$14 + 15$

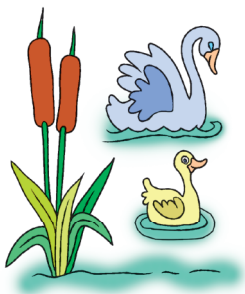
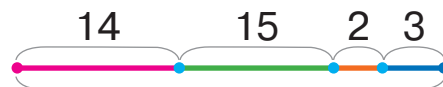
$2 + 3$

$14 + 2$

$15 + 3$

$14 + 15 + 2 + 3$

Добери схему, яка ілюструє, скільки всього було птахів.

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА. ПОВТОРЮЄМО ВИВЧЕНЕ

1 З'ясуй, які числа пропущено в таблиці.

Зменшуване	56	73		64	46		78	86		65		97
Від'ємник	33		45	12		52	56		45	44	32	
Різниця		21	33		34	32		75	24		56	36

2

Розглянь, у якому порядку додавали числа. Чому обрали в пару саме ці числа? Обчисли зручним способом.

$$4 + 5 + 6 = 4 + 6 + 5 = 10 + 5 = 15$$

$$2 + 30 + 5 + 20 = 30 + 20 + 5 + 2 = 50 + 5 + 2 = 57$$

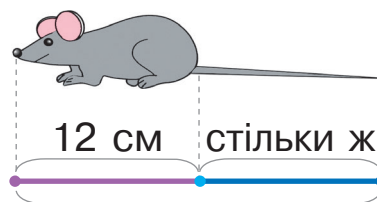
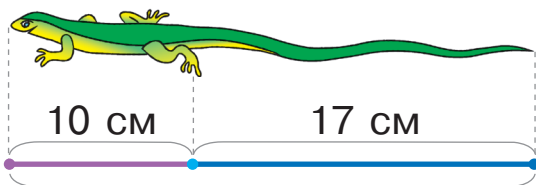
$7 + 3 + 8$

$4 + 50 + 40$

$2 + 9 + 8$

3

Дізнайся про довжини тіл ящірки та миші. Яка з тварин довша?

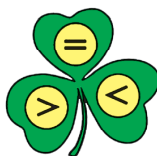
4

Порівняй математичні вирази.

$56 + 10 \bigcirc 40 + 30$

$80 - 1 \bigcirc 70 + 9$

$36 + 12 \bigcirc 75 - 34$

$43 - 13 \bigcirc 20 + 7$

$38 + 1 \bigcirc 59 - 10$

$28 - 20 \bigcirc 6 + 3$

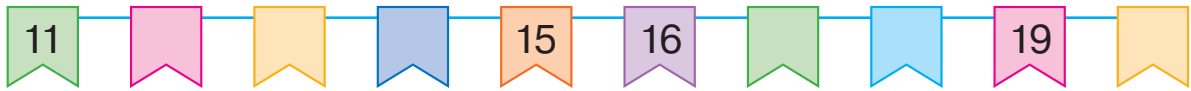
5

Довжина відрізка AB — 1 дм 3 см, а відрізка CK — 14 см. Який відрізок довший?

ПЕРЕВІРЯЄМО СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

1 Назви пропущені числа.

2 Назви числа, які менші від 70.

60   40   80   70   10   90

3 Які знаки арифметичних дій пропущено?

$$47 \bullet 10 = 37$$

$$73 \bullet 10 = 83$$

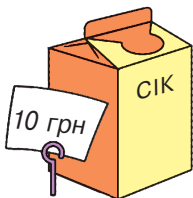
$$39 \bullet 10 = 49$$

$$56 \bullet 10 = 46$$

$$95 \bullet 10 = 85$$

$$82 \bullet 10 = 92$$

4 Якою купюрою можна розрахуватися за покупку? З'ясуй, скільки гривень залишиться після покупки.

5 Розв'яжи задачу.

Собаки Білка і Стрілка побували в космосі раніше за людину. Їхній політ тривав 25 годин. На скільки годин більше доби були в польоті собаки-космонавти?

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Числа першого десятка	4
Перевіряємо свої досягнення	44
Розділ 2. Прийоми додавання і віднімання чисел у межах 10 ...	45
Перевіряємо свої досягнення	79
Розділ 3. Додавання і віднімання в межах 10. Задача	80
Перевіряємо свої досягнення	107
Розділ 4. Двоцифрові числа	108
Перевіряємо свої досягнення	143

Відомості про користування підручником

№ з/п	Прізвище та ім'я учня/учениці	Навчальний рік	Стан підручника	
			на початку року	у кінці року
1				
2				
3				
4				
5				

Навчальне видання

СКВОРЦОВА Світлана Олексіївна
ОНОПРИЄНКО Оксана Володимирівна

«МАТЕМАТИКА»

підручник для 1 класу закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Провідний редактор *І. Л. Морева*. Редактори *Ю. М. Миронова*, *О. В. Костіна*.

Технічний редактор *А. В. Пліско*. Художнє оформлення *В. І. Труфен*.

Комп'ютерна верстка *О. М. Правдюк*. Коректор *Н. В. Красна*.

В оформленні підручника використані зображення,
розміщені в мережі Інтернет для вільного використання

Підписано до друку 18.07.2018. Формат 84×108/16. Папір офсетний.

Гарнітура Рублена. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 15,12. Обл.-вид. арк. 14,5.

Тираж 168273 прим. (1-й запуск 1–30000). Зам. № 1708-2018/1.

ТОВ Видавництво «Ранок»,

вул. Кібальчича, 27, к. 135, Харків, 61071.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5215 від 22.09.2016.

Адреса редакції: вул. Космічна, 21а, Харків, 61145.

E-mail: office@ranok.com.ua. Тел. (057) 719-48-65, тел./факс (057) 719-58-67

Підручник надруковано на папері українського виробника

Надруковано у друкарні ТОВ «ТРИАДА-ПАК»,

пров. Сімферопольський, 6, Харків, 61052.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5340 від 15.05.2017.

Тел. +38 (057) 703-12-21. E-mail: sale@triada.kharkov.ua

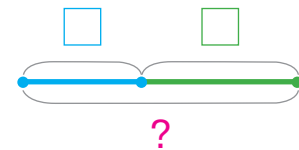
ОПОРНІ СХЕМИ ПРОСТИХ ЗАДАЧ

Задачі на знаходження суми

Додали
Досипали
Долили
Прийшли
...

Було — □
— □
Стало — ?

I — □
II — □ } ?

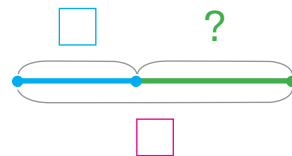
Задачі на знаходження невідомого доданка

Додали   Долили
Досипали   Прийшли   ...

Було — ?
— □
Стало — □

Було — □
— ?
Стало — □

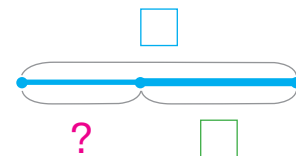
I — □
II — ? } □

Задачі на знаходження різниці

Прибрали
Витратили
Відлили
Пішли
...

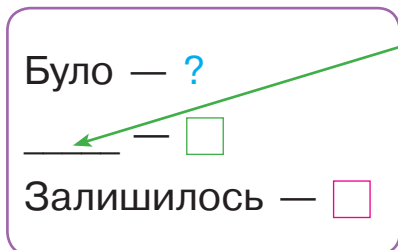
Було — □
— □
Залишилось — ?

ОПОРНІ СХЕМИ ПРОСТИХ ЗАДАЧ

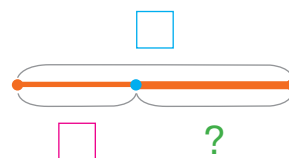
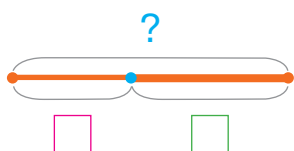
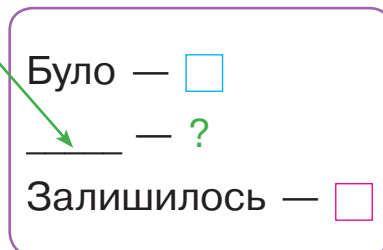
Задачі на знаходження невідомого

зменшуваного

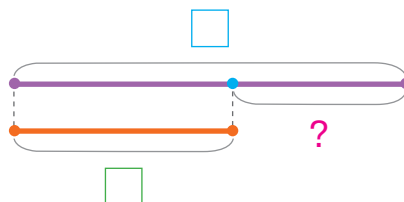
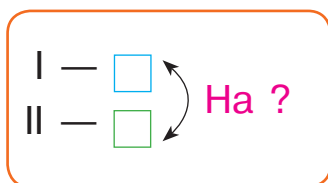

Прибрали
 Витратили
 Відлили
 Пішли
 ...

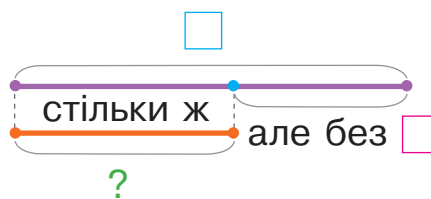
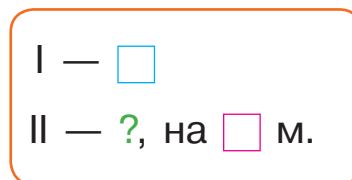
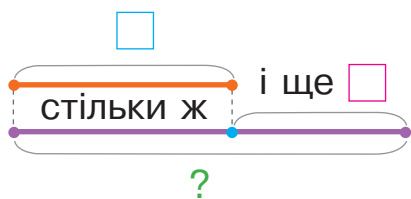
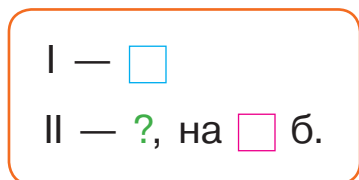
від'ємника

Задачі на різницеве порівняння

Задачі на збільшення або зменшення числа на кілька одиниць

МАТЕМАТИКА

1 КЛАС

Навчальний матеріал підручника:

- допоможе учням пізнавати й розуміти навколишній світ
- сприятиме розвитку в учнів математичного мислення
- забезпечить організацію навчання в діяльності
- розкриє зв'язок математики з іншими освітніми галузями та реальним життям

Інтернет-підтримка підручника дозволить:

- здійснити інтерактивне онлайн-тестування за темами уроків
- ознайомитись із рекомендаціями щодо виконання завдань, додатковими завданнями
- унаочнити навчальний матеріал за допомогою презентацій

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

Інтернет-підтримка
interactive.ranok.com.ua

